

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

ÖZEL EĞİTİM OKULLARININ YER SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER
VALLETTA/MALTA-ANTALYA ÖRNEĞİ

İLSU ARSOY

DANIŞMAN:

DR. ÖĞR. ÜYESİ HALİL HADİMLİ

Akdeniz Havzası Coğrafyası Araştırmaları Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

AKDENİZ HAVZASI COĞRAFYASI ARAŞTIRMALARI

**ÖZEL EĞİTİM OKULLARININ YER SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN
FAKTÖRLER VALLETTA/MALTA-ANTALYA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLSU ARSOY

DANIŞMAN:

DR. ÖĞR. ÜYESİ HALİL HADİMLİ

ANTALYA, 2023

AKADEMİK BEYAN

T.C

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ;

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Özel Eğitim Okullarının Yer Seçiminde Etkili Olan Faktörler Valletta/Malta-Antalya Örneği ” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını beyan ederim.

İlso ARSOY

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlsu Arsoy'un bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Havzası Coğrafyası Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Tuncer Demir
Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Halil Hadimli
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Melih Özdemir

Tez Başlığı: Özel Eğitim Okullarının Yer Seçiminde Etkili Olan Faktörler
Valletta/Malta Antalya Örneği

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 03/07/2023
Mezuniyet Tarihi : / /2023

Prof. Dr. Tuncer DEMİR
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
TABLolar LİSTESİ.....	iii
HARİTALAR LİSTESİ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
1.1. Araştırmanın Temel Soruları.....	5
2. Araştırma Alanı Sınırlılıkları.....	6
2.1. Antalya Yerleşmesi.....	6
2.1.1. Nüfus Özellikleri.....	7
2.2. Malta Cumhuriyeti Yerleşmesi.....	14
2.2.1. Malta Tarihi.....	16
2.2.2. Nüfus Özellikleri.....	18
2.2.3. Ekonomik Yapısı.....	20
2.2.4. Valletta Şehri.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3. Özel Eğitim	27
----------------------	----

3.1. Özel Eğitimin Ortaya Çıkışı Ve Gelişimi.....	30
3.2. Türkiye’de Özel Eğitimin Gelişimi.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4. Malta Eğitim Sistemi.....	35
4.1. Malta Eğitim Amaçları.....	37
4.2. Malta Cumhuriyeti Eğitim Politikaları.....	38
4.3. Malta Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları.....	40
4.4. Malta Eğitim Finansmanı.....	42
4.5. Malta Cumhuriyeti Eğitim Sisteminin Örgüt Yapısı.....	43
4.6. Malta’da Özel Eğitim.....	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

5. Türkiye Eğitim Sistemi.....	50
5.1. Türkiye Eğitim Sistemi Amaçları.....	51
5.2. Türkiye Eğitim Politikaları.....	51
5.3. Türkiye Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları.....	52
5.4. Türkiye Eğitim Sistemi Finansmanı.....	54
5.5. Türkiye Eğitim Sisteminin Örgüt Yapısı.....	55

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR.....	57
SONUÇ.....	81
ÖNERİLER.....	86
KAYNAKÇA.....	88
ÖZGEÇMİŞ.....	100

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yıllara Göre Antalya Nüfusu

Tablo 2: Yıllara Göre Malta ve Valletta Nüfusu

Tablo 3: Malta Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci Nüfusu

Tablo 4: Valletta Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci Nüfusu

Tablo 5: Valletta'da bulunan engelli nüfus

Tablo 6: Malta Eğitim Kademelerine Göre Özel Eğitim İhtiyacı Tanılanmış Öğrenci Nüfusu

Tablo 7: Malta'da bulunan Özel Eğitim Kurumlarının Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Tablo 8: Antalya'da bulunan Özel Eğitim Kurumlarının Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Antalya Lokasyon Haritası

Harita 2: Malta Lokasyon Haritası

Harita 3: Valletta Lokasyon Haritası

Harita 4: Malta Özel Eğitim Okullarının Lokasyonu

Harita 5: Malta Adası Öğrenci Nüfusu

Harita 6: Antalya Merkez İlçeler Özel Eğitim Okullarının Lokasyonu

Harita 7: Antalya İlinde Özel Gereksinimleri Olan Öğrencilerin İlçelere Dağılımı

Harita 8: Antalya İlinde Özel Gereksinimli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Okulların İlçelere Dağılımı

KISALTMALAR LİSTESİ

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
BM:	Birleşmiş Milletler
GSYİH:	Gayri safi yurtiçi hâsıla
OECD:	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

ÖZET

Bir devletin çağın gerisinde kalmaması, gelişmişlik düzeyi eğitim sistemi yanında verdiği eğitimin kalitesiyle doğru orantılıdır. Eğitim sistemi içerisinde özel eğitim ise özel bir önem taşımaktadır. Özel eğitim; akranlarından anlamlı şekilde farklılık gösteren bireylerin toplumun kendisinden istenen görev ve sorumlulukları yerine getirebilmeleri için uygun eğitim ortamında aldıkları hizmeti kapsar. Bu kapsamda Akdeniz Havzasında yer alan iki ülke olan dostluğu çok eskilere dayanan Türkiye ve Malta'nın karşılaştırmalı eğitim analizleri yapılacaktır. Bu yönü ile Malta'nın Valletta şehri ile Türkiye'nin Antalya şehrinde özel gereksinimleri bulunan öğrenci sayıları, hizmet veren özel eğitim okulları ile şehirdeki öğretmen sayıları ve dağılışı önem arz etmektedir. Bu duruma bağlı olarak özel eğitim okullarında eğitim gören nüfusun il nüfusu içindeki konumu ayrı bir değer kazanmaktadır. Bu doğrultuda özel eğitim okullarının dağılışı etkenlerinin ve yeterliliklerinin tespitini yapılarak veriler ışığında analiz edilecektir.

Özel eğitim okulları, özel gereksinimli bireylerin özel durumlarını minimize etmek için destek eğitimi sağlayan kurumlardır. Türkiye'de özel eğitim gelişmekte olan bir alandır. Özel eğitim ihtiyacı olan kişilerin kesin sayılarına tam olarak ulaşılammamıştır. Çünkü sonradan engelli olan kişilerle, kırsal kesimde yaşayan henüz eğitsel değerlendirilmeleri yapılmayan kişiler bulunmaktadır. Bu bağlamda özel eğitim ihtiyacı olan kişilere sunulan eğitim öğretim ve rehabilitasyon hizmetleri de istenen düzeye gelememiştir. Eğitim coğrafyası ışığında yaklaşıldığında ise her şehir, kendisine has özellikler taşır ve bu yönü ile her il başlı başına incelenmeye değerdir. Her ülkenin ve ilin ekonomik, sosyal, kültürel, ticari ve nüfus özellikleri gibi eğitim yapıları da farklıdır. Bu nedenle eğitim coğrafyası bakımından ülkelerin ve şehirlerin bu gibi şartları kendine has olarak gerçekleşmekte ve tek tek değerlendirmeler yapma ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Valletta Malta'nın başkentidir. Valletta şehri, ülkeyi oluşturan en büyük ada olan Malta adasında yer alır. Antalya, Türkiye'nin nüfus miktarının yüksek olduğu şehirlerden biridir. Bu sıralamalarda beşinci sırada yer alır. Bu çalışmada bu şehirlerin eğitim özellikleri, özel eğitim okullarının coğrafi dağılışı etkenleri ve yeterlilikleri incelenecektir.

ABSTRACT

The fact that a state does not lag behind the times, its level of development is directly proportional to the quality of the education it provides, as well as the education system. In the education system, special education has a special importance. Special education; It covers the service that individuals who differ significantly from their peers receive in an appropriate educational environment so that they can fulfill the duties and responsibilities required by the society. In this context, comparative educational analyzes of Turkey and Malta, which are two countries in the Mediterranean Basin, whose friendship dates back to ancient times, will be made. In this respect, the number of students with special needs in Valletta city of Malta and Antalya city of Turkey, the number and distribution of special education schools and teachers in the city are important. Depending on this situation, the position of the population studying in special education schools within the provincial population gains a special value. In this direction, the distribution factors and qualifications of special education schools will be determined and analyzed in the light of data.

Special education schools are institutions that provide support education to minimize the special situations of individuals with special needs. Special education in Turkey is a developing field. The exact number of people with special education needs could not be reached exactly. Because there are people with disabilities and people living in rural areas who have not yet been evaluated for education. In this context, education and rehabiliy services offered to people with special educational needs have not reached the desired level. When approached in the light of education geography, each city has its own characteristics and with this aspect, each province is worth examining on its own. Educational structures such as economic, social, cultural, commercial and population characteristics of each country and province are also different. For this reason, such conditions of countries and cities in terms of education geography are unique and bring the need to make evaluations one by one. Valletta is the capital of Malta. The city of Valletta is located on the island of Malta, the largest island that makes up the country. Antalya is one of the cities with a high population in Turkey. It ranks fifth in these rankings. In this study, the educational characteristics of these cities, the geographical distribution factors and qualifications of special education schools will be examined.

ÖNSÖZ

Mustafa Kemal Atatürk'ün "Eğitim de feda edilecek tek bir fert yoktur." sözünün derin ve özel bir anlamı vardır. Özel gereksinimli bireyler yetersizlikleri nedeniyle toplumda çeşitli zorluklar yaşamaktadır. Yaşadıkları zorlukları ve sınırlılıkları en aza indirerek onlar için sunulan eğitim haklarından en iyi şekilde faydalanması, özel eğitim hizmetleri sosyal devletin bir görevidir. Bu açıdan özel eğitim okullarının coğrafi dağılışını ve dünyada özel eğitimin gelişimi, bir Akdeniz ülkesi olan Malta ile Türkiye'de var olan sistemin incelenmesi karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Bu araştırmada bana yol gösterip her aşama da destek olan çalışmamın ilerlemesinde ve sonuca ulaşmasında en önemli etken olan tez danışman hocam sayın Dr. Öğretim Üyesi Halil HADİMLİ'ye teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu süreçte bana desteğini esirgemeyen, bilgileri ile ilham veren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Tuncer DEMİR'e çok teşekkür ederim.

Çalışmam da özel eğitim konusundaki engin bilgileri ile önemli katkıda bulunan bakanlık müfettişi Çelik DEMİR'e şükranlarımı sunarım. Çalışmam da sağlıklı bir şekilde verilere ulaşmamda destek olan Milli Eğitim Müdürlüğü çalışanlarına teşekkür ediyorum. Ayrıca hayatımdaki her alanda olduğu gibi bu çalışmada da bana inanan desteğini hiçbir zaman esirgemeyen annem ve babama sonsuz minnetlerimi sunuyorum.

İlsu ARSOY

GİRİŞ

Dünya hızlı bir değişim ve gelişim göstermektedir. Çağın getirdiği yeniliklere ve değişimlere uyum sağlayabilmek, zengin bilgi kaynaklarına ulaşabilmek, teknolojik gelişimleri yakalayabilmek bilinçli nesiller yetiştirmekten geçmektedir. Bilinçli nesiller ise ancak iyi bir eğitim sayesinde yetiştirilebilecektir. Ülkeler çağın gerekliliklerini yerine getirebilmek ve çağa yetişebilmek amacıyla geleneksel eğitim sistemlerinde düzenlemeler ve yenilikler yapmalıdır. Bunu gerçekleştirebilmek için farklı ülkelerin eğitim sistemlerini incelemelidir. Dünya üzerinde coğrafi özellikleri bakımından benzer niteliklere sahip olan lakin gelişmişlik seviyelerinde açık farklılıkları olan ülkeler vardır. Çevrenin var olan özellikleri aynı olmasına karşın gelişmişlik seviyelerinde değişiklikler eğitimin bölge için önemiyle açıklanabilmektedir. İyi yetişmiş insan kaynağına sahip olan ülkelerdeki bu durumun bariz gelişmişlik seviyelerine katkı sunduğu bilinmektedir.

Coğrafya, insanın içinde yaşadığı çevreyi, insanla yeryüzünün arasındaki bağı inceleyen, insanla çevre arasındaki etkileşimiyle yaptıkları ve yapabileceklerini araştıran açıklayan bir bilimdir. Bu açıdan coğrafya, insanın yaşadığı çevre ile nasıl bir etkileşim içinde olduğunu araştırırken, çevre ile ilgili bir sorun ortaya çıktığında buna nasıl yaklaşıp çözmesi gerektiği konusunda yardım eder. Bu kapsamda, sahada hayatlarını sürdüren insanların eğitim durumları ve eğitime yönelik tutumlarında yaşamış oldukları coğrafi mekânın özelliklerinden etkilenirler (Demirkaya, 2003: 2).

Eğitim farklı birçok alanda kendine özgü yöntemlerle incelenir. Eğitim ve coğrafya ilişkisi de insan ve doğal ortam ilişkisinin en önemli unsurudur. İnsan var olduğu andan başlayarak bulunduğu ortamın etkileriyle gelişmekte ve büyümektedir. İnsan çevre ilişkisinin iyi anlaşılması tereddütsüz coğrafyanın eğitime etki ve katkı düzeyini artırmaktır.

Eğitim coğrafyasının asıl görevi, yeryüzünün bütününde veya bir bölümündeki eğitim düzeyini ve kalitesini tespit etmektir. Bu düzey ve kaliteye göre ortaya çıkan durumu coğrafi esaslara bağlı kalarak değerlendirmektedir. Bilindiği üzere, toplumların gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde, eğitim düzeyi ile kalitesi ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Ülkelerin ekonomik gelişmişlik durumları, eğitim sistemlerinin yanında uyguladıkları eğitim politikaları da düzey ve kalitesi üzerine doğrudan etki etmektedir (Özçağlar, 2020: 98).

Bir bölgenin gelişme ve eğitim düzeyinin artması için bölgeyi iyi tanımak o yörenin coğrafi özellikleri, yer şekillerine hakim olmak ve bunların eğitime yansıyan yanlarını analiz edebilmek mühimdir. Dolayısıyla bir bölgeyi coğrafi unsurları ile birlikte ele alabilmek eğitim

niteliğini artıracaktır. Özçağlar (2020)'a göre bir sahadaki eğitim kalitesinin tespiti yapılırken bizzat araştırma sahasına gidilerek inceleme ve gözlemler yapmak gerekmektedir. Araştırılan konu ile ilgili istatistikî bilgilerden faydalanmak, elde edilen verilerle tablo, grafik ve haritalar ile nüfusun dereceli olarak eğitim düzeylerine göre dağılışı ve yoğunluğu ortaya çıkarılmalıdır.

Eğitim coğrafyası kapsamın elde edilen bilgilerden yola çıkılarak problemlerin tespitleri ve bu probleme karşılık çözüm önerileri getirilir. Eğitim planlamaları yapılırken eğitim coğrafyası yol gösterici bir özellik taşımaktadır. Bu açıdan eğitim sistemi planlayıcılarına ve eğitim alanında gerçekleşecek yatırımlara da ışık tutar (Şahin, 2015: 34).

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile Uluslararası Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesine imza atan ülkelerden biri de Türkiye'dir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi insanların renk, cinsiyet, dil, din, ırk, statü gözetmeksizin herkesin eşit haklara sahip olduğunu vurgulamaktadır. Daha iyi bir yaşam düzeyi sağlama ilkesiyle çıkan bu bildirme insan haklarının savunucusu olmuştur. Aynı düşünce ile Uluslararası Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi toplumun üyelerinden biri olan çocukların korunması gerektiğinin önemini vurgulamaktadır. Çocukların hakları yasal güvence altına alındığı gibi aynı zamanda çocukların gelişimlerini tamamlayacak fırsat ve olanaklardan yararlanmasına imkân tanır. Bildirme ile çocukların eğitim hakları da yasal olarak güvence altına alınmıştır.

Eğitim, bireylerde istenen davranış değişikliklerini kendi deneyimleriyle kasıtlı olarak değiştirme ve geliştirme süreci olarak tanımlanır (Kaya, 1993: 14). Eğitim, insanlarda yaşam boyu sürecek olan bir davranış değişikliği süreci olarak kabul edilir. Bu süreçte bireylerin topluma uyum sağlamasını toplumla bütünleşebilmeleri kolaylaşmaktadır. Eğitim; bireyleri ve toplumu amaçlı ve nezih bir yaşam tarzına doğru yönlendirmek, bilgi, beceri ve değerleri gelecek nesillere sistemli bir şekilde aktarmak için önemlidir (Başaran, 1982: 15). Eğitim herkes için var olması gereken, yetenekleri ve ihtiyaçlarına uygun olarak alması gereken en doğal ve elzem hakkıdır. Birbirinden farklı özelliklere sahip kişiler için gereksinimlerine göre eğitim görmeleri fırsat eşitliğinin temel bir prensibidir. Özel gereksinimleri olan bazı kişiler bu ihtiyaçları sebebiyle hakları olan eğitimi almaları için eğitim verilirken düzenlemeler yapılması gerekir. Aksi takdirde bu bireyler eğitim hizmetlerinden faydalanamamaktadır (Ersoy ve Avcı, 2000: 98).

Eğitimin insan hayatında tartışmasız bir yere sahip olduğu aşikârdır. Toplumda kendinden beklenen görevleri yerine getirmekte zorlanan, görevlerini yapmakta engel teşkil eden bir durumla karşılaşan, sosyal hayata adapte olmakta zorluk yaşayan bireyler engelli olarak tanımlanmaktadır (Oymak, 1998: 55). Evrensel Çocuk Hakları Bildirgesinde bedensel, zihinsel ve toplumsal bakımdan engelli çocuğa özel durumunun gerektirdiği gibi davranılacağı ve özel eğitim ve bakım hizmeti sağlanacağı güvence altına alınmıştır.

İnsan doğduğu andan itibaren gelişiminde akranlarından çeşitli farklılıklar gösterebilir. Doğuştan farklı dezavantajlı durumlara sahip olabilir. Çocuklar arasında fiziksel ve bedensel özellikleri birbirlerinden farklı olabilmekle birlikte kendine özgü ilgi, yetenek ve algılama düzeylerinde farklı özellikler gösterebilirler. Bireyin akranlarından önemli ölçüde farklılıklar göstermesinin tespit edilmesiyle birlikte ihtiyaç ve özellikleri dikkate alınarak kişiye özgü olan bireyselleştirilmiş eğitim programları düzenlenebilir. Genel adı ile özel eğitim ismi verilmektedir.

Engelli bireyler de toplum içinde engelsiz bireyler gibi eşit hak, eşit tutum ve uygulamalara, bağımsız yaşaması konusunda desteklenerek toplum içinde var olabilme gibi temel haklara sahip olmalıdır. Sosyal devletin temel görevlerinden biri de tüm bireylere eşit bir yaşam hakkı sağlamaktır. Bir ya da birkaç engele sahip olan bireylerin sayısı gün geçtikçe artmakta olup her bireyin de bir gün engelli bir birey olabilme ihtimali de oldukça yüksektir. Tüm bunlar göz önüne alındığında engellilik konusunun hak ve adalet arayışının her insan için ne kadar önemli olduğunun altı önemle çizilmelidir. Bu toplumun görev ve sorumluluğudur. Özel eğitim farkındalığının her geçen gün daha da artmasına ve zaman içinde değişen tutumlara rağmen, ne yazık ki engelli bireyler hala toplum içinde ayrımcılık ve ötekileştirme gibi davranışlara maruz kalabilmektedir.

Topluma katılımları sürecinde toplum tarafından dışlanma, yetersizliklerine saygı duymamak erişebilirlik haklarını kullanmasına olanak verilmemesi gibi durumlar yaşayabilmektedirler. Topluma düşen ve insani görev engelli bireylere karşı olan olumsuz davranışları değiştirerek bilinçlenmek, onlarında yaşama katılımlarını desteklemek, dezavantajlı durumlarını yüzünden karşılaştıkları sorunların çözülmesine destek olmak, toplumla bütünleşmelerini sağlamak olmalıdır.

Gün geçtikçe toplumun insan temel hak ve özgürlüklerine olan duyarlılığı ve farkındalığın artması ile Türkiye’de ve Dünya’da engelli vatandaşlara karşı pozitif yönde değişen algı ve tutumlar engelli bireylerin hayatlarında olumlu yönde değişimler yaşamasını

sağlamıştır. Ancak ne yazık ki toplumdaki duyarlılık ve farkındalık istenen düzeye ulaşamamıştır. Engelli bireylerin sosyal uyum süreçlerinde olumsuz durumlarla karşılaşmaya devam ettikleri görülmektedir.

OECD-AB ve Türkiye verilerine göre, dünya nüfusunun yaklaşık %15'i engelli bireylerden oluşuyor. Bu verinin ışığında dünyada yaklaşık 1 milyar engelli birey bulunmaktadır. Bu nedenle, dünyadaki “en büyük azınlık” olarak nitelendirilmektedir.¹Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye nüfusu toplam 84 milyon 680 bin 273'dür. Nüfus ve Konut Araştırması'na göre Türkiye'de en az bir engeli bulunan nüfusun oranı%6,9'dur (Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022: 6). Bu oran 4 milyon 876 bin kişiye denk düşmektedir. Bu sayılara kurul raporları almamış, engel durumu ile ilgili hastaneye gitmemiş, devlet kurumları ile iletişime geçmemiş kişiler dahil edilmemiştir. Engellilik durumunun yaş ile artabileceği ve sonradan da oluşabileceği göz önüne alındığında engelli bireylerin sayısında artış gözlenmesi de olağandışı olmayacaktır.

Gelişmekte olan ülkelerden biri olan Türkiye'de okur-yazarlık ve okullaşma oranları gün geçtikçe daha da çok artmaktadır. Sabancı Vakfı'nın desteklediği 2015 yılında yayınlanan engellilik raporuna göre Türkiye de okuma-yazma bilmeme oranı engelsiz bireyler için %5.78 iken, engelli bireyler için okuma-yazma bilmeme oranı %41,60'dır. Aradaki fark yaklaşık 7 kattır (Çayır vd., 2015: 71). Türkiye'de özel eğitimle ilgili yapılan çalışmalar gün geçtikte artmakta olup özel eğitim alanı da gelişmekte olan bir alandır. Belirli düzenlemeler, reformlar sayesinde özel eğitime gereksinim duyan daha çok birey özel eğitim hizmetlerinden yararlanabilecektir.

Türkiye Avrupa Birliğine üyelik sürecindedir. Avrupa standartlarını yakalamak isteyen Türkiye ile Akdeniz üzerinde bulunan ve Avrupa Birliği üyesi Malta ile karşılaştırma yapılması uygun görülmüştür. Araştırma sınırı Akdeniz kültürünün egemen olduğu iki turizm şehri olan Antalya ve Valletta şeklinde belirlenmiştir. Nüfusa yönelik özel eğitim hizmetlerin karşılaştırılması anlamlı bulunmuştur.

1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı eğitim coğrafyası ışığında Valletta ve Antalya şehirlerinde bulunan özel gereksinimli bireylerin eğitim gördükleri özel eğitim okullarının verilerini ve nüfus yoğunluğu ile ilişkilerini ortaya koymaktır. Veriler ışığında ulusal ve uluslararası

¹ Engelsiz Yaşama Derneği. (2022). Sayılarla Dünya'da ve Türkiye'de Engellilik. Erişim Adresi: <https://ey-der.com/ana-sayfa/turkiye-ve-dunyada-engelliler/> (Erişim Tarihi: 05.08.2022)

yeterlilik indeksleriyle karşılaştırarak değerlendirmede bulunmaktadır. Bu yönü ile Valletta ve Antalya şehirlerindeki özel eğitim okullarının coğrafi dağılışı ve eğitim ilişkisini karşılaştırmalı eğitim analiz ile irdelemektedir. Çalışmada eğitim ile doğrudan ilişkisi bulunan şehirlerin nüfusu, avantajlı ve dezavantajlı durumlarını ifade etmek amaçlanmıştır. Diğer yönden Valletta ve Antalya şehirlerindeki özel eğitim okullarının genelinden küçük yerleşim yerlerine doğru dağılışının bir portresini çizmek ve eğitim coğrafyası açısından sebep ve sonuç ilişkisi ile açıklamaktır.

1.1. Araştırmanın Temel Soruları

Eğitim coğrafyası; coğrafi esasların göz önüne alınarak oluşturulmuş olan ve coğrafi durumların insanların üzerindeki etkileriyle, öğretmen sayısı okullaşma oranı gibi eğitim seviyelerini de inceleyip verileri ortaya koyar. Bu tanım çerçevesinde oluşturulan tezin aşağıda belirlenmiş araştırma sorularına yanıt aramayı hedeflemiştir.

- Malta ve Antalya’da özel eğitim okullarının dağılışındaki faktörler nelerdir?
- Özel eğitim okullarının coğrafi dağılışında nüfus yoğunluğu ana etken midir?
- Türkiye ve Malta’da eğitim sistemi nasıldır?
- Malta ve Türkiye’de özel eğitim politikaları nelerdir?
- Malta ve Türkiye’deki öğretmen yetiştirme politikaları nelerdir?
- Malta ve Türkiye’de özel eğitim hizmetleri nasıldır?

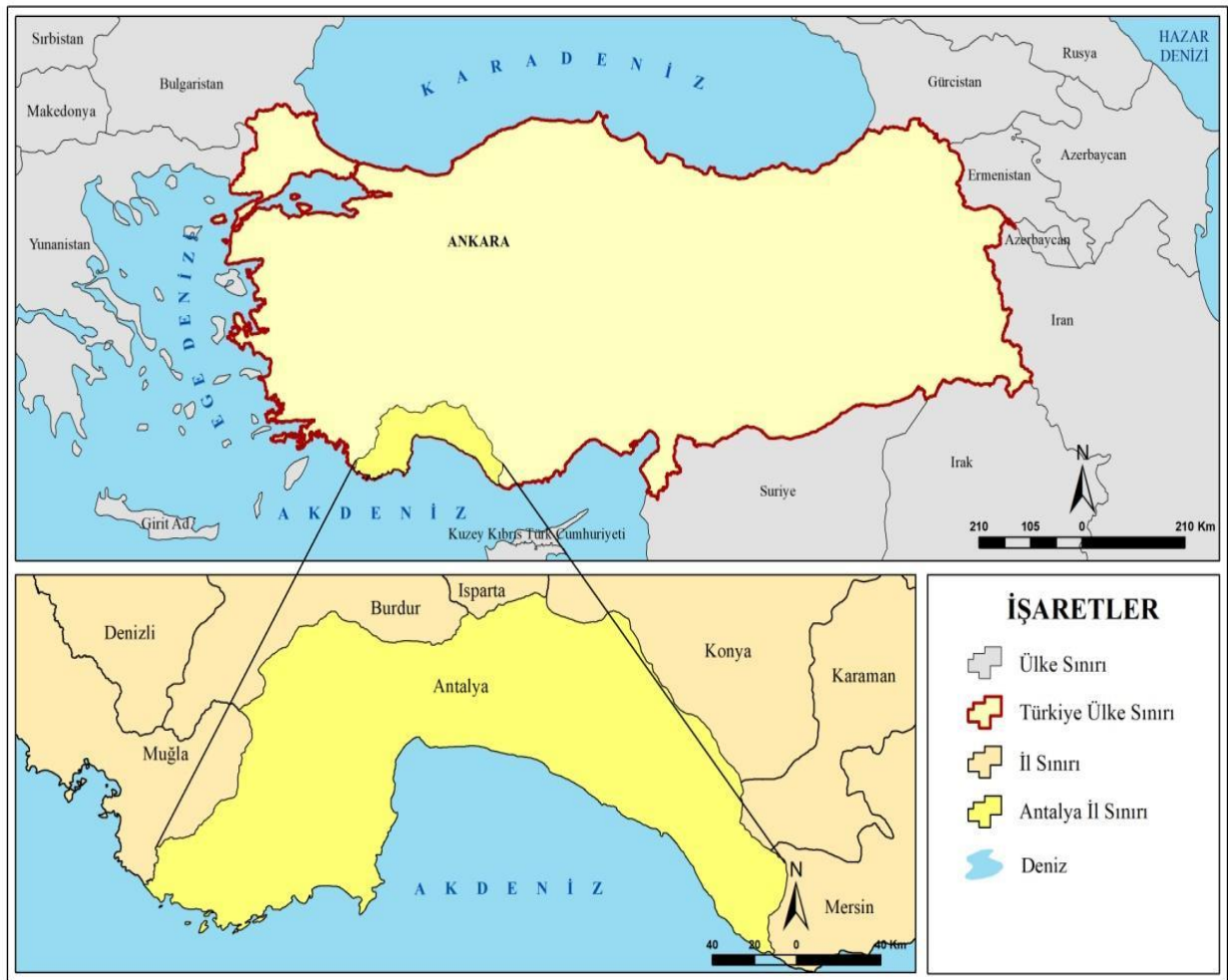
Ele alınan araştırma soruları ve alanyazın taraması yapılarak araştırma beş temel hipotez üzerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Araştırmamızın hipotezleri şunlardır:

1. Malta ve Antalya’da özel okulların dağılışı nüfus yoğunluğuna göre bir dağılışı gösterir.
2. Ortak coğrafi özelliklere sahip yerlerde eğitim sistemleri benzerlik gösterir.
3. Malta ve Antalya’da özel eğitim okullarına yönlendirilen öğrencilerin daha zorlu ihtiyaçları vardır.
4. Ortak coğrafi özelliklerden kaynaklı olarak ülkelerde özel eğitimde benzer gereksinimler vardır.
5. Antalya’da Malta’ya göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı daha fazladır.

2. Araştırma Alanı Sınırlıkları

2.1. Antalya Yerleşmesi:

Çalışmamızın örneklemini ise Antalya ilidir. Antalya ili Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz bölgesinin ise batı tarafındadır. Antalya ili Antalya Körfezi ve Batı Toroslar arasında yer alır. 36°.06' ve 37°.27' kuzey enlemleri ile 26°.14' ve 32°.27' doğu boylamları arasındadır. Batı da Muğla, kuzey tarafında Burdur ve Isparta, kuzeydoğu tarafında Konya, doğu da Karaman ve Mersin, güney tarafında ise Akdeniz ile çevrelenmiştir.

Harita 1: Antalya Lokasyon Haritası

Antalya' da kıyı alanlarının dikkat çekici özellikte olması ve birçok kişi tarafından tercih edilmesinde, kıyının özellikleriyle işlevleri önemli rol oynamaktadır. Antalya kıyıların topoğrafik özellikleri incelendiğinde, bu yerlerin Alp kuşağının uzantısı Toros Dağları'yla çevrelenmiş olduğu görülmektedir. İnceleme alanında yer alan Antalya Körfezi ve

çevresinde Bey Dağları ve Toros Dağları bulunmaktadır. Antalya Körfezi'nin batı bölgesi dağlık ve engebeli arazilerden oluşur. Körfezin orta kısımları daha az eğimli, düz, ovalık arazilerden oluşmaktadır. Körfezin doğu bölümleri ise batı bölgeler ile benzerlik göstermekte ve eğimli, yüksek arazi topografyası sergilemektedir. (Kılar, 2012: 23) Antalya yerleşmesinin kurulduğu alan ve çevresi coğrafi özelliklerine göre çok farklı işlevlerle hem bölge hem de ülke ekonomisine etki eder. Antalya zengin tarihi, tarım, sanayi, ticaret, turizm ve ulaşım faaliyetleri, özellikle nüfus ve konut özellikleri ile son 35-40 yılda ön planda yer almıştır (Doğan, 2018: 187-207).

Antalya ili Akdeniz İklim özelliklerine sahip sıcak ve nemli bir bölgedir. Bölge yaz mevsiminde sıcak ve kurak geçerken, kış mevsiminde ılık ve bol yağış alır. Antalya'da sıcaklıkların sıfır derecenin altına indiği çok nadir görülmektedir. Antalya şehrinin kıyı kesimlerinde tipik Akdeniz iklim özellikleri görülürken iç kesimlere gidildikçe yükseltinin etkisi ile iklim farklılaşır. Yukarı havzalarda Akdeniz iklimi ve İç Anadolu iklimi arasında geçiş teşkil eden bir iklim tipi gözlenmektedir. Bu kesimlerdeki iklim daha çok İç Anadolu Karasal iklim özellikleri gösterse de Akdeniz'in etkisiyle İç Anadolu'daki kadar şiddetli karasal özellikler taşımaz. Antalya şehri yaz ve kış turizmini aynı anda sunabilen önemli coğrafi özelliklere sahip şehirlerden birisidir. Antalya'da bir taraftan denize girilirken aynı anda dağlarında kayak yapılabilir. Antalya'da en sıcak ay ortalaması 44,6 °C, en düşük sıcaklık ortalaması 6,2 °C'dir. Yaz aylarında güneşin altında sıcaklık 76,1 °C'yi bulmaktadır.

Antalya'da doğal bitki örtüsü çeşitlilik göstermektedir. Kıyı şeridinde farklı tropikal bitkiler görülebilmektedir. Bazı yerlerde devasa boyutlara ulaşmış kaktüs çeşitleri, Antalya'ya daha önce gelmemiş olanların ilgisini çekmektedir. Kıyıdan uzaklaşarak Toros Dağları'nın eteklerine doğru gidildiğinde, Akdeniz iklimine özgü olan maki bitki örtüsünün hakim olduğu görülmektedir. Maki bitki örtüsü Toroslar'ın eteklerinde ve kıyıdan 300 m. yükseklikten başlayarak görülmektedir. (Sarı, 2007: 9)

2.1.1. Nüfus Özellikleri

Nüfus belli bir zaman diliminde ve belirli bir alanda yaşayan insan sayısının toplamıdır. Bu alanlar kasaba, mezra, köy, mahalle, ilçe, il olabileceği gibi ülke ve kıtada olabilir. İdari bölünüşlerine göre belediye nüfusları da olabilmektedir. Nüfus sürekli bir olarak değişim göstermektedir. Zaman içinde artış gösterebilir veya azalabilir.

Antalya şehri, yüz ölçümü bakımından Türkiye'nin altıncı büyük ilidir. Antalya ilinin yüz ölçümü 20.723 km²'dir. Antalya ili nüfus verilerine göre 81 il arasında Türkiye'nin en

kalabalık beşinci şehridir. Antalya'nın nüfusu TÜİK 2022 verilerine göre 2.688.004'dir. Antalya en çok çevre illerden göç alan bir şehirdir. Antalya'nın yıllık nüfus artışı 2022 yılı itibariyle %25,7 olmuştur. Antalya ilinin 19 ilçesi, 911 tane mahallesi vardır. Antalya'nın 7 ilçesi hariç diğer bütün ilçelerinin denize kıyısı bulunmaktadır. TÜİK 2020 verilerine göre nüfusunun %16'sı üniversite mezunu olan Antalya'da nüfusun %71'inin Lise, Ortaokul ve İlkokul mezunu olduğu anlaşılmıştır. Nüfusun %12'si yaşlı nüfusken, %35'i genç nüfus, %53'ü ise orta yaş grubunda yer almaktadır (Demir, 2022: 88). Antalya da 695.050 çocuk nüfusu bulunmaktadır.

Tablo 1: Yıllara Göre Antalya Nüfusu

Sayım Yılı	Nüfus	Nüfus Artış Hızı(Binde)
1950	27.515	9,90
1955	35.283	28,23
1960	50.908	44,28
1970	95.616	33,10
1980	173.501	32,67
1990	378.208	42,6
2000	603.190	44,13
2010	1.978.330	30,5
2020	2.548.308	14,5

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Antalya'nın nüfus miktarı en fazla olan ilçesi Kepez ilçesidir. Kepez, Antalya'nın merkezde yer alan beş ilçesinden biridir. Doğusunda Aksu, güneyinde Muratpaşa ilçesi, güney batısında Konyaaltı ilçesi kuzeyinde ise Döşemealtı ilçesi bulunmaktadır. Kepez ilçesinde 2022 yılı itibariyle 608.675 kişi yaşamaktadır. Kepez ilçesinin 2022 yılı yıllık nüfus artış hızı %28'dir. Bu oran 2021 yılında %30 olmuştur. Kepez ilçesinin 68 mahallesi bulunmaktadır.

Muratpaşa ilçesi, kuzey tarafında Kepez, doğu tarafında Aksu ve batıda Konyaaltı ilçelerine komşu olan bir ilçedir. Muratpaşa ilçesi 2022 Tük verilerine göre toplam nüfusu 526.293 kişidir. Kepez ilçesinden sonra en fazla nüfus oranına sahip olan ilçedir. Muratpaşa'nın 2022 yılında yıllık nüfus artış hızı %9,8 olmuştur. Bu oran 2021 yılında %15,8 şeklindedir.

Konyaaltı ilçesi Antalya'nın merkez ilçelerinden biridir. Antalya'nın batı ucunda yer alan bir semt ve aynı ada sahip plajın bulunduğu ilçedir. Konyaaltı ilçesi, 2022 yılı itibariyle

204.795 nüfusa sahiptir. Konyaaltı ilçesinin 2022 yılı yıllık nüfus artış hızı %25,6'dır. 2021 yılında Konyaaltı nüfusu 199.609 kişiye, yıllık nüfus artış hızı %54,2'dir. Konyaaltı ilçesinin 39 mahallesi vardır.

Aksu ilçesi, Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan merkez ilçelerden birisidir. İlçe Antalya yerleşmesinin doğusunda yer almaktadır. Aksu ilçesini güney batısında Muratpaşa, batısında Kepez, kuzeybatısında Döşemealtı merkez ilçeleri, doğusunda Serik ilçesi ile kuzeyinde Burdur İli ile sınırı bulunur. TÜİK verilerine göre 2021 yılında 75.633 olan ilçe nüfusu 1 yıl içinde yaklaşık olarak 2000 kişi artmıştır. 2022 TÜİK verisine göre ilçe nüfusu 77.623 olarak kaydedilmiştir. 2021 senesinde yıllık nüfus artış hızı %14,2 olarak kayda geçerken bu oran 2022 senesinde %26,0 şeklinde belirlenmiştir. Aksu ilçesinin 35 mahallesi bulunur. Aksu ilçesinin 5-18 yaş aralığındaki çocuk nüfusu 41.039'dur.

Antalya'nın Döşemealtı ilçesi de merkez ilçelerinden biridir. Antalya yerleşmesinin kuzeyinde bulunmaktadır. Antalya Merkezine 12 km uzaklıkta olan ilçenin, güneyinde Konyaaltı, batısında ise Korkuteli ilçeleri bulunmaktadır. İlçenin kuzeyinde ise Burdur ilinin Bucak ilçesi yer almaktadır. Antalya'nın denize kıyısı olmayan ilçelerinden biridir. Döşemealtı ilçesi ve Antalya şehir merkezi arasında 4-5 derece sıcaklık farkı yaşanmaktadır. İlçenin 32 mahallesi bulunmaktadır. İlçe de TÜİK 2022 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 79.495 kişi yaşamaktadır. Yıllık nüfus artış hızı 2021 yılında %63 olan oran, 2022 yılında %74,2 olmuştur. Bu oran diğer ilçeler arasındaki en yüksek orandır. Döşemealtı nüfusu artan bir eğilim göstermektedir.

Antalya'nın Akseki ilçesi ise yıllık nüfus artış hızı en düşük olan ilçe olmuştur. Engbeli ve dağlık bir araziye kurulmuş olan Akseki'de, Akdeniz iklimi ve Karasal iklim hakimdir. Halkın temel geçim kaynakları ormancılık, ticaret, hayvancılık ve bağcılıktır. Ayrıca badem yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Akseki'nin arazi yapısı tarıma elverişli olmadığı için tarım yapılamamaktadır. TÜİK 2022 verilerine göre Akseki'nin toplam nüfusu 10.477'dir. 2021 yılında yıllık nüfus artış oranı ise %35,5 iken, 2022 yılı itibarıyla %9,3 olmuştur.

Alanya ilçesi Antalya'nın nüfus yoğunluğu fazla olan ilçelerinden biridir. Antalya il sınırlarında yer alan ilçe merkeze 135 Km uzaklıkta bulunmaktadır. İlçenin kuzeyinde Toros Dağları yer almaktadır. Alanya Yarımadası dik bir topoğrafyaya sahiptir. Bu durum İç Anadolu ile bağlantısının zorlaşmasına neden olmuştur. Alanya yarımadasının doğusunun doğal bir limana sahip olması bölgede deniz ulaşımını geliştirmiştir. İlçe turistler tarafından

yoğun ilgi görmekte ve tercih edilmektedir. Alanya da turizm ağırlıklı olarak deniz turizmine yöneliktir. Alanya, Türkiye’de birçok kentten önce arıtma ve kanalizasyon tesislerine sahip olmuştur. Alanya'nın altyapı sorunlarının çözümü, turizmin yerel yönetime ve bölgeye getirdiği zenginliğin sonucudur (Akış, 2007: 16). Alanya’da 2022 TÜİK verilerine göre nüfus 364.180’dir. 2021 yılında yıllık nüfus artış hızı %51,3’ken, 2022 yılına gelindiğinde yıllık nüfus artış hızı %37,9 olmuştur.

Manavgat ilçesi Antalya yerleşmesinin doğusunda yer almaktadır. İlçenin kuzey tarafı Toros Dağları ile çevrilmiştir. Manavgat yerleşmesinin doğusunda İbradı, Akseki, Gündoğmuş ve Alanya ilçeleri yer alırken, batısında Serik ilçesi bulunur. Manavgat ilçe yerleşmesi kıyıdan yaklaşık 6 km içerde yer almaktadır. Adını da aldığı ünlü Manavgat Şelalesi bu ilçede yer almaktadır. Yüksekliğinin az olmasına karşın, yüksek debiyle akan şelale yerli ve yabancı turistler için ilgi çekici olmaktadır. Şelalenin bu fonksiyonları bölgede su sporlarının yapılmasına olanak sağlamıştır. İlçede yer alan Side Antik Kenti ve diğer antik yerler turizm açısından ilçeyi ilgi çekici hale getirmiştir. İlçe de turizmin gelişip desteklenmesi nüfus miktarında önemli artış yaşamasına neden olmuştur. Manavgat ilçesinin 2022 yılı toplam nüfusu 252.941’dir. 2021 yılında 245.740 olan ilçe nüfusunun yıllık nüfus artış hızı %13,3’ken, 2022 yılında yıllık nüfus artış hızı %28,9’dur.

Serik, Antalya yerleşmesinin doğusunda yer alan bir ilçedir. İlçe 22 km’lik kıyı şeridinde sahiptir. Serik yerleşmesi, Antalya merkezinin 8 km içerde yer alır. İlçenin kuzeyinde Toros Dağları, doğusunda Manavgat, batı tarafında Aksu yer alır. Serik’in kıyısında yer alan Belek, önemli turizm merkezlerinden biridir. Birçok otelin bulunduğu ilçede yaz aylarında nüfus miktarında önemli artışlar yaşanmaktadır. Nüfus miktarı bakımından Antalya’nın 6. büyük ilçesidir. Serik’te 2021 yılında 134 953 olan nüfus, 2022 yılının 139.545 olmuştur. Yıllık nüfus artışı 2021 %32,9, 2022 ile %33,5 şeklinde kaydedilmiştir.

Kumluca ilçesi Antalya’nın nüfus miktarı bakımından 7. büyük ilçesidir. Kumluca Akdeniz’e doğru uzanan Teke yarımadası üzerinde, Antalya ve Fethiye koyuları arasında yer alır. Kumluca, Antalya yerleşmesine 90 km’lik mesafede bulunur. İlçenin doğu tarafında Kemer, kuzey tarafında Korkuteli, batı tarafında ise Elmalı ve Finike ilçeleri yer alır. İlçenin 41 mahallesi vardır. İlçenin ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayansa da özellikle yaz aylarında turistler ekonomiye önemli katkı sağlamaktadır. Kumluca antik kentleri ile Antalya şehrinin en önemli turistik yerlerinden birisidir. Kumluca’nın Adrasan koyu ve Olimpos doğal güzellikleri ile turistlerin ilgisini çekmektedir. Kumluca’nın 2022 yılı TÜİK verilerine göre toplam nüfus miktarı 73 496, yıllık nüfus artış hızı ise %13,9’dur.

Kaş Antalya'nın batı ucunda yer almaktadır. Antalya şehir merkezine 192 km uzaklıkta bulunan ilçe, batıda Muğla'nın Fethiye ilçesi, doğusunda Demre ilçesi, kuzeyde Elmalı ilçesi ile komşudur. Kaş yerleşmesi deniz kenarında kurulmuştur. Kaş ilçesi yaz aylarında turist akınına uğramaktadır. Kaş ilçesinin TÜİK verilerine göre 2021 nüfusu toplam 61.488'ken, 2022 yılında nüfus miktarı 62.866 olmuştur. 2021 yılında yıllık nüfus artış hızı %10,6 olan ilçede 2022 yılında bu oran %22,2 olarak belirlenmiştir. İlçenin 54 mahallesi vardır.

Korkuteli ilçesi, Antalya'nın kuzeybatısında yer alır ve Antalya yerleşmesine 60 km uzaklıktadır. Doğuda Merkez Antalya, batıda Muğla'nın Fethiye ilçesi ve Burdur'un Gölhisar ve Çavdır ilçeleri, güneyde Kumluca ve Elmalı ilçeleri, kuzeyde Burdur ilinin Bucak, Karamanlı ve Tefenni ilçeleri ile çevrilidir. Bölgenin ekonomik yapısı ağırlıklı olarak tarım, büyükbaş hayvancılık ve yayla turizmine dayanmaktadır. Korkuteli ilçesinde 54 mahalle bulunmakla birlikte 2022 TÜİK verilerine göre toplam nüfusu 56.285'tir. 2022 yılı, yıllık nüfus artış hızı %7,2'dir.

Antalya yerleşiminin en doğusundaki Gazipaşa ilçesi, merkeze 192 km uzaklıkta yer alır. Batıda Alanya, doğuda Mersin ilinin Anamur ilçesi, kuzeyinde Karaman ilinin Sarıveliler ve Ermenek ilçeleri ile çevrilidir. Gazipaşa, 50 km uzunluğunda bir kıyı şeridinde sahiptir. Gazipaşa'da nüfus, verimli tarım arazilerine sahip olan yerlerde yoğunlaşmıştır. İlçenin 53 mahallesi vardır. 2022 TÜİK verilerine göre Gazipaşa'nın toplam nüfusu 53.702 kişidir. 2021 yılında %11 olan Gazipaşa nüfusunun yıllık artış hızı, 2022 yılında %29,8'dir.

Antalya'nın Finike ilçesi merkeze 96 km uzaklıkta yer alır. Antalya yerleşiminin güney batısında yer alan ilçenin 28 km'lik sahil şeridi bulunur. Finike ilçesinin ekonomisi ağırlıklı olarak tarımdan sağlanmaktadır. Finike'nin mevcut ticaret ve sanayisi tarımsal özelliklidir. 26 mahallenin bulunduğu ilçenin 2022 toplam nüfusu 49.720 kişidir. 2021 yılında %2 olan yıllık nüfus artış hızı, 2022 yılı ile %6,3 olmuştur.

Kemer Antalya yerleşmesinin batısında olup uzun bir sahil şeridinde sahiptir. 46 km'lik sahil şeridi ve tesisleri ile önemli turistik yerlerden biridir. İlçe Batı Toroslar dağı eteklerinde yer alır. İlçenin geçim kaynağı ağırlık olarak turizmdir. İlçe de kıyı boyunca birçok turistik tesis yer alır. Kemer'in 2022 TÜİK verilerine nüfusu toplam 49.383 kişidir. 12 mahallesi bulunan ilçenin, yıllık nüfus artış hızı 2021 yılında %33,4 şeklinde kaydedilirken, 2022 yılında yıllık nüfus artış hızı %57,7 olarak kaydedilmiştir.

Elmalı ilçesi, Antalya il sınırları içinde il yerleşmesine 111 km mesafede yer almaktadır. Antalya yerleşmenin güneybatısında yer alan ilçe, Batı Akdeniz boyunca uzanan Toros Dağları'nın kıvrımları arasına sıkıştırılmış çanak biçimli bir karstik havza üzerine kuruludur. İlçe güneyden Finike, güneybatı tarafından Kaş, kuzey tarafından Korkuteli, doğu tarafından Kumluca ve batı tarafından ise Muğla'nın Seydikemer ilçesi ile komşudur. Elmalı ilçesinin ekonomisinde ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılık girdilerine dayalı bir sistem vardır. Elmalı kıyıya uzak, dağlık bir alanda yer almaktadır. Bu bakımdan Antalya ilinin diğer kıyı bandında yer alan ilçelerine göre önemli bir turizm girdisi yoktur. Elmalı 2022 nüfus verilerine göre nüfusu 40.774'dür. 2021 yılında %31,2 olan yıllık nüfus artış hızı, 2022 yılında bu oran %3,9 şeklindedir.

Demre, Antalya yerleşmesinin batı tarafında, şehir merkezine 150 km'lik mesafede bulunur. Demre, batıda Kaş, doğuda ve kuzeyde Finike ile sınır komşusudur. Demre turistik bir ilçe olmasına rağmen, ilçede turistik tesislerin az olması nedeniyle halk geçimini ağırlık olarak tarım ile karşılamaktadır. Demre'nin 2022 nüfus verilerine göre nüfusu 27.691 kişidir. 2021 %9,4 olan yıllık nüfus artış hızı, 2022 yılında %19,7 olarak kaydedilmiştir.

Antalya'nın Gündoğmuş ilçesi nüfus miktarı bakımından en az olan ilçelerinden biridir. Toroslar ve Geyik Dağının eteklerine kurulmuş olan ilçenin engebeli bir arazi yapısı vardır. Engebeli arazi yapısından dolayı ilçede tarım yapılamamaktadır. Gündoğmuş batı tarafında Manavgat, güneyde Alanya, kuzey tarafında Akseki ile çevrilidir. Gündoğmuş ilçesi 2022 TÜİK verilerine göre nüfusu 7.188 kişiden oluşmaktadır. 2021 TÜİK verilerine göre yıllık nüfus artış hızı %43,9 şeklindedir. TÜİK 2022 verilerine göre ise %2,5 olarak kayıtlara geçmiştir.

Antalya'nın İbradı ilçesi nüfus yoğunluğunun en az olduğu ilçesidir. Antalya yerleşmesinin kuzeydoğusunda yer alan ilçe engebeli bir arazi üstüne kurulmuştur. İlçe batı ve güneybatı tarafında Manavgat, doğu ve güneydoğu tarafından ise Akseki ile çevrilidir. İbradı da halk hayvancılık faaliyetleri ile geçimlerini sağlamaktadır. İlçe nüfusu 2022 yılı itibarıyla 2.875 kişidir. 2021 yılında, yıllık nüfus artış hızı %27,2 şeklinde olup 2020 yılına göre nüfus miktarında azalma yaşamıştır. 2022 yılında yıllık nüfus artış hızı %2,4 şeklinde kaydedilmiştir.

Antalya kıyıları Türkiye'nin en önemli turizm merkezleri arasındadır. Sahil uzunluğu girinti çıkıntılar ile birlikte, düz hat şeklindeki uzunluğu ise 500 km'dir. Antalya'da batı kıyısındaki sarp dağların denize dik gelmesi nedeniyle deniz derin ve kumsalları devamlılık

göstermemektedir. Fakat Kemer, Tekirova, Kumluca, Finike, Demre ve Kaş sahillerinde doğal plajlar bulunmaktadır. Ek olarak Beldibi sahili, Göynük plajlarıyla, Kemer, Tekirova, Olympos ve Gelidonya Burnu'ndan Xanthos'a kadar olan plajlar turizm için gereken tüm doğal unsurları barındırmaktadır. Konyaaltı ile Reşat Adası sahilleri Antalya şehrinin batı tarafında yer almaktadır. Şehrin doğusunda dağlar denize paralel uzanarak dağ ve deniz arasında ova oluşturur. Bu nedenle Antalya'dan başlayan Side ve Gazipaşa'ya kadar güzel ince kumlu sahilleri bulunur. Lara, Karpuzkaldıran, Belek, Kundu plajları Antalya merkezinin doğu tarafında yer alan plajlardır. Antalya'da birden fazla Mavi Bayraklı plaj bulunmaktadır.² Antalya Türkiye'de "turizmin başkenti" olarak adlandırılmaktadır. Özellikle yaz aylarında turist sayısında önemli artışlar yaşayan bir şehirdir.

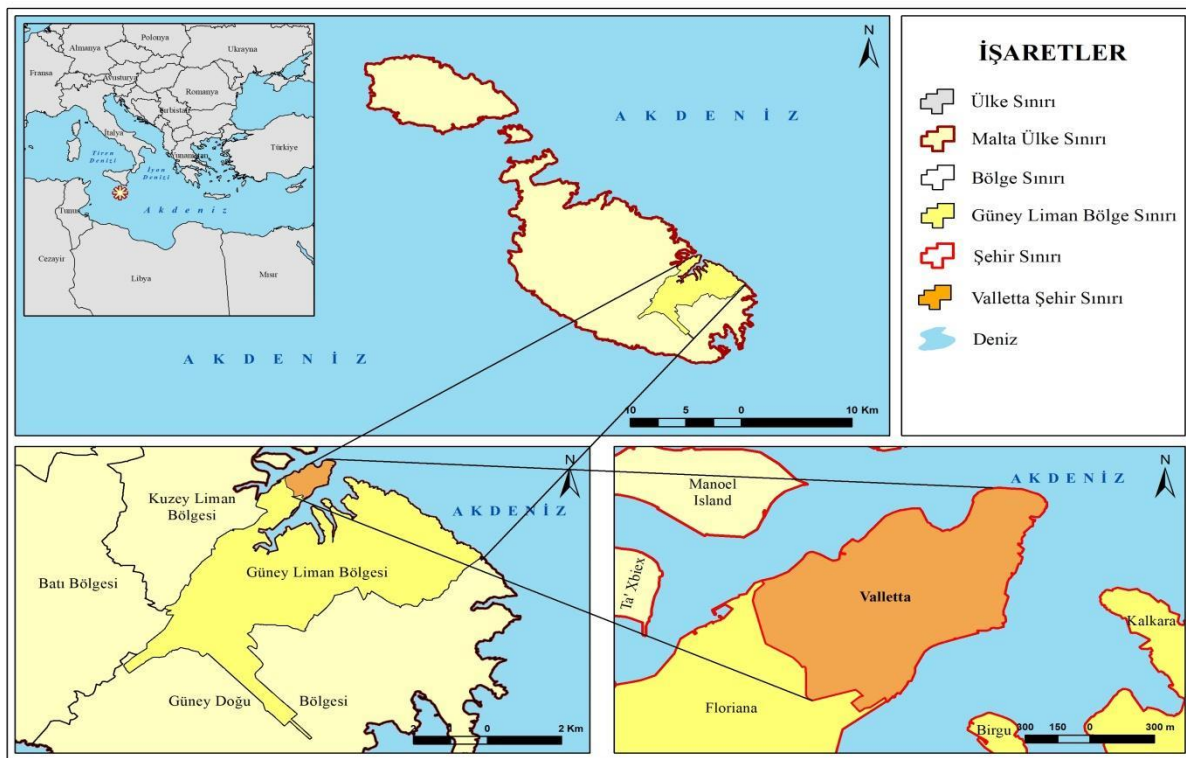
Akış'a (2011) göre Antalya tarihten beri bir liman kenti özelliğini taşımasına rağmen, kentin bu özelliğini tam olarak ortaya koyamadığını düşünmektedir. Antalya kentinin bu liman özelliğinin geliştirilerek Akdeniz ülkeleri ve diğer uzak ülkelerle ekonomik ilişkilerin sağlanması gerektiğini söylemektedir. Ancak bu sayede Antalya körfezinin başarılı bir ekonomik faaliyetle ülke ekonomisine doğrudan büyük bir katkı sağlayabileceğini savunmaktadır. Akış (2011) Antalya kentindeki halkın tipik bir Akdeniz kültürüne sahip bir olduğunu ve turizmin etkisi ile birlikte Türkiye'deki en modern kentlerden biri olduğunu savunmaktadır. Kentteki gelişmiş diğer kentlerde görülen bütün sanatsal ve kültürel etkinliklerin faaliyette olduğunu sinema, tiyatro, bale, ulusal ve uluslararası konferanslar gibi etkinliklerin kentteki yapılan başlıca sanatsal ve kültürel aktiviteler arasında olduğunu dile getirmektedir.

Antalya ili coğrafi konumu, arkeolojik ve kültürel zenginlikleri nedeniyle farklı turizm türleri için gerekli zenginliğe sahiptir. 530 km.Antalya'nın uzun sahil şeridi, anıt mezarlar, antik kentler, limanlar, plajlar, koylar, denizle bütünleşen ormanlar, akarsular ve şelalelerle doğal ve kültürel çekicilikler sunar. Geleneksel turizm potansiyelinin yanında alternatif turizm potansiyelini de bünyesinde barındırmaktadır. Alternatif turizm potansiyelinin başlıcalarını ise av turizmi, yat turizmi, rafting, golf turizmi, dağ ve kış turizmi, mağara turizmi ve yayla turizmi oluşturmaktadır (Albeni. 2005: 101).

² Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2022). Deniz Turizmi. Erişim Adresi: <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-175449/deniz-turizmi.html> (Erişim Tarihi: 03.05.2022)

2.2. Malta Cumhuriyeti Yerleşmesi

Malta Güney Avrupa da Akdeniz'in ortasında bulunan ada ülkesidir. Malta resmi ismi ile Malta Cumhuriyeti bir takımadadır. Avrupa, Asya ve Afrika'ya neredeyse eşit mesafede bulunması nedeniyle merkezi bir konumda yer almaktadır. Malta Cumhuriyeti'nin hiçbir ülke ile kıyı sınırı bulunmamaktadır. İtalya'nın ve Sicilya adasının güneyi ile Kuzey Afrika arasında, 316 km² alana sahip bir bölgedir. Malta adasının 193 km, Gozo 55 km Comino 14 km olmak üzere takımadalarının toplam 270 km'lik kıyı şeridi bulunmaktadır. Kayalık ovalar 70 km'lik alanı kaplar. Malta'nın başkenti Valetta'dır

Harita 2: Malta Lokasyon Haritası

Malta takımadaları 3 büyük 2 küçük ada olmak üzere 5 adadan oluşmaktadır. Takımadalar içinde sadece 3 adada yerleşim bulunmaktadır. Gozo (Għawdex), Comino (Kemmuna), ve Cominotto'dan (Kemmunett) oluşan adalar grubunun en büyüğü Filforta (Fil ülkeye de adını veren 237 km² ile Malta adasıdır. Bu adalardan Malta ve Gozo'da yerleşim varken, Comino'da sadece bir ailenin yaşadığı bilinmektedir (Kurtulmuş, 2018: 1837). Yerleşim bulunan diğer iki ada Gozo 68 km² ve Comino 2 km² yüz ölçümüne sahiptir. Gozo, nüfusun %8'ine ve Malta %92'sine sahiptir. Yerleşme adanın kuzey kısmında yoğunlaşmıştır.

Antik çağdan itibaren Akdeniz'i ele geçirmek isteyen birçok medeniyet bu küçük adayı fethetmiştir. Bu durumun en önemli sebebi Malta'nın coğrafi konumudur. Adanın Akdeniz'in ortasında yer alması, ana deniz yollarının kavşağında olması Avrupa'nın bir kısmının kıyılarına gidiş yolu olması, Sicilya'ya en yakın noktasından 93 km ve Tunus'tan 288 km ve Cebelitarık'a 1826 km uzaklıkta olması bölgeye stratejik önem kazandırmıştır (Scol, 2004: 21-33).

Malta tipik Akdeniz iklim özellikleri göstermektedir. Malta da kışlar ılık ve yağışlı geçerken yazlar sıcak ve kurak geçmektedir. Sıcaklık kış aylarında ortalama 14,3 °C, yaz aylarında ortalama olarak 32,6 °C civarında seyretmektedir. Malta da yazın neredeyse hiç yağış olmamasına karşın en çok yağışı Eylül ve Nisan aylarında almaktadır. Malta'da yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 90'dır. Yıllık ortalama yağış 600 mm civarındadır.

Malta'daki toprak genellikle ince ve taşlıdır. Bazı eğimli bölgelerde taraçalara da rastlanmaktadır. Malta adalarındaki üç tür toprak bulunmaktadır, bunlar; kırmızı bir Akdeniz toprağı olan Terra Rosa, killi ve kireçli bir toprak türü olan Rendzina ve yaklaşık %80'i kalsiyum karbonattan oluşan gri topraktır.

Yeşil bitki örtüsünün kapladığı alan oldukça azdır. Doğal bitki örtüsü bakımından zengin olmayan Malta'da adanın büyük bir bölümünü ekili alanlar oluşturur. Diğer bölgelerde ise çoğunlukla kayalık alanlar ve çorak bölgeler bulunur. Malta doğal alanlar için çok az yer bırakmaktadır. Genel olarak yapay bir görünümündedir. Geniş olarak tek ormanlık alan, Halep çamlarının hakim olduğu Buskett Bahçeleri'dir. Malta'da dağ ve akarsu bulunmamaktadır ve Malta genellikle alçak tepelerden oluşmaktadır. Malta'nın en yüksek noktası 253 metre yükseklikte bulunan Ta' Dmejrek'tir

Malta ve diğer adaları teraslı tarlalar, kuru bitki örtüsü, kaya ve kireçtaşı ile karakterize edilir. Bunun nedeni, Adaların yıl boyunca aldığı uzun saatler boyunca güçlü güneş ışığı alması ve Malta'da daimi nehir veya göl olmamasıdır. Bununla birlikte, Gozo'daki Lunzjata Vadisi gibi yıl boyunca sınırlı tatlı su sağlayan birkaç su yolu vardır. Şiddetli yağış zamanlarından sonra ara sıra geçici küçük nehirler ortaya çıkar. Malta ormanları yüzyıllar önce kesilmiş ve günümüze kalan tek ağaç zeytin, ficus, narenciye, çam, ılgın ve keçiboynuzu ağaçlarıdır. Malta ve Gozo'da tepelerde hem üzüm hem de sebze yetiştirilmektedir³

³ Geography of Malta. (2011). Gozo and Comino: limestone slopes, rugged landscape and plenty of beaches in the heart of the Mediterranean. Erişim Adresi:

Kireçli toprağı ve çoraklığına rağmen ılıman iklimi, çok çeşitli Akdeniz ürünlerinin yetiştirilmesine olanak tanımaktadır. Buğday, çeşitli sebze, meyve ve pamuk üretimi yapılmaktadır. Buğday dışında sulu tarımın yapılmasının gerekli oluşu ve adalar su kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle deniz suyunu arıtarak yaygın bir şekilde sulama amaçlı kullanırlar. Takımadalar Sicilya Boğazı'na ve Afrika kıyılarının sığ sularına yakın olduğundan, çevredeki sular balıklarla doludur. Balıkçılık bu nedenle ada için önemli bir gelir kaynağıdır.

2.2.1. Malta Tarihi

Malta tarihi M.Ö. 5000'lerden başlayıp medeniyetin doğuşuna kadar devam eden renkli bir tarihe sahiptir. Malta'da ilk insan yaşamı emarelerine Yeni Taş Çağı'nda rastlanmaktadır. Malta tarihinin Sicilya'dan Malta adasına göç edenler ile birlikte başladığı düşünülmektedir. Dünyanın en eski yerleşim bölgelerinden biri olan Malta, Gozo'da bulunan binlerce yıl önce inşa edilmiş olan tapınaklar da dünyanın en eski abidelerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Malta Adası Akdeniz üzerindeki stratejik konumu ile birçok muharebeye ve uygarlığa ev sahipliği yapmıştır.

M.Ö. 800'lerde Malta adasına önce Fenikeliler gelmiş, adada limanlar, çeşitli ticari yerleşim noktaları ve tapınaklar inşa etmiştir. Fenikelerin önemli ticaret üssü olan Malta daha sonrasında Kartacalıların egemenliğine geçmiştir. Kartacalıların inşa ettiği liman ve ticari yerleşim noktaları, adanın bölge ticaretindeki önemini arttırmıştır. (Güneş, 2017: 314) Malta adasında, MÖ 216 tarihinde Roma İmparatorluğu egemenlik kurmuştur. Malta'daki Roma ve Yunan hâkimiyeti yaklaşık olarak bin yıl devam etmiş, Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla birlikte adalar Bizans İmparatorluğu altında varlığını sürdürmüştür. Bizans döneminde Malta, önemli bir deniz üssü işlevi görmüştür.⁴ Bizans uzun yıllar ada da hakimiyet kurmuş, ada için mücadele etmiş ancak adanın Arap egemenliğine girmesine engel olamamıştır. Böylelikle adadaki Bizans egemenliği son bulmuştur.

Malta adası Orta Çağ'ın başladığı dönemde öncelikle Berberilerin egemen olmasıyla başlayan süreçte önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde özellikle tarım konusunda yeni ürünlerin yetiştirilmeye başlanmasıyla ülkenin refah seviyesi artmıştır. M.S. 870 yılında başlayan ve yaklaşık 200 yıl süren Arap hakimiyeti adadaki önemli etkilerinden biri de Malta

<https://web.archive.org/web/20110925180939/http://www.malta.com/en/about-malta/geography> (Erişim Tarihi: 08.11.2022)

⁴ İnsani Sosyal Araştırmalar Dergisi (İnsamer), Ülke Profili Malta. Erişim: <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-malta/#> (12.11.2022)

dili üzerinde bıraktıkları etkilerdir. Arapların döneminden gelen Semitik özellikler dil üzerinde etkili olmuştur. Malta edebiyatının tarihine Arapların hakimiyet kurduğu M.S. 870 ile başlanması gereklidir (Kurtuluş, 2021: 802). Adalardaki Arap hakimiyeti Normanların bölgeye gelmesiyle son bulmuş ve halk Katolik mezhebini kabul etmiştir. Normanların egemenliği bölgede çok uzun sürmemiştir. Adalarda sırasıyla Almanlar, Fransızlar ve İspanyollar hakimiyet sürmüştür.

1522 yılına gelindiğinde Kanuni Sultan Süleyman'ın Rodos'u almasıyla başlayan süreçte Rodos adasındaki şövalyeler adanın dışına sürülmüşlerdir. Şövalyeler Malta adasına yerleşmişlerdir. Adanın konumu nedeniyle Osmanlı Devleti Akdeniz üzerindeki hakimiyetini güçlendirmek, güvenliği sağlamak amacıyla Malta Kuşatması'nı başlatmıştır. Malta Kuşatması Türk Denizcilik Tarihi için önemli bir olaydır. Malta adası Akdeniz'de Türk egemenliğine girmeyen tek toprak parçasıdır. Akdeniz'in Türk gölü olması için Malta'nın fethedilmesi gerekmiştir. Böylelikle Akdeniz üzerinde gerçek bir hakimiyet kurulacaktır (Keleş vd., 2013: 1584). Kuşatma 4 ay sürmüştür Osmanlı yenilgiye uğramış Malta Adası Kuşatması başarılı olmamıştır. Bu olay ile birlikte Osmanlı Devleti'nin 100 yıllık yenilmezliği son bulmuştur. Şövalyelerin lideri olan John de Valetta Hristiyan alemi tarafından güven ve ün kazanmıştır. Bu olay adada yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Adaya maddi yardımlar düzenlenmiş, ada surlarla çevrilmiş ve şehre şövalyelerin lideri John de Valletta'nın isminin verilmesine karar verilmiştir. Osmanlı Devleti'nin sonraki süreçte de adaya siyasi ilgisi devam etmiş ancak girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmış Malta Adası'nda Osmanlı Devleti egemenlik kuramamıştır.

1798 yılında Napolyon Bonapart Mısır seferleri sırasında Malta'ya Osmanlı Devleti'nin donanmasını çıkarttığı bölgeden gelerek Malta'yı şövalyelerin elinden almıştır. Ada haklı tarafından iyi karşılanan Bonapart şövalye teşkilatına son vermesi, getirdiği değişiklikler ile ada halkının isyan etmesine neden olmuştur. Fransızların adadaki egemenliği sadece 2 yıl sürmüştür. Fransız egemenliği Maltalıların Fransızlara karşı İngilizleri desteklemesi ve yardım etmesiyle son bulmuştur. 1800 yılında başlayan İngiliz hakimiyeti ile Malta İngiliz kolonisi haline gelmiştir.

Malta, Türk Milli Mücadele döneminde sürgün yeri olarak bilinmektedir. I. Dünya Savaşı yenilgisinden sonra 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi ve İngilizlerin İstanbul hükümetine baskılarıyla İngilizler siyasetine ters düşen kişileri sorgusuz sualsiz tutuklayarak Malta adasına sürgün etmiştir. Malta'ya sürülen kişiler İngilizler için savaş suçlusu olarak isimlendirilse de tutuklanan kişiler Osmanlı Devleti'ndeki etkin olmuş devlet

adamları, yüksek rütbeli askerler, mülki amirler, gazeteciler ve fikir adamlarıdır (Bal, 2022: 331). İlk sürgünler 28 Mayıs 1919'de başlamıştır. Her bir kişiye sürgün numarası verilerek tutuklanan 145 civarında Türk Malta'da hapsedilmiştir (Akandere, 2019: 1). Siyasi ve askeri kadrolara yönelik işgalcilerin başlattığı tutuklamalar yüzünden asker açığı ortaya çıkmıştır. Malta sürgününün bu sonucu Anadolu'da Milli Mücadele'nin Kuvâ-yı Milliye olarak ortaya çıkma sebeplerinden biri olmuştur (Bal, 2022: 329).

1800 de başlayan Malta'daki İngiliz hakimiyeti 1964 tarihine kadar devam etmiş. 1964'te Malta'nın bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte nihayet son bulmuştur. Malta'da 1974'te cumhuriyet ilan edilmiş ve 1979'da adadaki yabancı askeri üsler tamamen boşaltılmıştır. Günümüzde Malta varlığını bağımsız bir devlet ve cumhuriyet olarak sürdürmektedir.

2.2.2. Nüfus Özellikleri

Malta adalarının toplam nüfusu 2021 NSO istatistiklerine göre 519.562 kişidir.⁵ Malta, dünyanın en küçük ve nüfus yoğunluğu en yüksek ülkelerinden biridir. Malta nüfus yoğunluk oranı ile (km²'ye 1149 kişi); dünyanın en kalabalık ülkelerinden biri olma özelliği taşımaktadır. Malta'nın resmi dili Maltaca ve İngilizcedir. Malta halkı iki dili de konuşmaktadır. Uzun yıllar İngiliz sömürgesi altında yaşamıştır. 150 yıllık İngiliz hakimiyeti 1964 yılında sona ermiş ve İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır. Malta uzun yıllar boyunca İngiltere sömürgesi olmasıyla birlikte halk tarafından İngilizce kabul edilmiş ve resmi dil özelliği kazanmıştır. Nüfusun büyük oranı Maltalılardan oluşmaktadır. Malta, parlamenter sistemle yönetilen bir cumhuriyettir.

Malta altı bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler Gozo ve Comino, Kuzey Liman Bölgesi, Güney Liman Bölgesi, Güney Doğu Bölgesi, Batı Bölgesi, Kuzey bölgesi şeklindedir. Kuzey Liman Bölgesi Malta'nın toplam 157.297 kişi yaşamaktadır. Kilometrekareye 6.547 kişi ile nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu yerdir. Kuzey Liman Bölgesindeki şehirler, ülkede bulunan en büyük nüfusa sahip şehirlerdir. Bu bölge ülkenin en kozmopolit bir yeri olarak anılmaktadır. Bölgenin ve ülkenin en fazla nüfusa sahip şehri Birkirkara'dır. Şehrin nüfusu 25.807 kişiden oluşmaktadır.

⁵ National Statistics Office. (2022). Census of Population and Housing 2021: Preliminary Report. Erişim Adresi: https://nso.gov.mt/themes_publications/census-preliminary-report/ Erişim Tarihi: (Erişim Tarihi: 12.11.2022)

Valletta, Malta Cumhuriyeti'nin Güney Liman Bölgesi'nde bulunan bir şehridir. Valletta'nın nüfus artış hızı giderek azalan bir seyir göstermektedir. Valletta'nın 1861 yılında yaklaşık 30.000 olan nüfusu gerilemektedir (Smith, 2009: 128-130). 1990 yılında 9000 olan nüfus, 2014 yılına gelindiğinde 6500'ün altında kaydedilmiştir. Eğilim düşüş gösterse bile, 1980 ve 1990'lı yıllarda nüfus artış hızı %1 civarı seyretmekteydi. 2016 yılında nüfus artış hızı %0,22 düşmüştür. 2020 yılında % 0,167 düşmesi ve 2035'e kadar nüfusun azalması, durumun kötüleşmesi beklenmektedir. Çünkü Valletta'nın doğurganlık oranı şimdiden beklenen seviyenin altında seyretmektedir (Torpiano, 2016: 8). Valletta 2021 nüfusu 5.157 kişidir.⁶

Tablo 2: Yıllara Göre Malta ve Valletta Nüfusu

Yıl	Malta	Valletta
1921	212.258	22.339
1931	241.621	22.779
1948	305.991	18.666
1957	319.620	18.202
1967	314.216	15.279
1985	345.418	9.340
1995	378.132	7.262
2005	404.962	6.300
2011	417.432	5.748
2021	519.562	5.157

Kaynak: National Statistics Office, Malta

Tabloda görüldüğü üzere Valletta'nın nüfus miktarı 10 senelik dönemleri göz önüne alınca azalmakta olan bir eğilim göstermiştir. 1980 yılında Valletta'nın UNESCO tarafından

⁶ National Statistics Office. (2022). Census of Population and Housing 2021: Preliminary Report. Erişim Adresi: https://nso.gov.mt/themes_publications/census-preliminary-report/ Erişim Tarihi: (Erişim Tarihi: 12.11.2022)

Dünya Mirası içinde yer alması nüfus miktarının azalma sebeplerinden biri olarak gösterilmiştir. Valletta'nın Dünya Mirası içinde tanınması ve buna bağlı olarak şehrin koruma hedefleri şehri daha az yaşanabilir bir hale getirmiştir (Smith, 2010: 136).

2.2.3. Ekonomik Yapısı

Malta doğal güzellikler ve kültür açısından zengin olmasına karşın, doğal kaynaklar açısından fakir, temel hammaddelerden yoksun, denize akan akarsuları bulunmayan ve çok küçük bir yerel pazara sahip bir ada ülkesidir. Ekonomisi ithalat merkezli sanayi ve turizme dayanır (Keyvan, 2010: 36). Malta, ekonomisi temel olarak devamlı olarak büyüme ve işgücünde gelişimi destekleyen politikalarıyla düşük işsizlik oranlarındaki dengeyi sağlamış ve korumuştur. Dünya'da orta ve uzun vadede ekonomik büyümeyi sürdürme olasılığı en yüksek olan ülkelere biri olarak gösterilen Malta ilk yirmi içinde bulunurken, içe yönelik doğrudan yabancıların yatırımlarında altıncı sırada bulunur.⁷

2004 yılında AB'ye üye olduktan sonra ekonomisinde gelişme gösterse de yine de AB'nin en küçük ekonomisine sahip ülkesidir. Eurostat istatistiklerine göre Malta, 2014 yılında Avrupa Birliği'ndeki en yüksek ekonomik büyümeyi kaydetmiştir. Avrupa Komisyonu'nun 2015 İlkbahar ekonomik raporuna göre, Malta'nın ekonomik büyümesinin güçlü kalacağı tahmin edilmektedir.

Dünya Bankası'nın resmi verilerine ve Trading Economics'in tahminlerine göre, 2019'da Malta'daki (GSYİH) 15,10 milyar ABD doları değerindeydi ve dünya ekonomisinin yüzde 0,01'i kadar bir GSYİH değerini temsil etmektedir.

Malta, istikrarlı bir ekonomik ve politik ortam vardır. Ayrıca hukuk, muhasebe ve danışmanlık hizmetleri mesleklerinde ve finans alanlarında oldukça nitelikli, motive edilmiş bir işgücüne sahiptir. Malta'nın elverişli coğrafi konumu ve iklimi ile tamamlanan bu özellikler, adayı iş yapmak için kârlı bir yer haline getirmektedir (Bonello, 2004: 4).

Malta'nın doğal kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle ekonomisi dış ticarete bağlıdır. Malta, 2004 yılında AB'ye katılmasıyla başlayan süreçte 1 Ocak 2008'de Euro'yu para birimi olarak kabul etmiştir. Malta, borç oranı ve mali açıdan sağlam bankacılık sektörü nedeniyle Euro bölgesi krizini çoğu AB üye devletinden daha iyi atlattır. Bu değişiklikler,

⁷ Malta. (2011). Economy of Malta, strong points and development of Maltese business and trade. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20110925180935/http://www.malta.com/en/about-malta/economy> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)

ekonominin modernizasyonunun ve sanayi ve hizmet sektörlerinin (turizm dahil) gelişimini teşvik etmek için devam eden politika yönünün sonucuydu. Bu değişiklikler, Malta'nın 20. yüzyılın son on yılında Birleşmiş Milletler 'de gelişmiş ülke statüsü kazanmasıyla sonuçlanmıştır (Country profile - Societal developments (Malta), 2014).

Malta, gıda ihtiyacının yalnızca % 20'sini yerel üretimle karşılayabilmektedir. Su ve enerji kaynakları da yetersizdir. Bu nedenlerle, ithalata dayalı bir dış ticaret yapısı vardır. (Türker, 2021: 1) Malta'da tarım sektörü, GSYİH'nin küçük bir bölümünü oluşturmaktadır ancak ürünleri çeşitlidir. Malta'daki başlıca ürünler patates, karnabahar, üzüm, arpa, buğday, domates, narenciye ve yeşilbiberdir. Üretilen mahsul ve gıda maddelerinin çoğu yurt içinde tüketilmektedir. 2020 Dünya Bankası verilerine göre Malta'da tarım, ormancılık ve balıkçılık Malta GSYİH'sine %0,64739 oranında bir katkı sağlamıştır. Bu yüzde Malta tarım sektöründe son yılların en düşük yüzdesidir.

1800'lü yıllardan önce, Malta'da yaşayan halk tarım ve balıkçılık ile uğraşıyorlardı. O zamanlar pamuk, tütün ve tersaneler dışında çok az endüstri vardı. Savaş sırasında Malta, Akdeniz'deki stratejik konumu sebebiyle ekonomik olarak gelişmiştir. 1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla, Akdeniz ana ticaret yolu haline geldi ve Malta limanına giren gemi sayısında önemli bir artış gördü.⁸

Liman faaliyetleri her zaman Malta Adaları'nın en önemli faaliyetlerinden biri olmuştur. Adaların stratejik konumu ile birlikte güvenli ve derin limanların varlığı, Malta'yı Akdeniz'in ortasında bir ticaret merkezi haline getirmiştir. Bununla birlikte, deniz trafiğinin uluslararasılaşması ve yoğunlaşmasıyla, Akdeniz derin ekonomik ve jeopolitik değişikliklerden geçerken, Malta liman faaliyetleri tamamen dönüşmüştür. Malta limanları, şövalyeler için bir deniz cephaneliğinden kademeli olarak bir tersaneye, ardından da konteyner trafiği için bir merkeze dönüştürülmüştür. Malta liman faaliyetlerinin evrimi, uluslararası ticaretin yeni biçimlerine uyum sağlaması gereken izole bir mikro ekonominin genel dönüşümlerini takip etmektedir. (Tahir, 2000: 608)

Malta'nın AB üyeliğinin ardından ekonominin hizmet faaliyetlerine yönelimi oldukça belirgin hale gelmiştir. Malta ekonomisi Avrupa Birliği üyeliği sonrası önemli bir gelişme sağlamıştır. Artan verimlilik, yabancı yatırımın ve ihracatın çeşitlenip çoğalması gibi

⁸ Malta. (2011). Economy of Malta, strong points and development of Maltese business and trade. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20110925180935/http://www.malta.com/en/about-malta/economy> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)

faktörler ekonomik gelişimin itici gücü olmuştur. İstihdam oranlarının düşük olması ve nitelikli eğitimli işgücü eksikliği gibi faktörler ise gelişmeyi sınırlamaktadır. Malta’da hizmet sektörü de genişlemiştir. Malta ekonomisinde turizm, bankacılık sektörü, denizcilik ve dış ticaret etkin rol oynar.

Malta birçok medeniyete ev sahipliği yapmış zengin bir kültürel geçmişe sahip bir ada devleti olması, Akdeniz tipi iklime sahip olması, kültürel geçmişi, doğal güzellikleri ile ada turistler için ilgi çekici bir yer haline gelmektedir. Malta kalkınma politikasının büyük bir oranını turizm faaliyetlerine dayandırmıştır. Turizm faaliyetleri aslında hızlı bir şekilde ekonomik kalkınmanın temel direklerinden biri olmuştur. Bu nedenle Malta politikalarında turizm faaliyetlerini pekiştirmek, hatta daha büyük ölçüde teşvik etmek konusunda kamu yetkilileri çalışmaya devam etmektedir. Covid-19’un getirdiği pandemi sürecinden Malta ekonomisi de büyük oranda etkilenmiştir. Pandemi döneminde sekteye uğrayan turizm sektörü sonrasında 2022 yılında Malta’ya gelen turist sayısında 7 kat artış görülmüştür. Ülkeye 235.000’den fazla turist gelmiş ancak pandemi öncesi dönemi seviyelerinin altında seyretmiştir.⁹ Malta’da yayınlanan Deloitte raporuna göre Malta büyümeyi sürdürmek iyileştirilmiş turizm yönetimi ile yatırımlara ihtiyaç duymaktadır.¹⁰

Eğitim turizmi son yıllarda tüm dünyada artış göstermiştir. Özellikle dil öğrenmek amaçlı eğitim gezisine çıkan kişi sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Malta ise İngilizce öğrenmek isteyenlerin ana merkezlerinden biri haline gelmiştir. Malta’nın iklimi Akdeniz’in getirdiği 300 gün güneşli havasıyla ve fiyatları ile İngilizce öğrenmek için eğitim gezisine çıkanların uğrak noktalarından biri olmuştur. Malta her yıl nüfusunun dört katı turisti karşılayarak Avrupa’daki önemli ana merkezlerden biri olmuştur. (Dimech, 2013: 58)

Malta da kültür turizmi, eğitim turizmi yaygın olmakla birlikte son yıllarda sağlık turizmi popülerleşmiş ve Malta hükümeti tarafından desteklenmektedir. Sağlık turizmi genel anlamda bireylerin yaşadıkları ülkeden başka ülkelere hem koruyucu hem de tedavi edici hizmetleri almak amacıyla seyahat eden insanların oluşturduğu turizmdir. (Tengilimoğlu, 2013: 7) Küresel anlamda en fazla büyüyen endüstrilerden biri olması Avrupa Birliği’ndeki ve küresel olarak hasta hareketliliğini takip eden Malta hükümeti ve Malta’daki Turizm Otoriteleri tedavi olmak amacıyla ülkeye giren turist sayısını artırmak istemektedir. Malta

⁹ Times Of Malta. (2022). Malta's tourist arrivals jump sevenfold, still far off pre-COVID levels. Erişim Adresi: <https://timesofmalta.com/articles/view/maltas-tourist-arrivals-jump-sevenfold-still-far-off-pre-covid-levels.952942> (Erişim Tarihi: 18.12.2022)

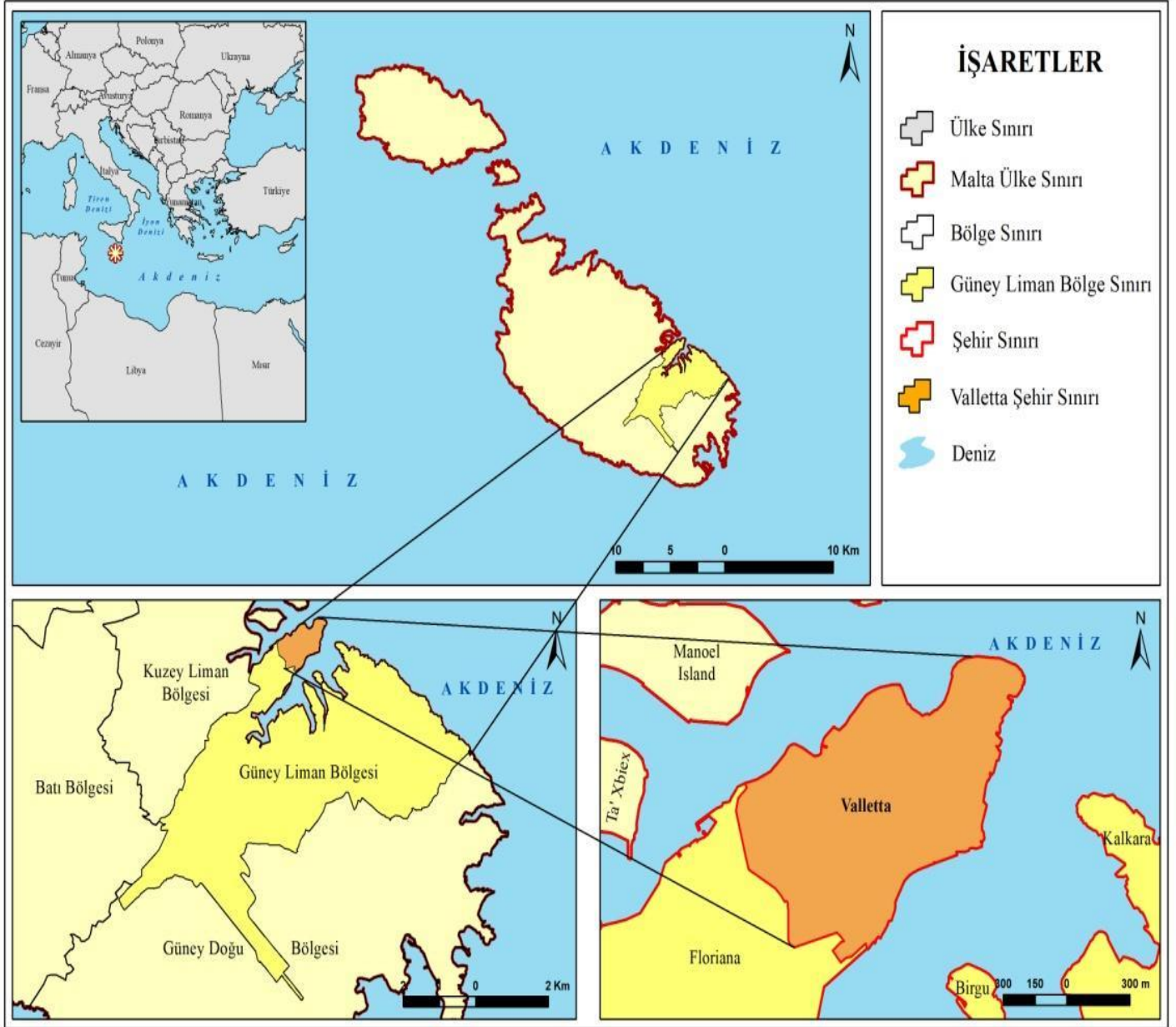
¹⁰ Times Of Malta. (2022). Malta needs 4.7 million tourists to achieve 80% year-long occupancy – study. Erişim Adresi: <https://timesofmalta.com/articles/view/malta-needs-47m-tourists-achieve-80-yearlong-occupancy-study.982316> (Erişim Tarihi: 18.12.2022)

hükümeti turizm sektörünü yalnızca yaz aylarında değil bir takvim yılına yaymak istemesi nedeniyle pazarı teşvik etmekte ve yatırımlar yapmaktadır. (Camenzuli, 2013: 48)

Malta turistlere hem yeni aktiviteler sunmak hem de “kaliteli turizmi” artırmak için çaba sarf etmektedir. Bunu gerçekleştirmenin yollarından bir tanesini de Malta ve Gozo’daki kültürel turizmi teşvik ederek, Malta’yı önde gelen bir dalış merkezi haline getirip adanın denizcilik mirasını korumak istemektedir (Rich, 2006: 22). Malta adalarının Akdeniz’in merkezinde bulunan konumu ve takımadalarının tarihi ile Akdeniz’deki denizcilik faaliyetlerinin ayrılmaz bir bütünü haline gelmiştir. Malta ve Gozo’yu çevreleyen arkeolojik açıdan deniz yatağına yansımıştır. Bu sebeple Malta dünyanın birçok yerinden tüplü dalış etkinliğine katılan bireyleri kendine çekmektedir. Malta bu sayede deniz ortamını kullanarak, diğer cazip destinasyonlarla rekabet etmeyi hedeflemektedir. Comino ve Gozo adaları Malta’nın en iyi dalış destinasyonlarından biri olmuştur.

2.2.4. Valletta Şehri

Valletta şehri ülkeyi oluşturan en büyük Malta adasında yer alır. Valletta’nın kuzeydoğusunda merkezi bir konumda bulunmaktadır. Valletta coğrafi olarak Malta’nın güneydoğu bölgesinde, ana ada Malta’nın ise orta doğu bölgesinde yer almaktadır. 1566 yılında Malta Şövalyeleri tarafından yaptırılan Valletta, bir kale olarak inşa edilmiştir. Valetta ismi Osmanlı Devleti’nin saldırı girişimini geri çeviren Malta Şövalyeleri tarikatının büyük ustası Jean de Valette'dan almaktadır.

Harita 3: Valletta Lokasyon Haritası

Osmanlı Devleti 1565 yılında gerçekleştirdiği Malta Kuşatması sırasında Sceberras Dağı'nı işgal etmişti. İşgaller sona erdikten sonra dağı korumanın ne kadar önemli olduğunu fark eden şövalyeler Türklerin bölgeye tekrar geleceğini düşünerek bu bölgeyi korumak için şehrin inşasına başlamıştır. Şövalyeler “Centilmenler tarafından Centilmenler için inşa edilen şehir” tanımını kullanarak 8.000 erkek ile Valletta için çalışmalara başlamışlardı. Şehrin inş edilmesi için Avrupa kraliyet aileleri, Vatikan, İspanya kralı II. Philip tarafından maddi destek ve yardım yapmışlardır. Hristiyan alemi Osmanlı'ya karşı Malta'nın stratejik konumunu kullanarak Akdeniz üstünde Hristiyan egemenliğini korumak, Rodos'tan kovularak bölgeye

gelen Şövalyeler ile Malta'da bir askeri güç oluşturmak istemiştir. Planlama konusunda uzman Michaelangelo'nun da asistanı olan ünlü İtalyan mimar Francesco Laparelli şehrin inşa edilmesinde görev almak için Papa IV. Pius'tan görev istedi (Bianco, 2009: 5). Papa IV. Pius'un görevlendirmesiyle Laparelli'nin kültürel bir şaheser inşa etmek amacıyla projeye başladı.

Şövalyelerin lideri La Valletta şehrin ekonomik, kültürel ve siyasi bir merkez olmasını istiyordu. Bu sebeple Avrupa'dan en seçkin askeri mühendisler ve mimarlar geldi. 16. Yüzyıl Avrupa'sında kültürel ve siyasi bir merkez olarak tasvir edilen Valletta'nın inşasında şehir savunması en önemli konuydu. Bu sebeple şehri tasarlamak için gelen mimarlar ve mühendisler öncelikle şehrin surlarını inşa ederek başladılar. Başka bir kuşatma olması durumunda Malta adasının sakinlerine sığınmak sunabilmesi gerekiyordu (Bianco, 2009: 6). Laparelli Orta Çağ şehirlerinden farklı olarak Rönesans'ın ilk kent örneğini yapmayı planladı. Şehir ada sakinleri için yazın kavurucu sıcaklarda deniz melteminin şehrin içine girmesini kolaylaştıracak nitelikte bol miktarda havalandırma sağlayacak modern ızgara tasarımını içeriyordu. Kentin ızgara planı sayesinde ağır zırhlı şövalyelerin basamakları kolay bir şekilde çıkabileceği merdivenler şehri güvenli hale getiriyordu (Dimelli, 2019: 791). Şehrin ızgara planı Şehir Kapısında başlar ve Valletta'nın diğer tarafında, Valletta yakınlarındaki her iki deniz limanına bakan Fort St. Elmo'da sona erer.

Valletta 1570 yılında Malta'nın başkenti olarak kabul edilmiştir. Şehir İngilizlerin egemenliğine geçtikten sonra İngilizlerin Akdeniz üzerindeki askeri üssü görevi görmüştür. İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanlar tarafından bombalanarak ağır yara alan şehrin birçok tarihi binasının yıkılmıştır. Savaş sonrasında yıkılan bazı bölgeler tekrar inşa edilmiştir. Ancak Valletta'nın girişinde bulunan Kraliyet Opera Binası'nın yeniden inşa edilip edilmeyeceği tartışma konusu olmuştur. Savaş sırasında harabeye dönen Kraliyet Operası Binası'nın açık hava müzesi olarak hizmete geçmesine karar verilmiştir.¹¹

Bir yarımada üzerine kurulan şehrin iç kısmı Sceberras Dağı'nın dil gibi uzanan bölümü ve iki büyük doğal liman arasına yerleştirilmiştir. 1566 yılında inşasına başlanan şehrin doğusunda Grand Harbour limanı, batı kısmında Marsamxett limanı yer almaktadır. Böylelikle Valletta savunmayı kolaylaştırmak, şehrin güvenliğini sağlamak amacıyla hem karadan hem de denizden güçlendirmek istenmiştir (Ebejer, 2001: 38). Sert kayalık zeminde

¹¹ Guide Malta. (2022). Discover our lost Maltese treasures: Valletta's iconic Royal Opera House. Erişim Adresi: <https://www.guidemalta.com/en/discover-our-lost-maltese-treasures-valletta-s-iconic-royal-opera-house> (Erişim Tarihi: 08.01.2023)

var olan şehrin Grand Harbour bölgesinin coğrafyası ve topoğrafyası için stratejik planlama üzerinde önemli biri etkisi vardır (Chapman, 2006: 26). Adanın en büyük limanı olan Grand Harbour Bölgesi konumu itibariyle denizciler için ünlü ve önemli bir yerdir.

Valletta, Malta'nın hem idari hem kültürel hem de ana ticaret merkezi olarak bilinmektedir. Stratejik açıdan takımadaların önemli bir konumunda olmasından dolayı dikkat çekmektedir. Valletta doğal limanları sayesinde büyüyüp gelişmiştir. İki büyük doğal liman Malta'nın ticareti için daima önemini korumuştur. Malta adaları aynı zamanda Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika arasında ticari bağlantı görevi görmüştür.

Valetta, mimari mirası ile dikkat çekmektedir. Uzun burçlarla çevrili ve Barok binalar ve tarihle dolu olan bu yer, Malta'nın en önemli ve ilgi gören turistik mekanlarından. Turistler için kültürel zenginlik sunan şehir tarihi ve barok tarzdaki binaları sarayları, şehir villaları, sergileri, müzeleri, kiliseleriyle ünlüdür.

Ülkenin başkenti Valetta'nın tarihi bölgeleri UNESCO tarafından 1980 yılında koruma altına alınmıştır. Valletta şehrinin en ünlü tarihi yapısı Guillamo Cassar tarafından inşa edilen Valetta Katedrali'dir. Valletta her yıl yaklaşık 3 milyon turisti misafir eden Valetta'nın en ünlü diğer yerleri şunlardır: Grandmaster Sarayı, St. Elmo Kalesi, Jean De Valetta Anıtı, Ulusal Arkeoloji Müzesi ve Upper Baraka Bahçeleri.¹²

¹² “Malta Hakkında Bilgiler” Milliyet Gazetesi. Erişim Adresi: <https://www.milliyet.com.tr/tatil/malta-hakkinda-bilgiler-malta-bayragi-anlami-2023-nufusu-baskenti-para-birimi-ve-saat-farki-6300303> (Erişim Tarihi: 11.01.2023)

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde özel eğitim kavramı, tarihsel gelişim süreci, hukuki dayanakları incelenecektir.

3. Özel Eğitim

Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç ve özellikleri kapsamında bireye verilen eğitime özel eğitim denir. Özel eğitim günümüzde gelişim gösteren önemli alanlardan biridir. Çocukların yaşlarına göre farklı gereksinimleri olmaktadır. Çoğunlukla normal gelişimi sürdüren çocukların benzer ihtiyaçları olmakla birlikte zihinsel, sosyal yönlerden gelişimleri de yaşları ile bağlantılı şekilde ilerlemektedir. Bu sebeple okul öncesi eğitim ve diğer seviyelerdeki sınıflarda belirlenmiş olan eğitim hedefleri aynı yaş grubundaki çocuklarda uyum göstermektedir. Fakat bu durum zihinsel yetersizliği ya da diğer yetersizlikleri olan çocukları kapsamaz. Bireyin yetersizliğinin ne ölçüde etkilediği zeka yaşı ve diğer özel faktörlerden dolayı bu çocuklar takvim yaşlarının gerisinde kalırlar (Eripek vd., 2005: 3). Engellilik, bilinen sağlık koşullarında, bireyler için normal kabul edilen faaliyetleri gerçekleştirmede kısıtlılık veya yetersizlik yaşanması durumudur (Scherrer, 2004: 4).

Takvim yaşlarından geride kalan ve akranlarından önemli ölçüde farklılık gösteren bireylerin kazanması gereken beceriler de değişiklik göstermektedir. Çocuklar fiziksel, psiko-motor, algısal, sosyal, duygusal ve dil alanlarında gelişim göstermektedirler. Çocukların gelişim alanlarındaki ilerleme hızları birbirinden farklı olabilmekle birlikte bireye özgüdür. Çocukların gelişim süreçlerini bazı biyolojik etmenler, aile ve bulunduğu çevre, sosyokültürel yapısı, sosyo-ekonomik durumu, fiziksel yaşam koşulları ve beslenme gibi birçok etmen etkilemektedir. Bu etmenler her aileye göre değişiklik gösterdiği gibi çocukların da gelişim aşamaları birbirinden farklı ilerlemektedir. Özel gereksinimli birey tek bir alanda yetersizlik gösterebileceği gibi farklı birçok alanda da yetersizlik gösterebilir. Özel gereksinimli birey öğrenme güçlüğü, davranış problemleri, bedensel ve zihinsel geriliği ve duygusal sosyal alanlarda gerilik gösteren bireyler olabilir. Milli Eğitim Bakanlığının Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde yetersizlikleri olan öğrenciler özel eğitime ihtiyaç duyan birey terimiyle birlikte “Çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey” şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla bu bireylerin gelişiminde oluşan farklılıklar akranlarından çeşitli yönlerden ayrılmış, ihtiyaçlarına uygun bir eğitim sürdürmenin gerekliliğini göstermektedir. Bu doğrultuda

bireyin ihtiyacına uygun program, yöntem hazırlanırken nitelikli alanında uzmanlaşmış eğitim personellerinin süreci sürdürmesi önemlidir. Özel gereksinimi olan bireyler için süreç tanı ve değerlendirmenin yapılması ile başlayarak, tedavi, rehabilitasyon, eğitim şeklinde ilerler. Son aşama ise özel gereksinimli bireyin bağımsız yaşaması hedeflenerek sosyal hayata katıldığı aşamadır.

Akademik çalışmalar şunu göstermektedir ki erken çocukluk dönemi insan yaşamının gelişimsel açıdan en yoğun dönemidir. Erken çocukluk kritik dönem olarak isimlendirilen dönemlerden biridir. Bu dönem, çocuğun ilerleyen süreçlerde yaşayacağı öğrenme deneyimleri, refahı ve üretkenliğinin temelini oluşturur (Tunçeli ve Zembat, 2007: 3). Erken çocukluk döneminde çocuk tüm gelişim alanlarında kazanımlar elde eder. Bu süreç çocuğun ilerideki yaşantısını ve kişilik gelişimini etkiler. Erken çocukluk dönemi çocuğun beyin gelişimi ve deneyimlerinin kritik noktalarından biri olduğu için bu dönem de verilen eğitim de kritik noktalardan biridir.

İnsanlar belirli gelişim evrelerinde ve yaşlarında belirli öğrenme türlerine karşı daha duyarlı olma eğilimindedir ve bu dönemleri kritik dönemler olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2012: 5). Okul öncesi eğitimin amacı, çocukların gelişimsel açıdan içinde bulundukları kritik dönemde tüm gelişim alanlarını desteklemek ve uzun vadede çocuğun optimum seviyede gelişim gösterebilmesinin alt yapısını hazırlamaktır. Dezavantajlı durumdaki çocukların aynı eğitim sistemine dahil olabilecekleri diğer çocuklarla eşit bir başlangıç yapabilmesini sağlamak amacıyla çocukların gelişimini en iyi destekleyecek ortamı ve çocukların ihtiyaçlarına göre en uygun eğitim içeriğini çocuklara sunmak eğitimin amaçlarından biridir. Böylece ilkokula başlamadan önce gruplar arasındaki farkın minimuma indirilmesi sağlamak yoluyla çocukları ilköğretime hazırlamaktır (Yılmaz vd., 2020: 172).

Erken çocukluk döneminin önemli olduğunun anlaşılması ile birlikte bu dönemde verilen eğitimin de ne kadar önemli olduğu anlaşılmıştır. Çocukların öğrenme deneyimleri için eğitim ortamlarının düzenlenip programların hazırlanması ve çocukların tüm gelişimi hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla yapılan çalışmalarda artış gözlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde çocuğun değerlendirilmesi önemlidir. Çocuğun gelişiminin en doğru ve uygun şekilde, doğru tanımlanmış bir ölçme aracı ile değerlendirilip gelişiminin desteklenmesi, gözlenebilir sorunla ve oluşabilir problemlere karşı erken müdahale edilmesi değerlendirmenin önemini açıkça göstermektedir. Değerlendirme özel gereksinimli bireyin eğitiminde oluşabilecek sorunlara yönelik çözüm önerileri oluşturur.

Değerlendirme sayesinde çocuğun gelişimine, öğrenmelerine, sınıf ortamına ve eğitsel etkinliklerle ilgili bilgiler edinilmesi eğitime yönelik kararların verilmesini kolaylaştırmaktadır (Erdoğan ve Canbeldek, 2017: 1307).

Bebeklik ve erken çocukluk döneminde yapılan değerlendirmelerin amacı, gelişim geriliği olan veya üstün yetenekli çocukların erken dönemde teşhis edilmesini ve müdahale programlarının uygulanmasını sağlamaktır. Türkiye'de son yıllarda gelişim geriliği olan çocuklara tanı ve erken müdahaleye yönelik araştırmaların yaygınlaştığı söylenebilir (Doğan ve Baykoç, 2015: 101-102).

Eğitim kişileri topluma kazandırır. Onları geleceğe hazırlayarak kişinin hayatında etkin rol oynar. Özel eğitimdeki amaç da öğrencilerinin var olan becerilerini ve yeteneklerinin geliştirilerek topluma kazandırılmasıdır. Aynı zamanda kişinin yetersizliklerinin engel durumuna dönmesini önlemek için müdahaleleri de içermektedir. Bu sebeple özel eğitimde öncelikli amaç özel eğitime ihtiyacı olan kişilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (2018) altıncı maddesinde özel eğitim hizmetlerinin amacı “Türk Millî Eğitimi'nin genel amaç ve temel ilkeleri esas alınarak; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları, üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını amaçlar” şeklinde belirtilmiştir.¹³

Bireylerde engellilik zaman içinde de oluşabilmektedir. Zaman içinde oluşmuş olan fiziksel, zihinsel sosyal ve psikolojik sıkıntılar sebebiyle işini kaybetmiş ve çalışamayacak durumda olan bireyleri özellikle genç ve yetişkinlerin hayata dâhil edilip kazandırılması önemlidir. Bu yetersizlik türleri arasında zihinsel yetersizliği olan bireyler en fazla yardıma ihtiyaç duyan bireylerdir. Bu kişiler ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş eğitim programına ihtiyaç duyarlar. Çeşitli doğum kusurları, bulaşıcı hastalıklar, zehirlenmeler, kromozomal anormallikler vb. nedenlerle yaşitlarına göre zihinsel işlevleri geri kalmış bireylerin ilerleyen yaşlarında bağımsız yaşamaya devam edip etmemeleri, onların bağımsız yaşama becerisini kazanmalarına bağlıdır. Bu da ancak erken dönemde verilen destek ve eğitim hizmetlerinden yararlanmaları ile mümkün olmaktadır (Şahsuvaroğlu, 2003: 1-2).

¹³ Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2020). Türkiye’de Özel Eğitim Hizmetleri. Erişim: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/13143029_TURKYYEYDE_OZEL_EYYTYM_HYZMET_LERY.pdf

Engelli bireyler eğitim, sağlık, istihdam gibi alanlarda zorluklar yaşadıkları gibi, ulaşım ve bilgi edinme gibi hizmetlere de erişim konusunda sorunlarla ve engellerle karşılaşır. Engelli bireylerle engelli olmayan bireyler karşılaştırıldığında engelli olmayan bireylerin sağlık durumu eğitim düzeyi ve sosyal refah açısından daha üst seviyede olduğu görülmektedir. Toplumun engellilere bakış açısı, ülkelerin refah sistemleri ve gelişmişlik düzeyleri engellilerin yaşadıkları bu problemlere yönelik oluşturulan sosyal politika ve hizmetleri etkilemektedir. Engelli insanların sosyal yaşamın içinde yer alabilmeleri ve toplumsal bütünleşme için istihdam önemli bir yer teşkil etmektedir. İyi bir eğitim almalarıyla bunu sağlamak mümkündür. Fakat gelişmiş ülkelerde buna dâhil olmak üzere, engelli bireylerin eğitim seviyesi diğer bireylere oranla daha düşüktür (Tellioglu, 2019: 819).

3.1. Özel Eğitimin Ortaya Çıkışı Ve Gelişimi

Günümüzde gelişmekte olan özel eğitim alanının gelişimini daha detaylı kavrayabilmek için tarihsel süreci incelemek gereklidir. Engelliliğin tarihsel geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir ve engellilik toplumsal bir gerçektir. Tarihe baktığımız zaman engelli bireylere yaklaşım toplumun inancına, kültürüne göre farklı şekillerde yorumlanmıştır. Eski toplumlarda korkunç ya da olağandışı varlık olarak görülmüş, engelli çocuğa sahip ailelerin büyük bir suç işledikleri ve Tanrı tarafından cezalandırıldıklarına inanılmış hem engelli çocuğa sahip aile hem de engelli birey küçümsenerek ayrımcılığa maruz kalmıştır.

İlk çağlarda engelli bireylerin sosyal, siyasal, ekonomik ve eğitsel haklara sahip olamadıkları bilinmektedir. Bu haklar bir yana, birçok toplumda engellilere yaşama hakkı bile tanınmamıştır. Özellikle Avrupa toplumlarında engelli bireyler İlk Çağdan Orta Çağa kadar uğursuz ve gereksiz görülmüş, kendi aileleri tarafından sokağa atılmış ve kötü davranışlara maruz kalmışlardır. Sparta’da sakat ya da cılız doğan çocukların yaşamlarına, iyi bir savaşçı olamayacakları düşüncesiyle daha doğar doğmaz son verilmiş ya da bu çocuklar vahşi doğaya terk edilmişlerdir. Milattan sonra beşinci yüzyılda Roma’da Justinyanus Kanunlarına göre işitme yetersizliği olan bireylerin sözleşme yapmalarına, mahkemelerde şahitlik yapmalarına ve diğer insanların sahip oldukları yasal haklara sahip olmalarına müsaade edilmemiştir (Çitil, 2020: 17).

Köklü bir geçmişi olan Antik Yunan ve Roma medeniyetlerinde engelli bireylere yaklaşım onların kötü ruhlar olduğu şeklindedir. Bu dönemde engelli bireylerin cadılarla bağlantılı, büyüye uğramış ya da büyü yapan, bir suçu olan ve cezalandırılmış olduğu düşünülmektedir. Bu bireylere sosyal açıdan daha çok dönemin ahlak perspektifinden

yaklaşılmıştır. Bunun yanında Antik Çağ döneminde toplum tarafından kabul edilmemiş, marjinal kişiler, muhtelif etiketler, baskılar ile toplumda domine edilmişlerdir. Antik Çağ yaklaşık olarak M.Ö. 700 ile Orta Çağ'a kadar uzanan M.S. 500'lu yılları kapsamaktadır (Çetin, 2016: 170).

Birçok şehir devletinin yasalarında engelli bebeklerin yok edilmesi hükmü vardı. Yunanlı jinekolog Soranos, “Yetiştirmeye Değer Bir Çocuğun Tanınması” isimli kitabında, “Çocuk vücudu, her yönüyle mükemmel olmalıdır. Boyutları ve biçimi uygun olmalı ve doğal uyaranlara tepki vermelidir” diye yazıyordu. Çin, diğer Uzak Doğu coğrafyaları, kast sistemine dayalı Hindistan bölgesinde de durum çok farklı değildi.¹⁴ Engelli çocuğu doğar doğmaz silahla öldürmek, vadiye veya nehre atmak, yabani hayvanlara yem etmek ve diri diri gömmek ilkelce yaşayan toplumlarda kullanılan yöntemlerdendir (Usta, 2010: 83). Yakın tarihte Hitler döneminde, Almanya’da engelliler toplumdan dışlanmakla kalmayıp, ortadan kaldırmak için girişimlerde bulunulmuştur. 14 Temmuz 1933’te kabul edilen kanunla, bedensel veya zihinsel yetersizlikleri olan bireylerin, bu yetersizliklerini doğacak çocuklarına da geçirmemeleri için çocuk sahibi olmaları engellenmiştir. Kanunla şizofren, manikdepresif, epilepsi, genetik görme yetersizlikleri, sağır, alkolikler ve doğuştan engelli bireyleri kontrol etmek amaçlanmıştır. Engelli bireylerin sayısını belirlemek amacıyla diş doktorları, hemşireler, masörler, ebeler ve doktorlara kanun gereğince tespit edilen vakaları devlete bildirmekle yükümlü tutulmuşlardır (Özer, 2015: 60).

Orta Çağ da süregelen inanışlar ve engellilere yönelik yaklaşımlar dinlerin ortaya çıkışı ile farklılaşmaya başlamıştır. Yahudi inancına göre bebeklerin öldürülmesi yasaktı. İslam ve Hristiyanlık’da da bu anlayış sürdürülecekti. Yahudilerin ekonomik hayatı, tarım ve hayvancılığın yanı sıra ticarete dayanıyordu. Savaş ve şiddetin yoğun olmadığı böyle bir toplumda engelliler, muhakkak ki ekonomiye ve toplumun refahına katkıda bulunabiliyorlardı. Ayrıca toplumun bir bütün olarak kavrandığı Yahudilik ve takip eden öğretilerde bir kişinin sakatlığı, bütünün bir parçasının toplumsal yapı için çalışırken/savaşırken sakatlanması anlamına geldiği için bu durum karşısında alınan tedbirler de genellikle korumacı olmakla birlikte, dışlayıcı değildi (Doğan, 2008: 39).

Avrupa’da 1700’lerden itibaren engeli bulunan kişilere karşı olan tavır ve tutumlarda kademeli olarak iyileşmeler görülmüştür. İspanyol keşiş Pedro Ponce de Leon, 1510 yılında işitme yetersizliği olan bireylerin iletişimlerine yönelik bir metot üretmiştir. Bu metot İspanya

¹⁴ “Avrupa’nın engelliler konusunda geçmişi kirli” En Son Haber, 03.09.2022

Erişim: <https://www.ensonhaber.com/tarih-haberleri/1960-abdde-engelliler-icin-ortalikta-gorunmeyin-yasasi>

ve Fransa’da popülerlik kazanmıştır. İşaret dili eğitimi ile ilgili olan metot önce işitme yetersizliği bulunan bireyler için, sonraki dönemde görme yetersizlikleri olan kişilere yatılı okulların açılması yönünde önderlik etmiştir. 1752’de Benjamin Franklin ve Thomas Bond Amerikan Kolonilerinde yetersizliği olan bireyler için rehabilitasyon hizmeti veren ilk hastaneyi açmışlardır. Amerika’nın ilk zamanlarında çağın teknolojisi ile engelli bireylere sağlık hizmeti veren ilk hastane olan bu hastaneyle, yetersizliği olan bireyler için bir gelişmenin önemli bir temsilidir. Franklin’in hastanesi ve eylemleri hemşerilerinin görüşleriyle aynı çizgide olmasa da, Amerika’da sonunda yetersizlikleri olan bireylerin haklarının vurgulanıp hareketlendiği bir odak noktası olmuştur (Çetin, 2016: 180).

İlk olarak 16. Yüzyılda görme yetersizliği olan kişilerinde eğitimi için öneriler getirilmiştir. Bunun üzerinde 1784 yılında Fransız Profesör Valantin Hauy Paris’te görme yetersizliği olan kişiler için okul açmıştır. Açılan ilkokul daha sonraki dönemde 1806’da Berlin, 1826 yılında Bavyera’da görme yetersizliği olan bireyler için okul açılmasına vesile olmuştur. 1837’de Münih’te görme yetersizliği olan kişiler için açılan okul, bu kişilerin ihtiyaçlarını karşılamaya ve mesleki eğitim vermeye yönelik çalışmalar başlatmıştır. I. Dünya Savaşı sırasında öğretmenlerinin büyük bir kısmı savaşa gitmek zorunda kalmıştır. Bu sebeple okulda eğitime ara verilmiştir.¹⁵

II. Dünya Savaşı sonrası dönemde savaşta yaralanmış bir organını kaybetmiş kişilere yönelik verilen haklar engellilik kavramının toplumsal hayatta daha belirgin bir şekilde ortaya çıkışını sağlamıştır. Savaş sonrası engelli bireylerin dezavantajlı durumları ve gereksinimlerine yönelik yapılan çalışmalar, istihdam ve politikalar geliştirilmiştir. Özellikle savaş gazilerine sosyal hayata katılımını sağlamak ve zorunlu istihdam politikaları günümüzdeki engellilik olgusu ve hakların şekillenmesine temel oluşturmuştur.

1960’larda yetersizliği olan kişilerin rehabilitasyonunda esaslar belirlenerek, toplumdaki engeli olan kişilerin yaşam standartlarının yükseltilmesi Birleşmiş Milletler’in çalışmalarının odak noktası olmaya başlamıştır. Bu çalışmalarda hedef engelliliği önlemekten ziyade, toplumun bir üyesi olan bu bireyleri desteklemek ve onların toplumla bütünleşmesini sağlamaktır. Bu bütünleşmenin gerçekleşmesi için en temel girişimlerden biriside engellilik konusunda toplumda farkındalık oluşturmaktır. (Gökmen, 2007: 1093)

¹⁵Engelsiz Erişim Derneği. (2008). Engelliler tarihi. Erişim Adresi: <https://engelsizerisim.com/yazi/engelliler-tarihi>. (Erişim Tarihi: 04.09.2022)

1970’li yıllar engellilik için yeni bir yaklaşım yılı olmuştur. Engelli bireyler için insan hakları uluslararası alanda gittikçe artan bir şekilde önem görmeye başlamıştır. 1980’li yıllarda engelliliğe yönelik farkındalık çalışmalarının hız kazandığı söylenebilir. 1981 yılı “Engelliler Yılı” ve 1983-1992 yılı “Engelliler On Yılı” ilan edilmiştir. 1992 yılı Engelliler On Yılı programının sonrasında 3 Aralık dünya engelliler günü şeklinde belirlenmiştir. BM tarafından 2008 yılında Engelli Hakları Sözleşmesi yürürlüğe sokulmuştur (Öndül, 2015: 11).

1997’de PL 105-17 sayısıyla çıkarılan “Yetersizliği Bulunan Bireylerin Eğitim Yasası (The Individuals with Disabilities Education Act) (IDEA)” kabul görmüş ve yasayla “önce insan dilinin önemi (person first language)” vurgulanmıştır. Bu sebeple “yetersizliği olan birey (individual with disability)” şeklinde bir tanımlama devreye girmiştir. 2000’lerde kullanılan özür/engel kelimelerinin yerine bu kişileri incitmeyecek, eksikliklerini vurgulanmayacak bir tanımlama seçilmiştir. Zaman içinde “yetersizliği olan birey (individual with disability)” ve “özel çocuk (exceptional child)” terimlerinin kullanımının dünyada yaygınlaştığı görülmüştür (Cavkaytar vd., 2014: 113). 2006’da Birleşmiş Milletler’in açıkladığı “Engelli Bireylerin Hakları Sözleşmesi” önemli bir yapı taşıdır. Engelli bireylere eşitlik, haysiyet, özerklik ve topluma tam katılım tanıyan ilk kapsamlı sözleşmedir. Sözleşme 21. yüzyılın ilk insan hakları belgesi olarak kabul edilmektedir (Azarkan ve Benzer, 2018: 5). Türkiye sözleşmeye 2007 yılında imza atmıştır. Bakanlar Kurulu kararı ve resmi Türkçe çeviri, 14 Temmuz 2009 tarih ve 27288 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.¹⁶

3.2. Türkiye’de Özel Eğitimin Gelişimi

Dünyada Orta Çağ döneminde engelli vatandaşlara yönelik ön yargılı tutumlar, ülkemizde gözlense de Osmanlı Devleti’nde bireysel farklılıklara yaşlılara ve muhtaçlara yönelik duyarlılık ile birlikte vicdan dışı uygulamalar gözlenmemiştir. Engelli bireyler toplumdan ayrıştırılmamış toplumun içinde sosyal hayatlarını sürdürmüşlerdir. Osmanlı saraylarında duyma engelli ve görme engelli bireyler istihdam edilmiş görev ve yetkiler verilmiştir (Şimşek, 2007: 5). Günümüzdeki hakimlik mesleği Osmanlı Devleti’nde kadılık olarak isim almış sistemleşmiş bir meslektir. Osmanlı Devleti’nde kadınların duyu organlarının sağlam olması gerektiğini savunsa da mesleğe engel olmayacak şekilde görme engeli ve duyma engeli ya da fiziksel engeli olan bireylerin de kadılık yapmasında bir sakınca görülmemiştir (Aykanat, 2020: 162). Osmanlılarda özel eğitimle ilgili gelişmeler

¹⁶ Milletlerarası Sözleşme, Resmi Gazete 27288, (03.12.2009) Karar No: 15137 md. 1

incelendiğinde en belirgin kurum olarak Enderun Mektebi çıkmaktadır. Enderun Mektebi özellikle Hristiyan tebaadan devşirilenler arasından seçilen üstün yetenekli çocukların yetiştirilmesinde dünyadaki ilk sistemli eğitim modelidir (Çitil, 2009: 4).

Özel eğitim ihtiyacı bulunan kişilere yönelik yapılan çalışmaların M.Ö. 15. yüzyıla dayandığı Anadolu Uygarlığı'nda başladığı belirtilmektedir. Aziz Basilin'in tarafından Kayseri yöresinde ilk körler hastanesini açılmıştır (Baykoç ve Şahin, 2017: 7).

Türkiye'de 1921 yılında İzmir'de bir kuruluş tarafından "Sağır-Dilsizler ve Körler Okulu" açılmıştır. Okul 1942'de Sağlık Bakanlığı'na geçmiştir. (Balcı, 2013: 84) Özel eğitim, Türkiye'de özel eğitim Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın yetkisi altındayken, 1950 yılından sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) yetkisine girmiştir. Türkiye'de ilk kez 1949 senesinde 7217 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun 19. Maddesinde "Çocuklardan durumları özel bir eğitim usulünü icap ettirenler için Milli Eğitim Bakanlığı'nca gerekli müesseseler kurulur." denilmektedir. 1983 tarihinde 2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası kabul edilmiş ve 1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu tarihlerden itibaren modern özel eğitimin gereksinimlerine yanıt verecek mevzuat çalışmalarına başlanmıştır. 1997 senesinde özel eğitim kanunu yenilenerek bugünde geçerliliği devam eden 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'yle (KHK) özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik hükümler getirilmiştir. Bu kararname kapsamındaki özel eğitim hizmetlerine ilişkin düzenlemeler ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 2006 yılından beri yürürlüktedir (Yıldız vd., 2016: 1079). 1965 yılında Ankara Üniversitesi'nde açılan eğitim fakültesinde Mithat Enç'in önderliğinde özel eğitim uzmanı yetiştirmek amacıyla özel eğitim bölümü açılmıştır (Özyürek, 2008: 192). 1950 yılında Mithat Enç tarafından görme engelli bireyler için Altı Nokta Körler Eğitim ve Kalkındırma Derneği kuruldu.

Anayasanın 42. maddesinde " Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz." ve " Devlet, durumları sebebiyle özel eğitim ve öğrenime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılmak için gerekli tedbirleri alır." maddeleri, engelli bireylerin temel eğitim hakları ve ihtiyaçları için anayasa tarafından güvence altına alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4. Malta Eğitim Sistemi

Malta'da 250 yıl süren İngiliz hakimiyeti birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da Malta'nın İngilizlerin etkisi altında kalmasına sebep olmuştur. Eğitim sistemi İngilizlerin uyguladığı şekliyle ülkede uygulanmıştır. Sınavlar ve eğitim programlarında İngiliz modeli temel alınmaktadır. Malta eğitim politikası, insanların ekonomik ve sosyal refahının maddi kaynaklardan ziyade yalnızca insana bağlı olduğu ve yüksek bir yaşam standardının ancak eğitime önemli yatırımlarla sağlanacağı ve geliştirileceği kabulüne dayanır. Malta'nın örgün eğitim sisteminin temelleri, 1850'de çok seyahat etmiş ve bilgili bir rahibin Eğitim Müdürü olarak atanmasıyla atıldı ve sonunda üniversitenin ilk eğitim profesörü olmuştur. Malta'nın üçüncü ilkokul müdürü Canon Pullicino olmuştur. Göreve başladıktan kısa bir süre sonra radikal değişiklikler yaparak adından söz ettirmiştir. Göreve geldiği 1850 yılında mevcut tüm köy okullarını kapatarak tüm öğretmenleri Malta Üniversitesi'ndeki hızlandırılmış bir kursa katılmalarını zorunlu kılmıştır. Pullicino, o zamanlar Avrupa'da bilinen en ünlü öğretim yöntemlerinden bazılarını kullanmıştır (Bezzina ve Caruana, 2019: 14).

Malta'da 19. yüzyılın başlangıcından önce çocuklara eğitim verilecek bir yer bulunmuyordu. İngilizler sömürgesi olan Malta'yı geri kalmışlığından kurtarmak ve sömürge kurumlarını daha güvenilir hale getirebilmek amacıyla 1830 da kademeli olarak İlkokullar Dairesi'ni başlatmışlardır. Bu tarihten itibaren Maltalı kız çocukları ve erkek çocukları ebeveynleri ne zaman isterse okula devam edebiliyorlardı. 20. yüzyıl ile eğitimde bir yeni boyut kazanması ve Malta'da okullara bir düzen getirilmesi amacıyla 1924 Zorunlu Devam Yasası ortaya çıkmıştır. 1925 yılında yürürlüğe giren yasa ile okula kaydı olan öğrencilerin devamlılığı zorunlu kılınmıştır (Cassar, 2017: 55). II. Dünya Savaşında yara alan Malta'da, barış sürecinde okullarda incelemeler yapılmıştır. 1924 yılında çıkan Zorunlu Devam Yasası'nın ebeveynleri çocuklarını okula kayıt ettirmek için herhangi bir yükümlülük yerine getirmediği kaydedilmiştir. 6 ile 14 yaş arasındaki pek çok çocuğun okula gitmediğinin fark edilmesi üzerine bu sorunu ancak okulu zorunlu hale getirerek çözmeye karar vermişlerdir. 1946 yılında çıkan kararname ile 6-14 yaş arası çocukları olan ailelerin çocuklarını okula göndermeleri zorunlu kılınmıştır. 1955 yılında Malta'da uzakta yaşayan öğrenciler için ücretsiz ulaşım sağlanmış, 1956 yılında ders kitapları bütün öğrencilerin faydalanması için ücretsiz verilmeye başlanmıştır (Cassar. 2009: 22). 1970'lerde orta öğretim tüm öğrencileri kapsayacak şekilde genişletildi. Zorunlu eğitim 14 yaştan 16 yaşa uzatılmıştır. 3 ve 4 yaşındaki çocuklar için devlet anaokullarının açılması, eğitimin herkes için gerekli ve bir hak

olduğu fikrini daha da güçlendirmiştir. 1988’de tekrar düzenlenen kanunla engelli olanlar da dahil olmak üzere tüm çocuklara kamusal eğitim hakkı verilmiştir. Kamu özel eğitim hizmetleri 1956 yılında İngiliz etkisi altında başlamış ve 1980’li yıllara kadar genişleyerek devam etmiştir (Bartolo, 2010: 139). Engelli çocukların normal okullara erken dahil edilmesi de İngiliz etkisinin bir sonucudur. Çocuk Hakları Evrensel Sözleşmesi’nde yer alan “Her çocuğun temel eğitim hakkı vardır. Özel eğitim ihtiyacı olan kişiler, bu ihtiyaçları karşılayan çocuk merkezli eğitim yöntemlerine dahil edilmesi gereken normal okullara erişebilmelidir. Bu kapsayıcı odağa sahip normal okullar, ayrımcı tutumlarla mücadele etmenin, arkadaş canlısı topluluklar oluşturmanın, kapsayıcı toplumlar oluşturmanın ve herkes için eğitim sağlamanın en etkili yoludur.”¹⁷ UNESCO’nun kapsayıcı olan eğitim ilkeleri Malta tarafından da kabul edilmiştir. Kapsayıcı eğitime yönelik ilkeler ile birlikte önemli değişimler yaşanmıştır. Engelli çocukların normal okullara entegrasyonuna başlanmıştır. 1990 sonrasında entegrasyon kelimesi yerine kaynaştırma kelimesi kullanılmaya başlanmıştır. İlerici eğitim ilkelerini hedef alan Malta’da kaynaştırma eğitiminin amacı engelli çocukları normal okullara uydurmaya yönelik değil, normal okulları tüm öğrenciler için uygun hale getirmektir. Devlet okul sistemi merkezidir. Malta da eğitim politikaları Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

Malta eğitim sistemi Birleşik Krallık’taki gibidir. Eğitim sistemi dört aşamada yapılandırılmıştır: okul öncesi (3-5 yaş), ilkököl (5-11 yaş), orta öğretim (11-18 yaş) ve yükseköğretim. Zorunlu eğitim 5 yaşında başlar ve 16 yaşına kadar devam etmektedir. Malta eğitim sisteminde çocukların ihtiyaçları ile özel gereksinimi olan öğrencilerin haklarına, akranlarının gittiği normal okullarda eşit eğitim alma hakkına odaklanmıştır. Malta’da en az bir ebeveynin çalışma izni varsa çocukları devlet okullarında ücretsiz olarak okuyabilmektedir.

Malta’da okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrenciler beş yaşında zorunlu eğitime başlamaktadır. Karma eğitim, dini okullar dışında Malta’da ilköğretimde benimsenmiştir. Maltalı ilkököl çocuklarının ilk yıllarında sadece bir öğretmeni bulunmaktadır. İlerleyen yıllarda farklı branşlarda öğretmenlerden ders almaya başlamaktadırlar. Malta’da eğitim haftada beş gün şeklindedir. Hafta sonu okullar kapalıdır. Malta’da orta öğretim Eleven Plus sınavı ile başlar. Lise öğrencileri Eleven Plus sınavındaki başarıları ile bağlantılı olarak seçim yaparlar. Malta’daki ortaokulların iki sınıf seviyesi bulunur. İlk aşama, ortaokulun ilk iki yılı

¹⁷ Birleşmiş Milletler Eğitim ve Bilim Kurulu. (1994). Özel İhtiyaç Eğitimine İlişkin Salamanca Bildirisi ve Eylem Çerçevesi, Dünya Özel İhtiyaç Eğitimi Konferansı. Paris: UNESCO.

boyunca süren giriş aşamasıdır. Malta'daki lise öğrencileri hem 16 hem de 18 yaşında sınava girmektedirler. 18 yaşında uygulanan nihai olgunluk sınavı zorunlu değildir.

Malta'da üniversite eğitimleri özel okullarda yürütülen özel yükseköğrenim ve devlet okullarında sürdürülen devlet temelli yükseköğrenim olarak ikiye ayrılır. Malta'da özel üniversite eğitimi, öğrencinin dil yeterliliğine, müfredatın yoğunluğuna ve başarısına bağlı olarak ortalama 4 ile 6 yıl arasında değişmektedir. Devlet okullarında eğitim, öğrencinin performansına ve müfredatın yoğunluğuna bağlı olarak ortalama dört yıl sürmektedir. Malta'da üniversite eğitimi zorunlu değildir. Malta'da, 18 yaşından itibaren öğrenciler, lise sonrası sınav sonuçlarına ve maddi olanaklara bağlı olarak, istedikleri herhangi bir üniversiteye kayıt yaptırabilmektedirler.

4.1. Malta Eğitim Amaçları

Malta eğitim ilke ve amaçları 1988 yılında çıkan Eğitim Yasası'nın 327. bölümünde verilmektedir. Kanunun I ve II. maddeleri eğitimin parasız olduğunu ve tüm çocuklar için eğitim potansiyellerini gerçekleştirmelerine olanak sağladığı belirtilmektedir. Malta anayasasının beşinci maddesinde eğitimin zorunlu olduğu ve beş yaşından itibaren başladığına yer verilir. Eğitim yasası, yaş, cinsiyet, inanç veya sosyoekonomik durum ve geçmişe bakılmaksızın tüm vatandaşların ilk ve ortaokullarda eğitim almasını, bireyselleştirilmiş eğitim ihtiyaçları olan çocuklar için özel okullarda ve herkes için bütüncül bir eğitim olmasını sağlar. Bu yasa kapsamlı eğitim için ulusal bir yükümlülük oluşturur. Engelli ve çalışamayacak durumda olan kişilerde eğitim ve mesleki eğitim haklarına sahiptir. Malta'da eğitimin asıl amacı ise ülkenin entelektüel sermayesini artırarak ve tüm Maltalı çocukların başarısını sağlayacak, başarılarına yardımcı olacak kaliteli, ilerici bir eğitim vermeyi amaçlamaktadır (Cutajar, 2007: 9). Malta tüm çocukların potansiyellerini maksimum seviyeye çıkaracak bir eğitim vermeyi amaç edinmiştir. Malta'nın kapsayıcı eğitim sistemi çeşitli yeteneklere sahip bütün çocuklar için gelişim kapasitelerine duyarlı ortamlar geliştirmeyi hedef edinmiştir. Bu yüzden kaynak merkezlerinde kaliteli eğitim verebilmek amacıyla uzman öğretmenleri istihdam ederek öğrenme güçlüğü bulunan çocuklara yardımcı olmak için özel ekipler oluşturmuştur. Okullarda sunulan eğitimle özel ihtiyacı olan her çocuğun eğitime adapte olmasına imkan tanır.

4.2. Malta Cumhuriyeti Eğitim Politikaları

Malta Anayasası, "ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarının parasız olması gerektiğini" belirterek, devletin eğitimdeki rolüne atıfta bulunmaktadır. Eğitim Yasası 1964'te kabul edildikten sonra tekrar değiştirilmiştir. Yasada yetenekli ancak üst seviyelere çıkma imkânı bulamayanlar kişiler için burs, aileye bağışlar sunularak ve kişi sınavlarla desteklenmesi kararlaştırılmıştır. Zamanla bu durum yalnızca bu temel düzeyde eğitim ile sınırlı kalmamış eğitimin tüm düzeyleri içinde (anaokulu, ilköğretim, ortaöğretim, lise sonrası, teknik, mesleki ve üçüncül tam zamanlı kurslar) ücretsiz olarak sağlanmaya başlamıştır. Birinci ve ikinci kalkınma planları, yeni bir üniversitenin inşası gibi projeleri de içermektedir. Eğitim sistemi, özellikle orta ve yüksek öğretim, sanayileşme nedeniyle iş gücünün beceri yapısı ve ihtiyaçlarına uyum sağlamak zorundadır. İş gücünün hem arz hem de talep yönlerini dikkate alan insan gücü planlaması ihtiyacı, ekonominin yeniden yönlendirilmesi için bir ön koşuldur. Bunun nedeni, genişletici maliye ve para politikalarının yapısal işsizliği giderememesi ve yalnızca enflasyonist baskılara yol açmasıdır. Ekonominin yapısal değişikliklerini içeren bir strateji, iş gücünün eğitimi hesaba katmalıdır. Ekonominin yeniden girişi dikkatli bir şekilde planlanmalı ve yalnızca piyasa güçlerinin insafına bırakılmamalıdır (Ouden, 1975: 15).

Program, işçileri adada planlanan endüstriyel gelişime hazırlamak için teknik eğitime odaklanmıştır. O zamanlar, yükseköğrenim sadece ücretsiz değildi, aynı zamanda öğrenciler öğrenim ücretlerini karşılamak için burslar (daha sonra yaşam ödeneği olarak yeniden adlandırıldı) verildi. Bunun nedeni, sosyal sınıf yapısı kavramının eğitim sistemine de nüfuz etmesidir, bu da yükseköğrenime yalnızca ailedeki gençlerin erişebileceğini öne sürer, bu nedenle öğrencileri üniversiteye gitmeye teşvik etmek için aylık küçük burslar vardı. Bu, ebeveynlerinin gelirinden bağımsız olarak tüm öğrenciler içindir.

Hükümet ekonominin hangi mesleklere ihtiyaç duyduğuna karar verdiğinde, bazı sektörler dijital bir ücret sistemi uygulayarak belirli sektörlerdeki öğrenci sayısını ekonomik ihtiyaca göre sınırlandırmaktadır. Malta kalkınma programları içinde eğitimin stratejik bir hamle olarak uygulamalarına aldı. Eğitim toplumun gelişmesinde önemli rol oynayan dinamik ve sürekli bir süreç olarak görülmektedir. Tüm eğitimsel ilerleme ve gelişim faaliyetleri toplumsal refah düzeyi açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitim süreci içinde hem donanım eksikliklerinin giderilmesi ve hem de personel desteğinin sağlanması, kalkınma planları içerisinde belirlenen hedefler ışığında gerçekleştirilmektedir (Akça vd., 2017: 396). Eğitimin amacı sadece her bireyin en yüksek potansiyelini

geliştirmek değil, aynı zamanda ülkenin ekonomik hedefleriyle de ilgilidir. Malta’da tüm bunlar ışığında ülke politikasını daha yüksek teknoloji kullanan üretime doğru yeniden yönlendirdiğinden, matematik ve fen konularına ağırlık verilmesini istemiştir. Malta'daki özel eğitim kurumları hizmet vermeye devam edecek. Ancak plan, herkesin eşit erişimini sağlamak ve sosyal ayrımcılığı önlemek için bu hizmetleri kademeli olarak ücretsiz hale getirmektir. Ancak bu rakam, diğer AB ülkelerine kıyasla hala hayal kırıklığı yaratıyor. Malta'nın tek üniversitesi tarafından izlenen strateji, problem odaklı araştırmayı teşvik etmek, bilim konularına (teknoloji, bilgisayar bilimi, elektronik, telekomünikasyon) odaklanmak ve iletişime dayalı sosyal bilim disiplinlerinde daha fazla gelişme sağlamaktır. 2001 yılında hükümet Malta Sanat, Bilim ve Teknoloji Koleji'ni (MCAST) kurdu. Bu, mevcut teknik kolejleri ve teknik kolejleri tek bir çerçevede birleştiren ve önemli bir yeni alanı tanıtan bir yükseköğretim kurumudur. MCAST içinde gelişmiş teknoloji ile dokuz laboratuvar ve kardeş ada Gozo’da bulunan bir merkezden oluşmaktadır. MCAST’in kurulmasında Malta Hükümeti bireylerin ve ekonominin ihtiyaçlarına cevap veren, evrensel boyutta, uluslararası boyutta mesleki eğitim ve öğretim sağlamayı hedeflemiştir. Bu amaçla yola çıkan kolejde sürekli olarak yenilikler ve iyileştirmeler yapılmaktadır. İleri ve yükseköğrenim için Ulusal Kalite Güvence Çerçevesi’nde standartları karşılamayı taahhüt eder. Malta Sanat, Bilim ve Teknoloji Koleji, ülkenin önde gelen mesleki eğitim ve öğretim kurumlarından biridir. Malta'daki altı Enstitü ve Gozo Kampüsü, MCAST, sertifikalardan Doktora düzeyine kadar değişen 190'ın üzerinde tam zamanlı kurs ve 300'ün üzerinde yarı zamanlı mesleki kurs sunar. MCAST'ta programların sunulmasına yönelik olarak tüm teknik ve profesyonel uzmanlığı sağlamaktadır. Ayrıca, kendi sorumlulukları altındaki tüm çalışma alanlarını ileriye götürme amacını da sürdürürler. Bu kurumsal yapı, yerel ekonominin ve toplumun ihtiyaçlarına yönelik en iyi programları sağlamak için ilgili tüm paydaşlarla sağlıklı bir diyalog sürdürürken her seviyedeki öğrencilerin özel ihtiyaçlarını karşılayan odaklanmış stratejiler sağlar. MCAST'ta programların sunulmasına yönelik olarak tüm teknik ve profesyonel uzmanlığı sağlamaktadır. Ayrıca sorumluluk alanları içindeki tüm çalışma alanlarını daima geliştirme hedefini güderler. Bu kurumsal yapısı, programı yerel ekonominin ve toplumun ihtiyaçlarına göre optimize etmek için tüm paydaşlarla sağlıklı bir iletişim ve ortaklığı devam ettirirken, farklı farklı birçok seviyedeki öğrencilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak için hedeflenen stratejiler sağlar. MCAST içinde bulunan birçok

enstitü birbirleriyle işbirliği içinde ve başarıyı teşvik eden bir yapıdır. Küresel gelişmeleri ve ekonomik sıkıntıları karşılamak için sürekli gelişen enstitüleri ile bu ihtiyacı karşılar.¹⁸

Son yıllarda, Malta hükümet politikaları incelendiğinde ve Malta hükümet kaynaklarından alınan raporlar doğrultusunda, devletin eğitim potansiyeline artan şekilde odaklandı gözlemlenmektedir. Malta'nın eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenmenin önemi ve sürekli gelişim fikri teşvik edilmiştir. Hükümet politikalarından biri yüksek değerli yabancı sermayeyi ülkeye çekmek istemektedir. Malta hükümeti bu amacına, esas olarak iyi eğitilmiş ve kalifiye işçiler yetiştirmekle ulaşılacağı fikrini benimseyerek çalışmaları hızlandırmıştır. Eğitim camiasında bu konuda ulusal bir fikir birliği bulunur. Eğitim, yalnızca ekonomik, kişisel ve sosyal gelişime ve sosyal uyuma önemli bir katkı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda rekabetçi ekonomilerin ve sürdürülebilir büyümenin de temeli durumundadır.

4.3. Malta Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları:

Malta kaliteli bir eğitim sağlamanın temel yolunun nitelikli öğretmenler ile gerçekleştirilebileceğini düşünmekteydi. Öğretmenlerin öğrencilere sağladıkları eğitimin kalitesi, motivasyon ve becerilerinin nitelikli olması eğitimin kalitesi açısından önemli olduğunu savunmaktaydı. Öğretmen yetiştirmenin önemi vurgulanan Malta'da öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri 1944 yılında başlamıştır. Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan öğretmenlik eğitimleri sonraki yıllarda Malta Sanat, Bilim ve Teknoloji Koleji bünyesindeki Eğitim Çalışmaları Bölümü olan eğitim kolejlerine bağlanmıştır. 1978'de ise Malta Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesine devredilmiştir. Birleşik Krallık'daki öğretmen yetiştirme uygulamaları Malta'daki öğretmen yetiştirme politikalarını etkilemiştir. Malta Üniversitesi Eğitim Fakültesi son beş yıldır Malta'da tek öğretmen yetiştiren kurumdur. Eğitim Fakültesi 'Katılımcı Bir Demokraside Eğitimli Bir Halkı Teşvik Etmek' isimli bir bildirge yayınlamıştır. Amaçların ve hedeflerin olduğu bildirmede eğitimi bireylere fayda sağlayan, destekleyen ve anlamlı bir hayat sürdürmelerine yardımcı olan bir kamu hizmeti olduğu ayrıca eğitimin ayırım gözetilmeksizin yapılması gerektiği yazılmıştır. Ayrıca belge fakültenin öğrenmeyi daima teşvik ettiği, pedagojik uygulamaları sürekli geliştirilmesini ve uygulanmasını taahhüt eder. Eğitim Fakültesi eğitim alanında uluslararası kalitede araştırmalara önem vererek bu

¹⁸Malta College Arts Science Technology. (2018). MCAST Mission Statement and Quality Policy. Erişim <https://mcast.edu.mt/applied-research/>

araştırmalarla ilgili stratejik yatırımlar yapmaktadır.¹⁹ Malta Üniversitesi temel öğretmenlik eğitiminde değişen ve gelişen dünyaya uyum sağlayan, kültürel ortamlarla ilgilenen programlar geliştirerek öğretmenlerin gelişimini desteklemeyi amaç edinmiştir. Eğitim Fakültesi ayrıca lisansüstü programları ile öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemektedir.

Malta’da öğretmenler mesleki gelişimlerine çeşitli eğitimler alarak başlamaktadırlar. Bu eğitimler çalışmak istedikleri ilköğretim, orta öğretim ve lise düzeylerine göre eğitim değişir. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin devamlılığını sağlamak amacıyla açılmış kurslarda vardır. Sürekli Mesleki Gelişim kursları okul içinde olabildiği gibi, okul dışında uzaktan eğitim şeklinde de olabilmektedir. Özel eğitim alanında çalışacak öğretmenlere de, hem ilköğretim hem de orta öğretim düzeyi olmak üzere aynı şekilde eğitim verilmektedir. Devlet zorunlu eğitim gereği ile devlet, kilise okulları ve bağımsız okul olması fark etmeksizin tüm öğretmen adaylarını takip etmektedir. Özel okullarda özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için eğitim veren öğretmenler de bu alanda destek almış Öğrenme Destek Birimleri tarafından desteklenmekte ve denetlenmektedir. Kaynak Merkezinde bulunan özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerle çalışan öğretmenler özel olarak mesleki eğitimden geçmektedirler. Verilen eğitim programları öğretmen adaylarını kaliteli bir eğitim verebilmeleri için pedagojik bilgilerle donatmayı amaçlamaktadır.²⁰

Öğretmenlerin 6 yıl süreyle 360 saatlik kişisel gelişim Sürekli Mesleki Gelişim süresini biriktirirlerse maaşları artmaktadır.²¹ Eğitim fakültesi yeni özel bir yüksek lisans derecesi getirmiştir. Öğretmenlik kabulleri 2011 yılında orta öğretimde 233 iken, 2015’te 142, erken çocukluk eğitiminde aynı yıl içinde 98’den 31’e düşmüştür. Bu durum nüfus yapısıyla açıklansa da öğretmenliğin artık ilgi çekici olmadığı şeklinde de düşünülebilmektedir. Ancak durumun net bir şekilde anlaşılabilmesi için verilerle desteklenecek bir araştırmaya ihtiyaç vardır. Malta’da öğretmenlik eğitiminin ikisi lisansüstü düzeyde olmak üzere beş yıl devam ettiği düşünülürse sayıların daha da azalabileceği düşünülmektedir (Chetcuti, 2007: 142).

¹⁹L-Universita ta’ Malta. (2022) Faculty of Education. Erişim: <https://www.um.edu.mt/educ/aboutus/thefacultyofeducationatunum/> 28 Eylül 2022

²⁰Eurydice. (2022). Initial education for teachers working in early childhood and school education. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school/> 5 Ekim 2022

²¹Eurydice. (2022). Organisational aspects. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/continuing-professional-development-teachers-working-early/> 5 Ekim 2022

4.4. Malta Eğitim Finansmanı

Eğitim bir ülkenin temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Eğitim hizmetleri ekonomik amaçlara önemli katkı sağlamaktadır. Birincisi, işgücünün niteliğinin artması ve uygun eğitim hizmetleri ile refahı artırır ve fırsat eşitliği yaratılarak daha adil bir gelir dağılımı sağlanır. Ayrıca eğitim, kaynakların en uygun kullanımını ve ekonomik istikrara olumlu bir katkı sağlayabilir. Eğitim hizmetlerine yapılan harcamalar, gelirin yeniden dağıtım aracı olduğu ve ekonomik büyüme, kalkınma ve ekonomik istikrarın sağlanmasına yardımcı olduğu için sermaye harcaması olarak ele alınmaktadır. Diğer AB ülkelerinde olduğu gibi Malta’da eğitim sağlayıcısı kamudur (Tosunoğlu, 2014: 149). Eğitim finanse edilirken devlet temelli bir yaklaşım kullanılır. Eğitim hizmetlerinin birinci sağlayıcısı devlettir. Malta devleti eğitime büyük önem vermektedir. Nitelikli bir iş gücünün stratejik bir hamle olarak değerlendirmektedir. Ayrıca Malta hükümeti eğitim ve öğretimin sosyal ilerlemeyi teşvik etmekte etkili olduğuna inanmaktadır. Malta’da okulöncesi eğitim ücretsiz olmakla birlikte, ilk ve orta öğretim ve lisede ücretsiz olarak eğitim sunulmaktadır. Malta ayrıca Vatikan ile yaptığı anlaşma dolayısıyla Kilise Okullarına da bütçe ayırmaktadır. Çocukları Kilise okullarına giden veliler için vergi indirimleri gibi fırsatlar da sunmaktadır.

Malta’da eğitim için devlet finansmanı her yıl Mali Tahminler Parlamentosu’nda görüşülerek kararlaştırılmaktadır. Devletin finansmanının öncelikli politikası tüm vatandaşları için kaliteli, kapsamlı, yaşam boyu eğitim sunmak ve bunu bütün vatandaşlarına yaş, yetenek, kültür, sosyo-ekonomik düzeylerinden bağımsız şekilde eğitime erişimlerini sağlamaktır. Vatandaşları için eğitim sürecini kolaylaştırarak, tüm bireylerin potansiyellerine ulaşmasını sağlayıp, çağın getirdiği bilgi kültür seviyesini yakalamalarını sağlamaktır.²²

AB ülkelerinde yükseköğretim dışı eğitim türleri ve seviyeleri için sağlanan fonların çoğu bölgesel ve yerel kaynaklardan gelmektedir. Başka bir deyişle yükseköğretim finansmanı dikkate alınmaksızın, yerel ve bölgesel kaynakların toplamı, merkezi kaynaklardan daha fazladır (Güngör ve Göksu, 2013: 63). Çoğu Avrupa Birliğine üye devletlerde ortaöğretime yönelik ayrılan bütçe ve devlet desteği diğer eğitim düzeylerinden daha fazla olmaktadır. Son on yıl içinde Malta eğitim alanında önemli değişimler yaşamıştır. Bu durumu AB’nin yıllık hazırladığı raporlarla kanıtlanabilmektedir. İstenen eğitim hedeflerine ulaşması için Malta kamu tarafından finanse edilen bütçeyi uygun şekilde planlamalıdır. Eğitime yönelik yapılan kamu harcamaları hem GSYİH içindeki payı (%5,2,

²² Eurydice. (2022). Funding in Education. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/> 07.11.2022

AB27'ye kıyasla %4,6) hem de toplam devlet harcamaları (%14,2) AB ortalamasının üzerindedir. Ortaöğretim için ayrılan bütçe ve kaynakların GSYH'ye oranı en yüksek ülkeler %3,4'lik payla GKRY arkasında %3,25 oran ile Malta gelir (Tosunoğlu, 2014: 151). 2020 için Malta eğitim harcaması, 2019'a göre % 1,21 düşüşle % 12,79 olmuştur.²³

4.5. Malta Cumhuriyeti Eğitim Sisteminin Örgüt Yapısı

Malta'nın İngilizlerden miras aldığı gelenekleri birçok alanda olduğu gibi kamu yönetimi alanında da devam ettirmektedir. Eğitim Bakanlığı eğitimde en üst düzey makamdır. Bakanlık devlet tarafından finanse edilen tüm eğitim ve öğretimden sorumludur. Malta'da bölgesel bir hükümet olmayışı ve büyüklüğü dikkate alındığında Malta'nın eğitim sisteminde bölgesel bir finansmanı yoktur. Ancak devlet okulları, okul düzeyinde yönetilen fonlar almaktadır.²⁴ Eğitim Bakanı, ülke genelinde eğitimin yönetimi için yönetmelikler veya "yasal bildirimler" yayınlama yetkisine sahiptir. Eğitim Bakanı, başbakanın tavsiyesi üzerine cumhurbaşkanı tarafından atanır ve ülkedeki eğitim ve yüksek öğretimle ilgili bir dizi hükümet işlevinden sorumludur. Malta eğitim sabit bir eğitim sisteminden çağa uyum sağlayan daha esnek bir eğitim sistemine geçmesi gerektiğini vurgular. Bu nedenle Malta'da eğitime bağlı iki hizmet bölümü daha açılmıştır. Bunlar Eğitim Hizmetleri Müdürlüğü ile Eğitimde Kalite ve Standartlar Müdürlüğü Malta'da görevlerine başlamıştır (Landahl, 2011: 93).

Eğitim Bakanı Malta'da bulunan tüm okullar için ulusal standart koşullar belirler, Ulusal Müfredat Çalışma Çerçevesine göre tüm okulların ulusal standartlara ulaşımını uygulamak ve izlemekten sorumludur. Bakanlık okulun özel veya devlet okulu olması fark etmeksizin programların ve eğitim hizmetlerinin standart kalitesini düzenleyerek, oluşturur, izler ve yasal olarak güvence altına alır. Okulların özel gereksinimleri olan çocuklar içinde uygun şekilde değerlendirilip, iç denetim ve teftişini okulların fiziksel ortamlarını değerlendirirler.²⁵ Malta'da, eğitim yönetiminin yerinden yönetim sürecine ek olarak, bölgesel eğitim yönetimi oldukça sınırlı bir yapıdadır. Adadaki Gozo Bakanlığı, bölgesel bir eğitim yönetimini desteklemektedir. Malta'da eğitim, Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenir, ancak öğretim kadrosunun maaşı Gozo'da ayrı bir bakanlık tarafından ödenmektedir. Malta'nın

²³ World Bank. (2022). Government expenditure on education, total (% of GDP). Erişim: <https://data.worldbank.org/> 13.11.2022

²⁴ Eurydice. (2023). Administration and governance at central and or regional level Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/italy/administration-and-governance-central-and-or-regional-level> 03.06.2023

²⁵ Education Act, Chapter 605

eğitim sistemiyle resmi bir bağlantısı olmamasına rağmen, birçok yerel konsey dahil olmak üzere yerel makamlar, yerel okullara sık sık bağışta bulunur ve okul öncesi binaları korur. Bakanlık idari yapısına daimi sekreter başkanlık etmektedir. Dört tane Genel Direktör, Eğitim Hizmetleri Departmanı (DES), Müfredat, Hayat Boyu Öğrenme ve İstidam Edilebilirlik Departmanı (DCLE), Eğitimde Kalite ve Standartlar Departmanı (DQSE) ve Strateji ve Destek Departmanı olmak üzere farklı bölümlere liderlik ederek Daimi Sekretere yönetim görevlerinde yardımcı olmaktadır.²⁶

İlk ve orta dereceli okullar ise bir müdür, okulun büyüklüğüne göre de bir müdür veya bir müdür yardımcısı tarafından yönetilir. Bu okullarda okul konseyleri vardır. Konsey Başkanı, Ortaokul Yerel konseyine danışmaz ancak ilköğretim yerel konseyine danıştıktan sonra bakan tarafından atanır. Müdür, konseyin sekreteri ve saymanı olarak görev yapar. Okul Konseyine başkanlık etmek üzere üç öğretmen, üç veli ve üç temsilci seçilir. Fonların ve varlıkların yönetimi konseyin sorumluluğundadır. Müdür ve Müdür Yardımcıları sınav performansı, performans düzeyi ve kıdem kriterlerine göre atanır. Müdürlük için Mütevelli Heyetinde en az 4 yıl Müdür Yardımcılığı, müdür yardımcılığı içinse bir devlet okulunda 10 yıl öğretmenlik görevlerini yerine getirmiş olması gereklidir.

4.6. Malta’da Özel Eğitim

Malta'nın 1988 yılında düzenlenen 327 sayılı Eğitim Yasası'nda her çocuğun yaş, cinsiyet, inanç veya ekonomik durum ayrımı yapılmaksızın eğitim ve öğretim alma hakkı vurgulanmıştır. Bu düzenlenen yasa ile birlikte bunun her çocuğun eğitim hakkı vurgulanmıştır. Son 20 yıl içine eğitim alanında bilinç ve farkındalık artıkça çeşitli söylemler ve düzenlemeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunlardan biri de özel eğitim ihtiyacı olan çocukların, engelli ya da gelişim geriliği olan öğrencilerin normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte aynı okula gitmesi ve normal okullarda eğitim almalarına yöneliktir. Kapsayıcı eğitim düzenlemeleri özel eğitim ve kaynaştırma olarak iki seviyeye ayrılır. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitiminde kaynaştırma eğitimi kapsayıcı eğitimin ilk adımı olarak görülmektedir Malta kapsayıcı eğitim ile ilgili çalışmalar sürerken özel eğitime ihtiyacı olan bireyler özürlüler olarak anılırdı. Bu durum özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri kırıncı bir durum olarak görülüyordu. Birleşik Krallık'ta Warnock, yaygın olarak kullanılan başka bir

²⁶Eurydice. (2023). Administration and governance at central and/or regional level. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/italy/administration-and-governance-central-and-or-regional-level> 03.06.2023

terim olan Özel Eğitim İhtiyaçları Olan Çocukları ortaya atmıştır. Malta'da Eğitim Yasası ile tüm çocuklara ilköğretim garanti edilmiştir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için Kaynak Merkezleri kurulmuştur. Kaynak merkezleri genel eğitimi takip edemeyen çocukları eğitmeyi amaçlanarak açılmıştır. 2000 yılında çıkan diğer bir yasa ile engelli haklarının tesis edilmesi konusunda kapsam genişletilmiştir. Otizmi bulunan veya herhangi bir engeli bulunan kişiler için çevrenin iyileştirilmesi, engelli bireylerin eğitimi, aile ve yakın kişilerin bilinçlendirilip bilgilendirilmesi ve farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Malta 2019 yılında yeni bir Eğitim Yasası ile engelli bireyler için vurguladığı kapsayıcılık ortam çerçevesini genişletmiştir. Öğretmenlerin kendilerini profesyonel olarak geliştirmeye devam etmelerinin önemi vurgulanmıştır. Öğretmen, çocuk ve ebeveynlerin arasında işbirliklerini oluşturarak yüksek kalitede eğitimi sağlamak için komiteler oluşturulması hedeflenmiştir. Malta eğitim politikaları kapsamında gerek otizmlili bireyler gerekse engelli bireyler olmak üzere her öğrencinin bir birey olduğunu kabul etmektedir. Her öğrencinin potansiyelini en üst seviyeye çıkarmak eğitim politikasının temellerinden birini oluşturmaktadır. Engelli bireylerin öğrenmesini kolaylaştırarak gelişimsel ilerlemeye yardımcı olan bir ortam oluşturmuştur. Engelli bireylerin eğitim ihtiyaçları anaokuluna başlamadan önce tespit edilerek desteklenmesi gerektiğinin önemini vurgular. Malta'daki kapsayıcı eğitim sistemi uluslararası geçerliliğe uygun olarak yürütülmektedir (Kessel vd., 2020: 1078-1083).

Malta bu gelişmelerin yanında Avrupa'daki değişimlerin yanı sıra siyasi gelişmelerden de etkilenmiştir. Öğrenci Hizmetleri Biriminin yayınladığı Özel Okullar Reformu adlı raporu doğrultusunda Malta'da çalışmalar başlamıştır. Farklı eğitim seviyelerinde ilköğretim, ortaokul ve lise sonrası olmak üzere uzmanlaşmanın ve kaynakların önemine vurgu yapılmıştır. Ülkenin Eğitim Bakanı reformun kapsayıcı eğitim için temel taşlarından biri olduğunu belirtmiştir. Sistem sayesinde özel eğitime ihtiyaç duyan birçok birey için kaynaştırma eğitimlerinde farklı uzman ekipler istihdam edilmeye başlanmıştır.²⁷ Uzman ekipler arasındaki çalışma stilleri birbirinden farklıdır. Ekibin özel eğitim ihtiyacı bulunan bireylere yaklaşım stilleri ve değerlendirmeleri birbirinden farklı olurken bu sistemde disiplinler arası bir çalışma uygulanır. Uzman sayılarındaki artış Malta Hükümetinin eğitim alanında yaptıkları yenilik hareketleri doğrultusunda gerçekleşmiştir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler hayatlarının birçok evresinde farklı deneyim ve tecrübeler sağlarken olumsuz durumlarla karşılaşıyorlardı. Destek personelleri ile deneyimleri paylaşmak normal okullarla bağlantı kurma konusunda yetersiz fırsatlar vardı. Özel ihtiyaçları olan bireyler daha fazla

²⁷ Times Of Malta. (2009). Special schools reform launched. Erişim Adresi: <https://timesofmalta.com/articles/view/special-schools-reform-launched.264467> (Erişim Tarihi: 08.05.2023)

uzman ekibe ihtiyaç duymaktaydı. Reform sayesinde bu olumsuz durumlar aşılmaya çalışılmış ve birçok özel eğitilmiş birey normal okullara gitmeye başlamıştır.²⁸

Malta 2007 de Birleşmiş Milletleri Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmesi'ni ilk imzalayan üye devletlerden biriydi. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için Malta da Eğitim Bakanlığı destek hizmetleri sunmaktadır. Malta Üniversitesi'nde Engellilik Destek Birimi(ACCESS) engellilik, tıbbi durumu bulunan ve belirli öğrenme güçlüğü yaşayan kişiler içinde hizmette bulunmaktadır. Yükseköğretime devam etmek isteyen özel gereksinimli bireyler için kampüste çalışma süresi boyunca destek bir personel bulunur. Öğrencinin almak istediği akademik kursu alabilmelerine ve takip etmelerine olanak sağlamak için uygun düzenlemeler yapar.²⁹

Eğitim Hizmetleri Daire Başkanlığı bünyesinde yer alan Öğrenci Hizmetleri Daire Başkanlığı, özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler için öğrencilere çeşitli destek ve eğitim hizmetleri sunar. Öğrenci Hizmetleri, tüm öğrencilerin eğitsel, sosyal, duygusal, kişisel gelişimlerine destek olarak büyümelerine yardımcı olmayı amaçlar. Öğrenci Hizmetleri Birimi'nin amacı, öğrencilerin bireysel olarak gelişirken hem de bağımsız yaşam becerilerini desteklemek ve böylece öğrencilerin hayatlarını daha etkin bir şekilde yönetmelerine ve müfredat performans hedeflerine ulaşmak için ihtiyaç duydukları kritik becerileri geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, kolejler ve okullarla sürekli işbirliği içinde çocukların sosyal potansiyellerini geliştirmelerine yardımcı olmak, eşitliği, sosyal adaleti, çeşitliliği ve kapsayıcılığı teşvik etmek gibi görevleri de bulunur.³⁰

Hükümet ile Malta Öğretmenler Sendikası arasında 17 Temmuz 2007'de imzalanan Eğitim Reformu Süreci Anlaşması'na giden süreçte, hükümet ve sendikalar öğretmenleri görevlerini yerine getirirken en iyi bir performans sergilemeleri gerektiği, gerek sınıf içinde ve dışında Öğrenci Destek Hizmetleri'yle desteğe ihtiyacı olan öğrenciler için uygun şartların sağlanması konusunda anlaşmışlardır. Hükümet bu tür bir desteği öğrencilere maksimum fayda sağlayacağı ve burada öğretmenin rolüne dikkat çekmişlerdir. Eğitim Yetkilileri bunun bir yıl içinde verilebileceğini görev tanımları yapılan uzmanların hizmetleri geliştirme ve uygulama konusunda işbirliklerini kabul etmişlerdir. Bu nedenle psikososyal bölümünde çocuklara ihtiyaçlarına uygun olarak yanıt verecek uzman bir ekip oluşturulmuştur. Bu uzman

²⁸Times Of Malta. (2009). Special schools reform launched. Erişim Adresi: <https://timesofmalta.com/articles/view/special-schools-reform-launched.264467> (Erişim Tarihi: 08.05.2023)

²⁹L-Universita ta' Malta. (2018). Access-Disability Support Unit. Erişim Adresi: <https://www.um.edu.mt/services/administrativesupport/access/> Erişim Tarihi: 28.03.2023

³⁰ Education Malta. (2017). Directorate for Educational Services. Erişim: <https://edumalta.gov.mt/en/about> (Erişim Tarihi: 05.04.2023)

ekibin içinde eğitim yetkilileri, psikologlar, okul danışmanları, Kariyer Danışmanları ve diğer uzman öğretmenler yer almaktadır (Bezzina vd., 2002: 14). Ayrıca Malta’da diğer hizmet birimlerinde bulunan uzman ekip de dahil edilmiştir. Saldırganlık, Vandalizm, kaygı, depresyon ve aşırı uyumsuz davranış gösteren çocuklarla çalışan SEBD profesyonelleri de bu uzman ekip arasında istihdam edilmiştir (Cefai, 2006: 20).

Malta’da özel eğitimde okulöncesinden başlayarak tüm seviyelerde eğitim sunulmaktadır. Özel ve devlet eğitimi, farklı düzeylerde farklı düzenlemelerle aynı şekilde düzenlenir. Bu nedenle özel okullarda eğitim ve öğretim yılı devlet okullarındaki ile hemen hemen aynıdır.³¹ Özel ihtiyaçları olan çocuklar için özel okullar olmasına rağmen, Malta'nın politikası, Bireyselleştirilmiş Eğitim İhtiyaçları olan öğrencileri mümkün olan yerlerde normal eğitim veren okullara kaydettirmektir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların belirlenmesi, yaşa bağlı olarak çeşitli şekillerde değerlendirilir. Üç yaşına kadar olan çocukların ebeveynleri, Çocuk Gelişimi ve Değerlendirme Birimi ile iletişime geçmelidir. Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı eğitim psikologları, kreş çağındaki çocukları değerlendirebilmekte ve gerektiğinde karar verebilmektedir. Çocuğun psikolojik, fiziksel veya davranışsal bir sorunu varsa, devlet okulu psikoloji servisleri tarafından psiko-eğitimsel bir değerlendirme yapılabilmektedir.³² Kaynaştırma Birimleri de okullarda yetkili görevliler ve diğer personellerle işbirliği içinde kaynaştırma eğitimini gözden geçirerek kaliteli bir şekilde gerçekleştirebilmesi için uygulamalar yaparlar. Malta Kaynak Merkezleri ile öğrencilere ve ailelerine hizmet sunarlar. Özel Eğitim ihtiyaçlarına ilişkin politika ve öğrenci hizmetleri departmanından uzmanlarda, normal okullarda ve destek merkezlerinde farklı işbirliği biçimlerine duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bunun hem çalışanlara hizmet sağlama düzeyinde hem de yönetim düzeyinde yapılması önerilmektedir. Bu sebeple Kapsayıcı ve Özel Eğitim Çalışma Grupların ve çok disiplinli ekipleri çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim programları oluşturmak için çalıştığını bildirilmektedir.

Malta’da özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar belirlenmesini Özel Eğitim İhtiyaçları Ekibi(SENT) tarafından yapılmaktadır. Sağlık hizmetleri dahil olmak üzere, öğrenme güçlüğü çeken çocuklar için düzenlemeler konusunda danışmanlık yapmak, öğrencilere fayda

³¹ Eurydice. (2023). Organisation of private education Erişim Adresi: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/organisation-private-education> (Erişim Tarihi: 16.02.2023)

³² Anglo Info Malta. (2023). Children With Special Needs Erişim Adresi: <https://www.angloinfo.com/how-to/malta/family/schooling-education/special-needs-education> (Erişim Tarihi: 24.02.2023)

sağlamak amacıyla Eğitim Bölümü'nün diğer birimleriyle bağlantı kurarlar (Avrupa Komisyonu. Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü, 2006: 195).

Çocuk Gelişimi Değerlendirme Birimi, Sağlık Bakanlığı'nın bir parçadır. Bebeklikten itibaren çocuklara bakım ve beslenme hizmetleri veren bir birimdir. Çocuk Gelişimi Değerlendirme Birimi, çocukların ihtiyaçlarını disiplinler arası bir şekilde değerlendirir. Çocuk Gelişimi Değerlendirme Biriminin yanı sıra, Eğitim Bölümü'nün eğitim psikologları, her çocuğun özel eğitim ihtiyaçlarını belirler ve gerekli hizmeti önerir. Özel ihtiyaçları olan her çocuk için uygun düzenlemenin yapılmasını sağlar (Avrupa Komisyonu. Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü, 2006: 196).

Malta'da Eğitim Stratejisi Çerçevesi ve Herkes için Ulusal Müfredat Çerçevesi adlı iki belge kaynaştırma eğitimi için tamamlayıcı belgelerdir. Bu belgeler herkese saygı çerçevesi içinde geliştirilmiştir. Uluslararası belgelerde kapsayıcı eğitim politikalarında dayanak oluşturmuştur. Bunlar Birleşmiş Milletlerin Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) ile Birleşmiş Milletler Engelli Kişilerin Haklarına (2006) ilişkin belgelerdir. Kapsayıcı eğitim politikaları her geçen gün bilinçlenmenin artmasıyla alanını daha da büyötmektedir. Uzman ekipler kapsayıcı uygulamalar sayesinde ötekileştiren tutumlarla en etkili şekilde mücadele edilebileceğini ve eğitimi herkes için erişilebilir kılmanın mümkün olabileceği hususunu önemle belirtmektedirler.

Çocuğun başarısı ve yüksek yararı için uzman ekipler arası sürdürölen disiplinlerarası çalışma ve işbirlikçi çalışma önemlidir. Eğitim Yasasında da yer alan bu husus, Eğitim Hizmetler Müdürlüğünün yaptıkları çalışmalar bu amaç doğrultusunda ilerletilmektedir. İşbirliği yalnızca ekipler arasında değil aynı zamanda aile, öğretmenleri, destek öğretmenleri, akranları, okul, okul personelleri ile bir bütün olarak devam ettirilmesi önem taşır. Ayrıca ekip içerisine çocuk doktorları, psikologlar, dil konuşma terapistleri vb. dahil edilmelidir.

Malta'da özel gereksinimleri bulunan çocuklar için McGill Eylem Planlama Sistemi isimli bir planlama sistemi kullanılır. Bu sistemde özel eğitime ihtiyacı olan bir bireyin sınıf ve sınıf dışında okul toplulukları ve okul ortamlarına katılım göstermelerini kapsayıcı çalışmalara destek olan bir yapıdır McGill Eylem Planlama Sistemi yedi tane sorudan oluşur. Öncelikle çocukla ve çocuğun geçmişi hakkında aile üyelerinden bilgi alınır. Çocuğun sağlık geçmişi, sosyal ve eğitimiyle ilgili önemli kişisel bilgiler toplanır. İkinci olarak çocuğun hayalleri hakkında bilgiler toplanır. Çocuk ne istiyor en büyük hayali nedir bunu uzman ekiple paylaşır. Çocuğun kabusları en büyük korkuları hakkında bilgiler ekip üyelerince aile

de dahil olmak üzere toplanır. Ekip üyeleri bu bilgilerden sonra çocuğun kişiliği hakkında bilgi toplamaya yönelirler. Çocuk kimdir bu sorular cevaplanır. Bir sonraki adımda çocuğun hangi becerileri yapabildiği neleri yapamadığı üzerine odaklanır. Çocuğun motive edecek şey nedir bunun üzerine çalışılır. Bunlar tamamlandıktan sonra çocuğun sosyal duygusal, davranışsal, fiziksel, sağlık ve diğer akademik ihtiyaçlarının tespit aşaması başlar. En son adımda çocuk için ideal olan sorgulanmaya başlanır. Ekip çocuğun hangi desteğe ihtiyaç duyduğunu belirlemeye çalışır. McGill Eylem Planlama Sistemi sürecini oluşturan yedi anahtar soru sayesinde, yetişkinler ve çocuklardan oluşan ekiplerin, hayal kurmasına, planlama yapmasına ve etiketlenmiş çocukların etkinliklere ve rutinlere dahil edilmesini hızlandıran yaratıcı sonuçlar yaratmasına yardımcı olacak bir çerçeve sağlar (Vandercook vd., 1989: 209). McGill Eylem Planlama Sistemi yöntemini kullanan uzman ekipler çocuğun ihtiyaçlarını karşılayacak çocuğa destek olacak bir planlama yapmak için profesyonel bir şekilde çalışırlar ve bu süreçte sık sık toplantılar yaparlar. Ekiplerin temel prensipleri, eğitimi özel gereksinimli birey için erişebilir kılmak, kapsayıcı uygulamalar, özel gereksinimi bulunan bireyin adaptasyonu ve uygulamaların esnekliği üzerinedir. İşbirlikçi çalışmada uzman ekibin ana prensiplerinden biridir. Çalışmadaki temel nokta daima çocuktur.

Çocuğun ihtiyacı doğrultusunda yapılan planlamalar, bir bütün olarak ve koordineli bir şekilde yürütülür. McGill Eylem Planlama Sistemi bireyin her yönüyle tanıyan, en temel ihtiyacına, gereksinimine göre hazırlanırken, akranlarıyla ve okul ortamında yaşadığı sorunlarla ilgili çocuğun problem çözme becerilerini destekler, tüm çalışma bireyselleştirilmiştir.

Malta Eğitim ve öğretimin iyileştirilmesi hususunda Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip etmekte ve uygulamaktadır. Avrupa Eğitim Alanı ve ötesine yönelik eğitim ve öğretimde Avrupa işbirliği için stratejik bir çerçeveye ilişkin Konsey Kararı doğrultusunda politik çalışmaları düzenlemiştir. Kapsayıcı ve eşitlikçi eğitimi sağlamak, teşvik etmek, "herkes için başarı ve yaşam boyu öğrenme fırsatları" söylemleriyle eğitimi herkes için ulaşılabilir kılmak amacıyla uygulamalar tasarlanmıştır. Bu politikalar Malta okullarının Birleşmiş Milletlerin kalkınma hedefleri ile örtüşmektedir. Tüm öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt verecek çalışmalar, mevcut pedagojik söylemleri geliştirmek bir esneklik sunmak amaçlanmıştır.³³

³³ Eurydice. (2023). Malta: Revised Inclusive Education Framework & Policy. Erişim Adresi: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/malta-revised-inclusive-education-framework-policy> (Erişim Tarihi: 25.06.2023)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

5. Türkiye Eğitim Sistemi

Türkiye’de eğitim devletin temel görevlerinden biridir. Sistem devletin gözetimi ve denetimi altında yürütülmektedir. Türklerin eğitim uygulamaları yaşam tarzları ile biçimlenmiştir. Türk eğitim sistemi 12 yıllık zorunlu eğitimden oluşur. 12 yıllık süreç üç aşamaya ayrılmıştır. İlk aşama dört yıllık ilkokul (1, 2, 3 ve 4. sınıflar), ikinci düzey dört yıllık ortaokulu (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü düzey ise dört yıllık lise (9. 10. 11. ve 12. sınıflar) olarak kabul görmüştür. 12. sınıfa kadar eğitim zorunludur. Türkiye’de eğitim devlet okullarında ücretsizdir. Türkiye’de 1926 yılında çıkan kanun ile Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı kurulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığının danışma organı olan Türkiye'nin milli eğitim sistemini, müfredatını, politikalarını düzenleyip belirlemektedir. Ayrıca kurul ders kitaplarının ve tüm eğitim öğretim araçlarını ve esaslarını belirler.

Türkiye’de İslamiyet öncesi dönemde birçok düşünür eğitim ve öğretimle ilgili yazılar yazmıştır. İslamiyet öncesi dönemde ulaşılan kültür seviyesi örgün eğitimin varlığıyla ilgili bilgi verse de örgün eğitim kurumları hakkında herhangi bir veri elde edilememiştir. Türkiye'nin eğitim sistemi, Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda esas olarak 1923-1930 yılları arasında Atatürk devrimlerinin etkisi altında gelişmiş, bugünkü ana şeklini almış ve günümüze kadar büyük bir değişiklik olmaksızın gelişimine devam etmiştir. Türkiye’de Cumhuriyet döneminde özellikle 1940 yılına kadar halkın eğitimine çok önem verilmiştir. 1945'ten sonra Türkiye, Amerikan eğitim görüş ve uygulamalarından etkilenmiştir. Türkiye’de eğitim ve öğretim yasalarla güvence altına alınmıştır. Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi adlı kanunun 42. Maddesinde yer alan “Kimse eğitim ve öğretim hakkından mahrum bırakılamaz. Eğitim ve öğretim, Devletin başta gelen ödevlerindendir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.” denilmektedir. Bu madde ile devlet tarafından kız ve erkek çocuklarının ayırım yapılmaksızın herkesin eğitim hakkının yasalar tarafından olarak güvence altında olduğuna işaret etmektedir.

Küreselleşme kavramıyla doğrudan bağlantılı olarak ve Türkiye'nin Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği ile ilişkileri okullaşma oranının yan sıra eğitim ihtiyaçlarını karşılayan bütün ortamlar aktif hale getirilerek Türk eğitim sisteminin amacı, eğitimi genel eğitim ve mesleki eğitim olarak ayrılarak hayat boyu öğrenmeyi sürdürmektir. Yaygın eğitim kurumları halk eğitimi merkezleriyle, çıraklık eğitim merkezlerini, olgunlaşma enstitülerini, eğitim ve

uygulama okullarını (özel eğitim), açık öğretim liseleri gibi kurumları içerir. Bu kurumlar genel olarak mesleki, okuryazarlık, sosyal ve kültürel kurslar ve uygulamalar ile yaş ve eğitim düzeyi fark etmeksizin herkese yönelik hizmet sunar (Kenan, 2013: 21).

5.1. Türkiye Eğitim Sistemi Amaçları:

Türkiye’de 1973 yılı 14574 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda Türk Milli Eğitim sistemi hedefleri yer almaktadır. Buna göre Türk Milli Eğitim sistemi Atatürk inkılap ve ilkeleri ile Atatürk milliyetçisine bağlı, Türk milletinin milli, manevi, insani ve kültürel değerlerini sahiplenen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını ve milletini seven ve her zaman onları yüceltmek için çabalayan, insan haklarını ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelerini savunan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde olan, bu ilkeler doğrultusunda hareket eden vatandaşlar yetiştirmeyi amaç edinmiştir. Ayrıca; Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygularda dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişen kişilik ve karakter sahip, özgür ve bilimsel düşünme yeteneği olan, geniş dünya görüşü ile insan haklarına saygılı, kişiliğe değer veren ve girişimci toplumdur sorumlu; yapıcı, yaratıcı ve üretken insanları topluma kazandırarak, kendilerinin ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.³⁴

5.2. Türkiye Eğitim Politikaları:

Türkiye’de eğitim politikası yıllar içinde her hükümet döneminde değiştiği için henüz ulusal bir politika haline gelmemiştir. Ancak 1973 yılında yayınlanan Milli Eğitim Temel Kanunu ülkedeki eğitim görenlerin profillerini ortaya koyar. Devletin eğitimdeki temel amacının iyi ve başarılı vatandaş yetiştirmek olduğu net bir şekilde vurgulanmıştır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarındaki eğitim politikaları incelendiğinde ise ülkenin ihtiyaç duyduğu şekilde eğitilmiş vatandaş yetiştirmek olduğu görülür (Yıldız, 2016: 30). Milli Eğitim Bakanlığı 2001 yılında “21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sistemi’nin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili” adı altında bir rapor yayınlamıştır. Rapor 824 sayfadan oluşmaktadır. İdeal öğretmen hakkında olan bu raporda Türk insanını 21. Yüzyıla hazırlayacak öğretmen profilinin nasıl özelliklere sahip olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Öğretmen olmak isteyen kişilerin titizlikle seçilmesi gerektiği, eğitim fakültelerinde birliğin sağlanarak programların yeniden düzenlenmesi gerektiği,

³⁴ Milli Eğitim Temel Kanunu, “14574 sayılı kanun”, Resmi Gazete 24 Haziran 1973. MEB (21.02.2023) Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>

öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora programlarına yönlendirilmesi, hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi gibi birçok öneri sunulmuştur.

Eğitim politikalarının genel amaçları yurttaşlar için eğitimi en üst kademeye taşımak eğitim kalitesini arttırmaktır. Türkiye de birçok proje ile eğitim ile ilgili çalışmalarını yapmaktadır. 2012 yılında devreye giren Fatih projesi, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde planlanan Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi ve son olarak da yayınlanan 2023 Eğitim Vizyon Belgesi örnek olarak verilebilir. Türkiye, 2012 yılında çıkardığı Fatih projesiyle eğitim ve öğretimdeki fırsat eşitliğini sağlayarak, okullardaki beceriyi, teknolojiyi geliştirerek öğrenme ve öğretme sürecine daha fazla duyu organını dahil ederek öğrenmeyi çok boyutlu ve aktif hale getirmeyi hedef edinmiştir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ); ilk, orta ve yüksek öğretim dahil tüm eğitim ve öğretim programlarının kalite güvencesi ile sınıflama yapılmış ve öğrenme yolu ile elde edilen tüm nitelikleri kapsamı amaçlanmıştır. TYÇ, düzeyler ve bu düzeylerin tanımlayıcılarından oluşmaktadır. Düzeyler, düzey tanımlamaları aracılığıyla tanımlanmakta ve yeterlilik türleriyle desteklenmektedir. Yeterlilik türleri, yeterlilik tipi belirleyici tarafından tanımlanır. Ayrıca TYÇ ile özel gereksinimli olan kişileri de kapsayacak bir şekilde tasarlanmıştır. Özel gereksinimi olan bireylerinde öğrenme kazanımlarının uygun şekilde destekleyecek becerilerinin gelişmesine olanak sağlar.

2018 de açıklanan 2023 Eğitim Vizyon Belgesi ile Dünyada eğitime gerekli önemin verildiği ülkelerdeki başarılarından ve eğitime felsefi bakış açısından yola çıkarak eğitime gerekli reformlarla desteklenmesi temel amaç olmuştur. İnsanı temel noktaya oturarak insanı maddi ve manevi tüm unsurlarıyla bir bütün gören bir bakış açısı vardır. Bu proje politika adımlarının temelini oluşturur. Çocukların ihtiyaçları ve becerilerine göre atölyeler kurulması, öğretmenlere lisansüstü düzeyde yan dal programlarının açılması, dijital becerilerinin gelişmesi temel alınacaktır.

5.3. Türkiye Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları

Türkiye’de ilk öğretmen yetiştirme fikri Osmanlı Devleti döneminde Tanzimat Fermanı ile başlamıştır. 1848 yılında Dârülmuallimîn adıyla üç yıllık bir öğretmen okulu açılmıştır. 1874 yılına gelindiğinde Büyük Dârülmuallimîn idadi şubesi açılarak, var olan sıbyan şubesi de buranın bünyesine dahil edilmiştir. 1870 yılında kadın öğretmen yetiştirmek amacıyla Dârülmuallimât ismiyle bir öğretmen okulu daha açılmıştır. 1875 sonrasında İstanbul dışında başta Bosna, Girit ve Konya olmak üzere öğretmen okulları açılmaya

başlanmıştır (TDV İslâm Ansiklopedisi, 1993: 551). Darülmualimin okullarının cumhuriyetin erken dönemlerinde Muallim Mektebi, daha sonrasında da Öğretmen okulu olarak değiştirilmiştir. Türk eğitim sisteminin günümüzdeki yapılanması ise 1924 tarihinde yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanununa (Öğretim Birliği Yasası) dayanmaktadır. Türkiye de bu yasa ile tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Tevhid-i Tedrisat kanunu eğitimin temel kanunlarından biri olarak sayılmaktadır. Kanun ile çoğulculuğa dayanan tüm eğitim kurumları devre dışı bırakılarak tüm aşamaları devlet tarafından belirlenen bir eğitim modeline geçilmiştir. Eğitimin devlet eliyle yapılması görüşüne dayanan yasal düzenleme devlet dışında yapılan eğitim çalışmalarını engellemiştir (Başdemir, 2012: 35). Milli Eğitim Kanunu'nun üçüncü kısmı öğretmenlik mesleği ile ilgili alana ayrılmıştır. Sekiz maddelik bölüme ayrılan kanunun 43. Maddesinde “Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir, öğretmenler bu görevlerini Türk Millî Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.” Maddede öğretmenlik mesleği tanımlanmakta ve sorumluluklarından bahsedilmektedir. Maddenin devamında öğretmenlere alan eğitimi ve pedagojik eğitimlerin sağlanacağı yazmaktadır. Yasanın 44. Maddesi öğretmen yetiştiren kurumların formasyon veren üniversite ve akademi kurumları hariç Milli Eğitim Bakanlığınca yapılacağı yazmaktadır. Kanunu 45. Maddesinde ise öğretmenlerin nitelikleri ve seçimlerine ayrılmış bir bölüm bulunmaktadır. Madde de “Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Millî Eğitim Bakanlığınca tespit olunur. Öğretmenler, öğretmen yetiştiren kurumlardan, akademilerden ve üniversitelerin ilgili fakülte, enstitü ve bölümlerinden ve bunlara denkliği Millî Eğitim Bakanlığınca kabul edilen yurt dışı kurumlardan mezun olanlar arasından Millî Eğitim Bakanlığınca seçilirler.”³⁵ İfadesi yer alır. Milli Eğitim Temel Kanununda yer aldığı üzere öğretmenlik mesleği için gerekli eğitimlerin sağlanması ve öğretmenlerin yükseköğrenim görmeleri şarttır. Formasyon veren üniversiteler hariç diğer öğretmenliğin bütün alanlarıyla Milli Eğitim Bakanlığı ilgilenmektedir.

1940 yılında Türkiye’de ilkokul öğretmeni yetiştirmek üzere Köy Enstitüleri açılmıştır. Türkiye de uzun bir süre boyunca öğretmen ihtiyacı Köy Enstitüleri tarafından sağlanmıştır. 1981’de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile yükseköğretimin akademik, kurumsal ve idari olarak yeniden yapılandırılması sürecini başlatılmıştır. Tüm

³⁵ Millî Eğitim Temel Kanunu, Resmi Gazete 14574 (24.06.1973), 1739 md. 43-45

yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altına alınmıştır. Eğitim Enstitüleri dört yıllık eğitim fakültelerine çevrilerek standart bir model oluşturulmuştur.

5.4. Türkiye Eğitim Sistemi Finansmanı

Eğitim sistemi, bir ekonominin küresel dünyada var olması ve rekabet gücü için önemli bir faktördür. Bu yüzden eğitimin finanse edilmesi de önemli bir konu haline gelmiştir. Türkiye’de eğitim finansmanı ağırlıklı olarak kamu sektörü tarafından finanse edilir. Her seviye de özel kurumlar Türkiye de var olsa da sayıları azdır. Türkiye de eğitimin önemli sorunları artan nüfus artışına bağlı olarak eğitime olan talebin artması, sınırlı sabit yatırımlar, kaliteli bir eğitim verilmesi için öğretmen yetiştirme konusundaki sıkıntılar gösterilebilir. Devletin finanse ettiği eğitim de ödenek yetersizliği önemli bir sorundur. Bu durum eğitim kurumlarını kendi başlarına harekete geçmeye zorlamıştır. Ücretsiz olan eğitimin belli durumlarda özel fonlar ile desteklendiğini gösterir. Devlet finansmanının eksikliğinden dolayı okullar ek özel gelir kaynaklar ile gelir sağlanmaya çalışılmaktadır. Belli başlı kaynakları veliler, yerel yönetimler, gönüllü ve özel kuruluşlar olduğu görülmektedir (Özdere, 2020: 688).

Türkiye’de her seviyede eğitim için bütçe ayrılırken birçok kaynaktan finanse edilerek yapılır. Bunlar; merkezi yönetim bütçesinden ayrılan pay, il ve özel idarelerinden ayrılan kaynaklar, eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetleri vergisi, dış ülke ve kuruluşlardan sağlanan dış kredi, burs ve bağışlar, halkın ve diğer kuruluşların eğitime katkısı, okul aile birliğinin gelirleri, eğitim sistemine doğrudan kaynak sağlamak için toplanan vergiler birleştirilerek eğitim harcamalarında kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı’na aktarılmaktadır (Yatmaz, 2019: 5).

Milli Eğitim Bakanlığı’nın bütçesinin görüşüldüğü komisyonda okul öncesi eğitim de dahil olmak üzere eğitim ve öğretimin her kademesindeki tüm bireylerin nitelikli eğitim alabileceği bir sistem hedeflenerek 2023 yılı toplam eğitim bütçesi Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından 651.377.155.000 lira olarak kabul edilmiştir. Bu miktar 2023 yılının merkezi yönetim bütçesinin %14,6’sını oluşturmaktadır.³⁶ Türkiye 2021 yılı yapılan eğitim harcamalarının %72,5’i devlet tarafından finanse edilmiştir. Hane halklarının yaptığı harcama

³⁶Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi, TBMM Plan Ve Bütçe Komisyonunda Görüldü. Erişim Adresi: <https://www.meb.gov.tr/mill-egitim-bakanligi-butcesi-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-gorusuldu/haber/28051/tr> (Erişim Tarihi: 08.09.2022)

%22 olurken, özel tüzel kişiliklerin %10,5, uluslararası kaynakların eğitime yaptığı harcamalar %0,4 şeklinde olmuştur.³⁷

5.5. Türkiye Eğitim Sisteminin Örgüt Yapısı

Türk eğitim sisteminin idari yapısı merkezi yönetim odaklı bir yapıdır. Eğitim ve öğretim devlet denetimi altında olduğu için merkeziyetçi bir yaklaşım vardır. Eğitim sisteminin yapı temellerini 14.09.2011 yılında resmi gazetede yayınlanan 652 sayılı "Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ye göre oluşmuştur. İdari yapı Milli Eğitim Bakanlığı'dır. Bakanlığın her kademesindeki yöneticiler, görevlerini gerektiği gibi yerine getirme konusunda üst düzey yetkililere karşı sorumludur. Sınırlar açıkça yazılı olarak tanımlanmışsa, üst düzey yöneticiler yetkilerinin bir kısmını astlarına devredebilir. Milli Eğitim Bakanlığında örgüt yapısı merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı şeklindedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın örgüt yapısı Bakan ve bakan yardımcıları ve hizmet birimlerinden oluşur. Bakanın 4 bakan yardımcısı vardır. Bakan ve bakan yardımcılarının sorumluluğu olduğu hizmet birimleri bulunur. Bakanlığın anayasaya ve politikalara uygun olarak eğitime erişimi kolaylaştıran, her vatandaşın eğitim fırsat ve imkânlarından eşit derecede yararlanabilmesini teminat altına alan stratejiler geliştirerek bunları uygulamak, uygulanmasını izlemek ve koordine etmek gibi görev yetki ve sorumlulukları vardır. Bakanlık ayrıca özel gereksinimleri olan kişilerin bu niteliklerini koruyucu ve geliştirici özel eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak ve uygulamışlarını kontrol etmek gibi görevleri de vardır. Doğrudan bakanlığa bağlı olan hizmet birimleri bulunur bunlar; Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Özel Kalem Müdürlüğü, Personel Genel Müdürlüğü ve Teftiş Kurulu Başkanlığı gibi ayrıca iki hizmet birimi daha bulunmaktadır. Bakan yardımcılarının görev ve sorumluluğundaki hizmet birimleri ise şunlardır; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Ölçme ve Değerlendirme Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, Yükseköğretim ve Yurt dışı Eğitim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü gibi dokuz adet daha hizmet birimi bulunur. Şehirler ve ilçelerde İl Milli Eğitim Müdürlükleri bulunur. Milli Eğitim Müdürlükleri de görev ve hizmetlerini yerine getirmede sorumludur.

³⁷ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Eğitim Harcamaları İstatistikleri, 2021.

Okul yönetimi, eğitim yönetiminin okullarda sınırlı olarak uygulanmasıyla ortaya çıkmıştır. Eğitim yönetimi bir sistem olarak ele alınırsa, okulların idaresi de bu sistemin alt basamağı ve sistemin bir parçası şeklinde kabul edilebilir. Okulların idaresinde, yönetim belirlenen kuralları uygular. Eğitim sisteminin yapısı ve amaçları okul yönetiminin sınırlarını belirlemektedir. Amaç okul yönetiminin aldığı kararları, okulun çevre koşullarını dikkate alarak en iyi şekilde uygulamaktır. Eğitimin gelişmesinde referans noktası okuldur. Okullar değişimin merkezi olduğu için, eğitim yoluyla yapılmak istenen yenilikler ve düzenlemeler burada gerçekleşir. Bu nedenle başarıya ulaşmak için okulun materyal ve insan kaynaklarının iyi bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle eğitimin başarısı ya da başarısızlığı, okul idarecilerinin iyi yönetimine bağlıdır. Okulların idari yapısında, müdür ve müdür yardımcısı bulunmaktadır. Müdür ve müdür yardımcılarının atanması incelemeye tabidir. Okul yöneticisi olarak atanacakların yükseköğretim mezunu olması, bakanlık kadrosunda öğretmen olarak görev yapıyor olması, Eğitim Yönetimi Sertifikasına sahip olması ve ilk defa görevlendirme yapılacak yöneticilerin yapılan sınavdan başarı ile geçmesi şartları aranır.³⁸

³⁸ Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği, Resmi Gazete 31386 (5 Şubat 2021) md: 5

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde yapılan çalışma ve elde edilen bilgiler doğrultusunda amaçlarına uygun şekilde tablolarla veriler sunulacaktır. Türkiye ve Malta tarihi ve dostluğu çok eskiye dayanan iki ülkedir. Avrupa Birliğine giriş sürecinde olan Türkiye’de Avrupa Birliğindeki çalışmaları yakından takip etmekte ve eğitim ile ilgili politikalarında düzenleme ile iyileştirmeler yapmaktadır. Malta ve Türkiye Akdeniz kültürünün etkili olduğu iki ülkedir. Antalya ve Valletta bazında bakıldığında bu iki şehir turizmle özdeşleşmiş iki şehir konumundadır.

Malta ve Türkiye eğitim sistemleri incelendiğinde her iki ülkede de eğitimin herkes için, cinsiyet, ırk, kültür, din, dil ayrımı gözetmeksizin verileceği yasalarıyla desteklenmiştir. Türkiye 1982 yılında çıkardığı anayasanın 42. Maddesi ile eğitim hakkından kimsenin yoksun bırakılamayacağı bunun devletin bir görevi olduğu vurgusunu yapmaktadır. Malta Cumhuriyeti Avrupa’daki kapsayıcı eğitimle ilgili değişen tutumlar düşünceler doğrultusunda anayasasını yeniden rezerve etmiştir. 1988 yılında düzenlenen Eğitim Yasasının 327. Bölümünde eğitim eşitliğine vurgu yapılmıştır. Malta Eğitim Yasası’nda eğitimin ücretsiz olarak tüm öğrencilere sunulması hususu belirtilir. Türkiye’de eğitimi vatandaşlarına ücretsiz olarak vermektedir. Eğitim hizmetleri devletin görevlerindendir. Malta İngiltere’nin uzun yıllar boyunca sömürgesi olarak kalmıştır. Bu nedenle eğitim sistemini İngiliz eğitim yapısına göre uyarlamıştır. Türkiye ise Osmanlı Devleti döneminde Fransa eğitim sisteminden esinlenerek bir sistem oluşturmuştur. Atatürk dönemi ile eğitim yapısı değişerek laikleşmiştir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim birliği sağlanarak bir yapı oluşturulmuştur.

Malta ve Türkiye’de eğitimi vatandaşlarına ücretsiz olarak sunmaktadır. Malta ve Türkiye’de eğitimin finansman desteği kamudur. Türkiye’de parasız olan eğitim belli durumlarda özel fonlar ile desteklenmektedir. Türkiye’de eğitimin önemli sorunları nüfus artışına bağlı artan talep ve sınırlı yatırımlardır. Ödenek yetersizliği Türkiye’deki önemli sorunlardandır. Bu sebeple okullar finansman eksikliği nedeniyle kendi çözümlerini bulurlar. Türkiye’de eğitim birçok kaynaktan finanse edilerek yapılır. Malta’da sağlanan fonlar çoğunlukla bölgesel ve yerel kaynaklardan gelmektedir.

Türkiye de zorunlu eğitim ilköğretim ile başlamaktadır. Türkiye’ de zorunlu ilköğretim dönemi 6 ile 14 yaş aralığındaki çocukları kapsamaktadır. İlkokulun birinci sınıfına o yıl 31 Aralık’ta 72 ayı tamamlayan çocuklar kaydettirilir. Fakat öğrencinin gelişimine göre okula erken dönemde kaydettirilmesi ya da kaydın başka bir döneme

ertelenmesi gerekebilir. Bu durumlar yönetmelikler ile düzenlenmektedir.³⁹ Türkiye’de eğitim süresi 2012-2013 yılından itibaren 12 yıllık zorunlu eğitim olarak verilmektedir. Türkiye’de okulöncesi eğitim zorunlu değildir, vatandaşlar çocuklarını isteğe göre okulöncesi eğitime kaydettirirler. Malta’da zorunlu eğitim 5 yaş itibariyle başlamaktadır. Zorunlu eğitim 16 yaşına kadar devam eder. Okul öncesi eğitim Malta da zorunlu değildir. Devlet anaokulu eğitimi herkes için erişebilir. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerde dahil olmak üzere okula kayıt yaptırabilmektedirler. Malta Cumhuriyeti 2006 yılında Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı isimli bir politika yayınlamıştır. Bu politika doğrultusunda erken çocukluk eğitimini teşvik etmektedir. Çocuklarını okul öncesi kurumlara, bakım merkezlerine gönderen ebeveynlere vergi indirimleri yapılmıştır.⁴⁰ Malta ve Türkiye de özel durumlar dışında ebeveynler çocuklarını okul seçimlerine karar vermezler. Ailenin ikametgahı, ebeveynlerin iş yerleri, öğrencinin özel durumları sebebiyle öğrenci okul seçiminde öncelik durum olarak dikkate alınır. (Göksoy, 2013: 39) Türkiye’de ilköğretim ve ortaokula gidecek öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan E-Okul sistemi ile hangi okula gidebileceklerini görmektedirler. Malta’da öğrenciler de bulundukları bölgedeki okullara kayıt olurlar. Ancak velilerin talebi doğrultusunda yöneticilere iletilir, okul kaynakları izin veriliyorsa kabul edilir.

Türkiye ilköğretim eğitim süresi dört yıldır. İlköğretim süresince öğrenciler yerleştirme sınavlarına girmezler. Türkiye’de ortaöğretim ve lise eğitim süreleri de 4 yıldır. Ortaöğretim sonunda öğrenciler 8. Sınıfı bitirdiklerinde liseye geçiş için sınava girerler. Bilgi, yetenek ve performanslarına göre lise tercihinde bulunurlar. Öğrenciler LGS sınavının puanlarına göre liselere yerleştirilirler. Lise zorunlu eğitimin son aşamasıdır. Türkiye ‘de zorunlu eğitim 12. sınıfta sona erer. Üniversite eğitimi zorunlu olmamakla birlikte isteyen öğrenciler üniversiteye kayıt yaptırabilmek için sınava tabi tutulurlar. Sınav da başarılı olan öğrenciler, puanlarına göre tercih yaparlar.

Malta’da zorunlu eğitim 5 yaş ile başlar. İlköğretim eğitim süresi altı yıldır. Malta’da ilk üç yıl değerlendirme yapılmaz. İlkokuldaki öğrenciler 4. Ve 5. Sınıflarda sınavlara girerler. Bu sınavlar öğrencilerin başarı kayıtları için yapılır. 6. Sınıf sonunda İlköğretim Sonu Kıyaslaması ile değerlendirmeye girerler. Malta’da ortaöğretim beş yıl sürer ve iki aşamadan oluşmaktadır. Ortaöğretimdeki ilk iki yıllık dönem de ilk bölüm eğitimi alınır. Ardından üç yıllık diğer bölüm gelmektedir. Zorunlu eğitim 11. sınıfta biter. Öğrenciler 7. 8. 9. ve 10.

³⁹ İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Resmi Gazete 3579, (27.06.2019) Kanun No: 222 md. 3

⁴⁰ Eurydice. (2022). Organisation of the education system and of its structure. Erişim Adresi: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/organisation-education-system-and-its-structure#:~:text=Education%20in%20Malta%20is%20compulsory,from%20five%20to%20sixteen%20years.> (Erişim Tarihi: 07.11.2022)

sınıflarda öğrenciler değerlendirmeye girerler. 11. sınıf sonrasında öğrenci eğitim performansına göre bir başarı kaydı sunulmaktadır. Öğrenciye başarısı doğrultusunda Malta Yeterlilikler Çerçevesi ve Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi tarafından seviyelendirilmiş olarak sertifikası verilir. Bu belgeler ile öğrenciler lise sonrası eğitimlere devam edebilmektedirler. Malta’da üniversiteye giriş sınavı uygulanmamaktadır.⁴¹

Türkiye ve Malta üniversite eğitimini, öğrencilerin nitelikleri ve giriş şartlarını karşılayan öğrencilere ücretsiz olarak sunar. Malta Üniversitesi finansman yetersizlikleri sebebi ile bazı kurslarını iki senede bir açmaktadır (Hörner vd., 2007: 499). Türkiye de yüksek lisans eğitime geçiş sürecinde ÖSYM tarafından uygulanan Yükseköğretim Kurumları Sınavı ile öğrenciler bilgi yetenek sorularına verdikleri cevaplar puanlanarak sonuçlarına göre okullara yerleştirilmektedir.⁴² Malta’da ve Türkiye’de yükseköğretim zorunlu değildir. Malta’da adaylar yükseköğretime yerleştirilirken sınav sonucuna göre yerleştirilmez. Ancak üniversiteye geçiş aşamasında adayların Ortaöğretim Sertifikasında başarılı olma yükümlülükleri vardır. Yabancı adaylar içinse Malta Üniversitesinde eğitim görebilmeleri için dil yeterlilikleri için sınavlara girmek zorundadır. SELT, IELTS veya TOEFL gibi sınavlara giren adaylar dil yeterliliklerini kanıtladıkları takdirde üniversiteye kabul edilirler. Türkiye de üniversitelerin lisans bölümleri ağırlık olarak dört yıllık eğitim süreleri vardır. Sağlık ile ilgili bölümlerde eğitim süresi daha uzun olabilmektedir. Malta Cumhuriyetinde üniversitelerin eğitim süreleri daha kısadır. Üç yıllık eğitim süreleri olan Malta’da bir yıl yüksek lisans eğitimi almak isteyen öğrencilere eğitim verilir.

Malta’da kapsayıcı eğitime ilişkin politika kapsamında erken çocukluk eğitiminde başlanan kaynaştırmanın önemine dikkat çekilir. Okulöncesi eğitimin önemi ve faydaları hakkında farkındalık arttıkça Avrupa Birliği ülkeleri okulöncesi eğitime başlama yaşını düşürmektedir. Okulöncesi eğitim gelişmiş ülkelerde en yüksek seviyeler ulaşmış durumdadır. 4 yaşından itibaren zorunlu eğitim. Avrupa Birliği diğer 28 ülkesinin okul öncesi eğitim ortalaması %95,4 iken bu oran Malta’da %96,5 Türkiye de ise %54,7 oranındadır. Türkiye okulöncesi eğitim oranları olarak diğer Avrupa Birliği ülkelerinin gerisinde

⁴¹ Eurydice. (2022). Organisation of the education system and of its structure. Erişim Adresi: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/organisation-education-system-and-its-structure#:~:text=Education%20in%20Malta%20is%20compulsory,from%20five%20to%20sixteen%20years.> (Erişim Tarihi: 07.11.2022)

⁴² Ölçme, Seçme Ve Yerleştirme Merkezi Hizmetleri Hakkında Kanun, Resmi Gazete 27863 (03.03.2011) Kanun No: 6114 md. 2

kalmıştır.⁴³ Avrupa Birliği Başkanlığı'nın Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması isimli projesi kapsamında özellikle dezavantajlı çocuklar başta olmak üzere erken çocuklu eğitimini yaygınlaştırmak, çeşitlendirmek ve genişletmek, erken çocukluk eğitimine erişimi kolaylaştırmak, sağlanan eğitim standartlarını ve kalitesini artırmaktır. Böylelikle özel gereksinimleri olan çocukların ailelerinin erken çocukluk eğitimine ilişkin fikirlerinin olumlu yönde değişeceği düşünülmektedir. Projenin faydalanıcısı Milli Eğitim Bakanlığıdır. Yirmi il kapsamında çalışma başlatılmıştır.⁴⁴

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar anaokullarına başlarlar. Özel gereksinimleri olduğu tespit edilen öğrenciler öğretmenleri tarafından uzman ekiplere yönlendirilirler. Çocuk Gelişimi Değerlendirme Birimi özel eğitime ihtiyaç duyan çocuk için birim hemen devreye girerek erken müdahale sağlamaya çalışılır. Malta'da erken müdahale sistemleri büyük önem taşımaktadır. Çocuğun ihtiyaçları disiplinlerarası bir çalışma ile değerlendirilir. Malta'da özel gereksinimleri belirlenen çocuklar ihtiyaçlarına göre Kaynak Merkezi, Öğrenim Destek Merkezi'ne yönlendirilirler. Kapsayıcı eğitim politikaları uygulanan Malta'da normal okula devam etmesi zor durumda olan, özel gereksinimleri ancak özel tesislerde karşılanabilecek durumda olan öğrenciler için ekipler hangi okul türünün öğrenciye yarar sağlayacağı konusunda aileye bilgilendirme yaparlar. Değerlendirmeler sonunda öğrencilerin okullara kayıtları yapılmaktadır. Öğrenci için müfredata bağlı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları uygulanır. Bireyselleştirilmiş Eğitim programı sayesinde çocuk kendi ihtiyacına yönelik belirlenen hedef için eğitim programı hazırlanır (Badaja vd., 2022, 1258).

Türkiye'de özel gereksinimleri küçük yaşta belirlenen çocuklar için özel eğitim anasınıfları bulunur. Özel eğitim anasınıfları sayesinde özel eğitime ihtiyaç duyduğu belirlenen çocuğa yönelik planlamalar yapılır. RAM'lar ve özel eğitim değerlendirme kurulu öğrencileri değerlendirerek eğitsel tanımlarını oluştururlar. Buradaki test ve değerlendirmelere göre öğrencilerin özel eğitim okullarına kaydı yapılır. Bireyin engel grubu, yetersizliğine göre okulları belirlenir. Özel eğitime kayıt süresince yaş kısıtlamaları yoktur. Türkiye'de öğrencinin ihtiyacına uygun olarak çocuğa özgü Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı uygulanmaktadır (Aslan ve Kılıç, 2022: 2).

⁴³ Euronews. (2020). Zorunlu okul öncesi eğitim oranı: AB'de yüzde 95 Türkiye'de yüzde 55. Erişim Adresi: <https://tr.euronews.com/2019/11/21/zorunlu-okul-oncesi-egitim-oran-ab-de-yuzde-95-turkiye-de-yuzde-55> (Erişim Tarihi: 10.09.2022)

⁴⁴ T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2022). Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması. Erişim Adresi: https://ab.gov.tr/erken-cocukluk-egitiminde-kalite-ve-erisimin-arttirilmasi_52480.html (Erişim Tarihi: 10.09.2022)

Malta’da özel eğitim tarihçesine bakıldığında zaman engelli öğrencilere yönelik kamu çalışmalarının 1956 yılında İngiliz etkisinin sonucu olarak yapıldığı görülmektedir. 1980’li yıllara kadar Malta’da bu çalışmalar genişleyerek devam ettirilmiştir. Türkiye tarihine bakıldığında zaman özel eğitime gereksinim duyan çocuklar için daha erken dönemlerde çalışmalar vardır. 1949 yılında ise özel gereksinimli çocukların korunması ile ilgili bir kanun çıkarılmıştır. Beden, ruh, sağlığı ve ahlak gelişimleri tehlike görülen anne ve babası olmayan çocuklar reşit oluncaya kadar belli şartlar içinde bakılacak ve yetiştirilecek denilmektedir.⁴⁵ Özel gereksinimli bireyler 1949’a kadar farklı bir bakanlık tarafından hizmet alırken MEB sorumluluğuna geçmiştir.

Kaynaştırma uygulamalarına bakıldığında Malta’da daha erken dönemlerde başladığı görülmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 1975 yılında yayınladığı Özürlü Hakları Bildirgesi yayınlanması ve Avrupa Birliği’ndeki gelişmeler ile Malta erken dönemde özel gereksinimli bireylerin normal eğitime dahil edilme çalışmalarını yapmıştır. Devlet ve Katolik Kiliseleri ve sivil toplum kuruluşları ile özel eğitim desteği sunmuştur. 1989 yılından beri de kapsayıcı eğitimi teşvik eder. Okullarda özel eğitime gereksinim duyan öğrenci için destek eğitimcileri dahil olmak üzere birçok destek hizmeti sağlamıştır.

Türkiye’de ise kaynaştırma eğitimlerine 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu” ile başlanmıştır. 1997 tarihinde yürürlüğe giren “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ve 2000 yılında “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği” ile özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin kaynaştırma yöntemine öncelik verilmesi hedeflenmiş ve yaygın olarak uygulamaya başlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010: 6).

Genel olarak Malta’nın özel eğitimle ilgili çalışmaları öğrencinin ayrı bir özel okula gitmesi yerine kaynaştırma yoluyla genel eğitime uyum sağlamalarına yardımcı olmayı amaçlar. Kaynak Merkezleri özel ihtiyaçlarının daha zorlu olan öğrencilere hitap etmektedir. Öncelikli tercih çocuğun kapsayıcı eğitimle dahil edilmesidir. Kaynak merkezleri, birbirlerinin hizmetlerini ve tesislerini tamamlayabilmeleri ve genel okullarla daha yakın çalışabilmeleri için ağ oluşturmuştur. Merkezler, eğitimi bireysel öğrencinin ihtiyaçlarına göre uyarlamayı amaçlar. Kaynak Merkezleri, birbirlerinin hizmetlerini ve tesislerini tamamlamak için devlet okullarıyla daha yakın çalışma ağ oluşturmuştur. Kaynak Merkezlerinin amacı, eğitimi öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlemektir. Türkiye

⁴⁵ Korunmaya muhtaç çocuklar hakkında Kanun, Resmi Gazete 7217 (27.05.1949) Kanun No: 5387 md. 1

özel eğitim ile ilgili uygulamalar da ilk seçenek olarak kaynaştırma yoluyla eğitim seçeneğini seçmektedir. Kaynaştırma yoluyla eğitim sayesinde çocuk akranlarından ayrılmaz. Özel gereksinimli bireyler sosyal hayatta ayrı bir ortam da bulunmadıkları için eğitimde de bütüncül yaklaşım benimsenmiştir. Kaynaştırma eğitimin temel amacı özel gereksinimleri bulunan öğrencinin akademik ve sosyal olarak yönden bütünleştirici uygulamalar yaparak duygusal gereksinimlerinin karşılanmasıdır (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005: 42). Kaynaştırma uygulamaları özel gereksinimli bireye katkı sağladığı gibi herhangi bir yetersizliği olmayan bireye de katkı sağlamaktadır. Sosyal hayatta karşılaşılabileceği özel gereksinimli bireyi, yetersizliği olmayan bireyin tanınması ve anlamasına olanak sağlar. Böylelikle özel gereksinimler normalleştirilir. Özel gereksinimli bireylerin sosyal hayatta karşılaşılabilecekleri olası sorunlarında üstesinden gelinmiş olur.

Tablo 3: Malta Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci Nüfusu				
	Anaokulu	İlköğretim	Ortaokul	Lise
Erkek	7.683	14.313	4.458	4.648
Kız	6.993	13.454	4.038	6.268
Toplam	14.676	27.767	8.496	12.816

Kaynak: EASIE (2020) (Bu veriler devlet okullarındaki oranlardır.)

Malta Cumhuriyeti'nde okul türleri üçe ayrılmaktadır. Bunlar devlet okulları, kilise okulları ve özel okullardır. Malta'nın devlet okullarında karma eğitim vardır. Kilise okullarında ise kız ve erkek çocukları ayrı eğitim görürler. Malta Kilise Okulları Katolik Kilisesi'ne aittir. Eğitim programlarını Malta Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenmektedir. Kilise okullarının öğretmen atamaları da aynı şekilde Malta Eğitim Bakanlığı tarafından yapılır. Kilise okullarında eğitim ücretsizdir ve devlet tarafından karşılanır. Ancak çocuklarını kilise okullarına gönderen ebeveynlerden okul masrafları için yıllık bağış istenmektedir. Türkiye'de okul türü ikiye ayrılır. Bunlar devlet okulları ve özel okullardır. Malta da öğrenci nüfusunun büyük çoğunluğu devlet okuluna gitmektedir. 2020/2021 yılı içinde öğrencilerin %58,8'i devlet okullarında, %27,6'sı Kilise okullarında, %13,6'sı da bağımsız okullarda eğitim

görmüştür.⁴⁶ Devlet okullarına eğitim gören öğrenci sayısı 34.150, Kilise okullarında eğitim gören öğrenci sayısı 15.993 olurken, bağımsız okullara devam eden öğrenci sayısı 7.904 olmuştur (National Statistics Office, 2021: 2).

Tablo 4: Valletta Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci Nüfusu				
	Anaokulu	İlkokul	Ortaokul	Lise
Erkek	197	156	152	148
Kız	158	146	142	141
Toplam	355	302	294	289

Kaynak: National Statistics Office, Valletta, Malta.

Valletta'nın eğitim kademelerine göre toplam öğrenci nüfusu 1240'dır. Malta Üniversitesi'nin Valletta kampüsünde okuyan öğrencilerle şehrin öğrenci nüfusunda artış olmaktadır.

Tablo 5: Valletta'da bulunan engelli nüfus	
Hafif Düzey Engel Grupları (Düzey 1)	129
Orta Düzey Engel Grupları (Düzey 2)	229
Ağır Düzey Engel Grupları (Düzey 3)	219
Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Gören Öğrenciler	185
Toplam	762

Kaynak: National Statistics Office, Valletta, Malta.

⁴⁶ Malta Daily. (2022). There were 58,047 enrolled students in Malta for 2020/21. Erişim Adresi: <https://maltadaily.mt/there-were-58047-enrolled-students-in-malta-for-2020-21/> (Erişim Tarihi: 12.09.2022)

Malta temel eğitim politikası, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencileri kaynaştırma/bütünleyici yoluyla eğitim sistemi ile eğitmektir. Ancak daha özel ihtiyaçları olan bazı engel grupları için ayrı bir okul ihtiyacı doğmuştur. Bunlar: derin ve çoklu öğrenme bozukluğu olan, özel iletişim ihtiyaçları ve zihinsel yetersizlikleri, derin sosyal ve davranışsal bozukluğu olan öğrencilerdir. Malta, özel eğitim gerektiren bireyleri değerlendirir. Değerlendirme sonucu uzman ekip aileye okul tavsiyelerinde bulunmaktadır. Kaynak Merkezleri ile özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin eğitim desteği sağlanarak bağımsız yaşam becerilerini desteklemek, hayata hazırlamak, tam potansiyellerini ulaşmalarını sağlamak hedef edinilir. Çocuğun ihtiyaçlarına göre çocuğun yetenekleri geliştirilir. Kaynak merkezlerinde öğrencinin özel gereksinimleri üzerine bir tane Öğrenme Destek Eğitmeni(LSE) atanır. Eğitmenin görevi bireysel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yardımcı olarak, öğrenme deneyimlerini geliştirmek için ek destek hizmeti sağlamaktır. Öğrenme destek eğitmeni öğrencileri teşvik eder ve derslerine ilgi duymalarını motive olmalarını sağlar. Öğrenme destek eğitmeni, sınıf ya da branş öğretmenleriyle işbirliği yapar. ⁴⁷

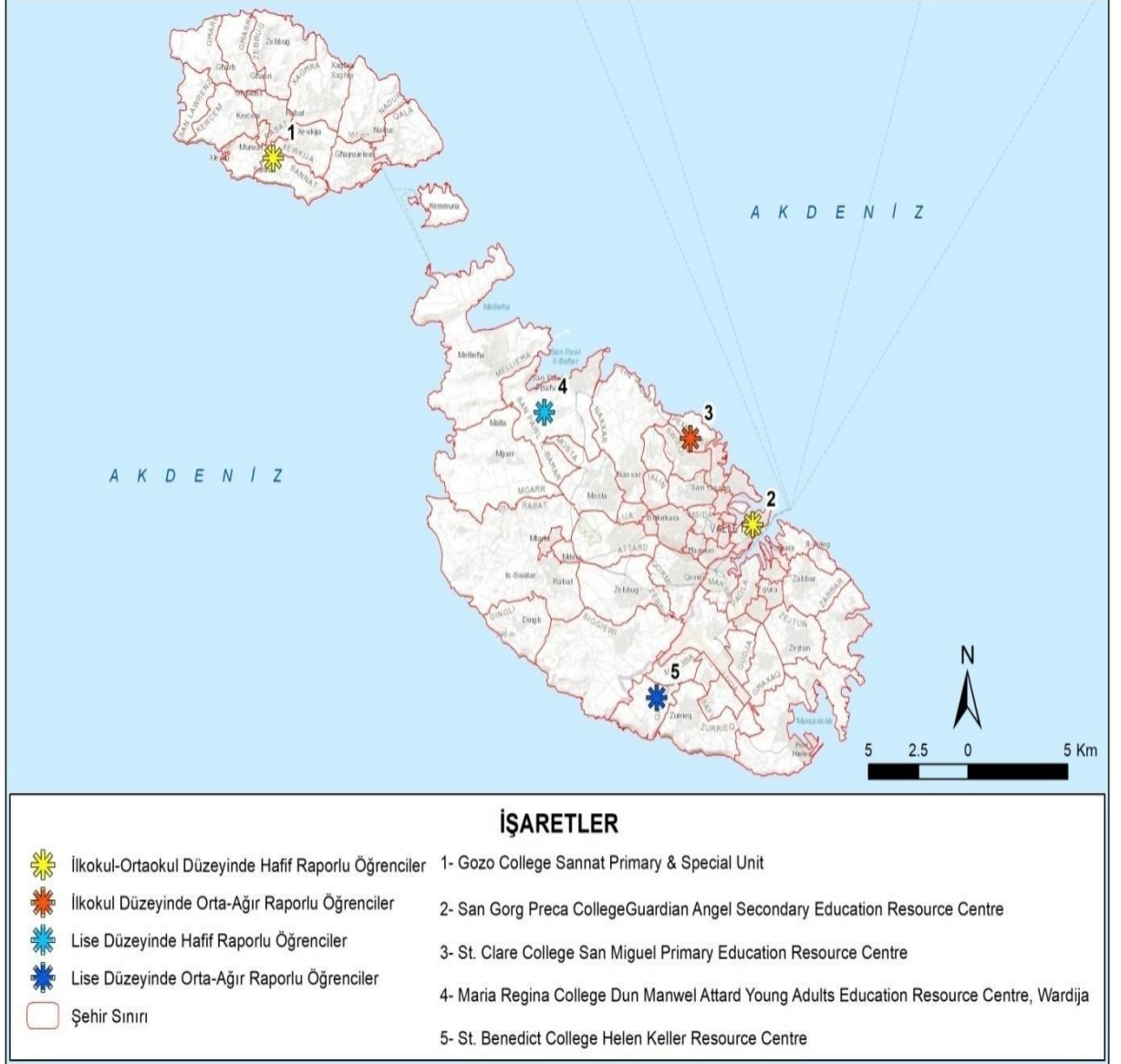
Tablo 6: Malta Eğitim Kademelerine Göre Özel Eğitim İhtiyacı Tanılanmış Öğrenci Nüfusu				
	Anaokulu	İlkokul	Ortaokul	Lise
Özel eğitime gereksinim duyan tanıli öğrenci sayısı	188	1.947	209	627
Özel eğitim gereksinim duyan tanıli kaynaştırma/bütünleştirici yoluyla eğitim gören öğrenci sayısı	188	1.881	209	571

Kaynak: European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2020

Malta’da özel eğitim ihtiyacı bulunan tanılanmış öğrenci nüfusları tablosu incelendiğinde anaokulu düzeyinde olan özel eğitim gereksinimi olan tüm öğrencilerin normal okullarda akranları ile birlikte eğitim gördüğü görülmüştür. Malta’da özel eğitim gereksinimleri belirlenen anaokulu düzeyindeki öğrencilerin devam edebileceği bir merkez

⁴⁷Eurydice. (2020). Special education needs provision within mainstream education. Erişim Adresi: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/special-education-needs-provision-within-mainstream-education> (Erişim Tarihi: 11.10.2022)

bulunmamaktadır. Özel gereksinimleri belirlenmiş ortaokul düzeyindeki bütün öğrencilerde kaynaştırma yoluyla eğitime yönlendirilmiştir. Özel eğitim gereksinimi olan sadece 122 öğrenci kaynak merkezlerine yönlendirilmiştir.

Harita 4: Malta Özel Eğitim Okullarının Lokasyonu

Malta’da 5 adet Kaynak Merkezi vardır. Valletta da bulunan San Gorg Preca College Guardian Angel Secondary Education Resource Centre (San Gorg Preca Koleji Koruyucu Melek Orta Öğretim Kaynak Merkezi) hafif düzey zihinsel engeli bulunan ve otizm spektrumlu öğrencilere hitap etmektedir. Öğrencilerin yaşam becerilerini geliştirilmesine odaklanan merkez, temel konuları kapsayan uyarlanmış bir müfredatı takip etmektedirler. Merkezin öğrenci nüfusu 75’dir. Merkezde otizm spektrumlu 40 öğrenci vardır. Gelişim

geriliği bulunan 12, Down Sendromlu 10 öğrenci iletişim ve davranışsal güçlükleri olan 3 öğrenci vardır. Diğer engel türleri Çoklu engeller, konuşma ve dil gecikmesi, hafif-orta derecede bilişsel eksiklik, Prader Willi Sendromu, Moebius Sendromlu tanılanmış öğrencilerde bulunmaktadır. Tam zamanlı 10 öğretmenin bulunduğu merkezde, 32 tane öğrenme destek eğitmeni bulunur.

St. Clare San Miguel İlköğretim Kaynak Merkezi ve Gozo Koleji Sannat ilkokul ve Özel Birimleri de ilkokul çağındaki öğrencilere hizmet vermektedir. St. Clare San Miguel Kaynak merkezinde öğrencilerin yaşam kalitesini artırmak hedeflenmiştir. Herkes için eğitim vurgusu yapılan merkezde kapsayıcı uygulamalar teşvik edilmektedir. Merkezde Hidroterapi havuzu ve jakuzi, çoklu duyuşal oda, hayvan terapisi, etkileşimli hikaye anlatımı, motor aktivite eğitim programı, müzik terapisi, farkındalık faaliyetleri, bahçe düzenleme etkinlikleri gibi birçok hizmet sunulur. Merkez de ağırlıklı olarak çoklu gelişim bozuklu olan öğrenciler vardır. Merkezin 40 tane öğrencisi vardır. Tam zamanlı devam eden 10 öğretmen ve 19 öğrenme destek eğitmeni bulunur.

Gozo Koleji Sannat İlköğretim kaynak merkezi hem ilkokul hem de ortaöğretim düzeyinde eğitim vermektedirler. Gozo adasında bulunan tek kaynak merkezidir. Ulusal müfredata dayalı uyarlanmış bir eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin yaşlarına ve kazanım düzeylerine göre uyarlamalar yapılır. Farklı engel grubuna sahip öğrenciler merkezde eğitim görürler. Otizm spektrum, işitme engelli, orta derecede zihinsel engelli, serebral palsi, down sendromu gibi tanıları olan 24 öğrenci vardır. Sekiz tam zamanlı öğretmen ve on dört öğrenme destek eğitmeni bulunur. Kaynak merkezinin üç program sunar. Tam zamanlı program engellerinin ağırlığı nedeniyle özel birim hizmetlerinden tam zamanlı olarak yararlanan öğrencilere yöneliktir. Yarı zamanlı program kaynaştırma sınıfında alternatif bir müfredat izleyen öğrencilere yöneliktir. Hizmetler programı, daha az desteğe ihtiyaç duyan öğrencilere yöneliktir. Öğrenciler her iki veya üç haftada bir üniteye gelirler.

St. Benedict Koleji Helen Keller Kaynak Merkezi ve Maria Regina Koleji Dun Manwel Attard Genç Yetişkinler Eğitim Kaynak Merkezi lise düzeyinde eğitim veren iki kurumdur. Helen Keller Kaynak Merkezi, derin ve çoklu güçlükleri olan öğrencilere hitap eder. Hellen Keller kaynak merkezinde uyarlanmış bir müfredat izlenmektedir. Merkeze gelen öğrencilerin hem fiziksel hem akademik olarak öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamak amaçlanır. Disiplinler arası bir çalışma yürütülen okulda hemşireler, fizyoterapistler, dil konuşma terapistleri ve iletişim uzmanları gibi diğer profesyonellerle birlikte çalışarak

yapılır. Okulun öğrenci nüfusu 33'tür. Tam zamanlı çalışan 7 öğretmen ve 16 öğrenme destek eğitmeni vardır.

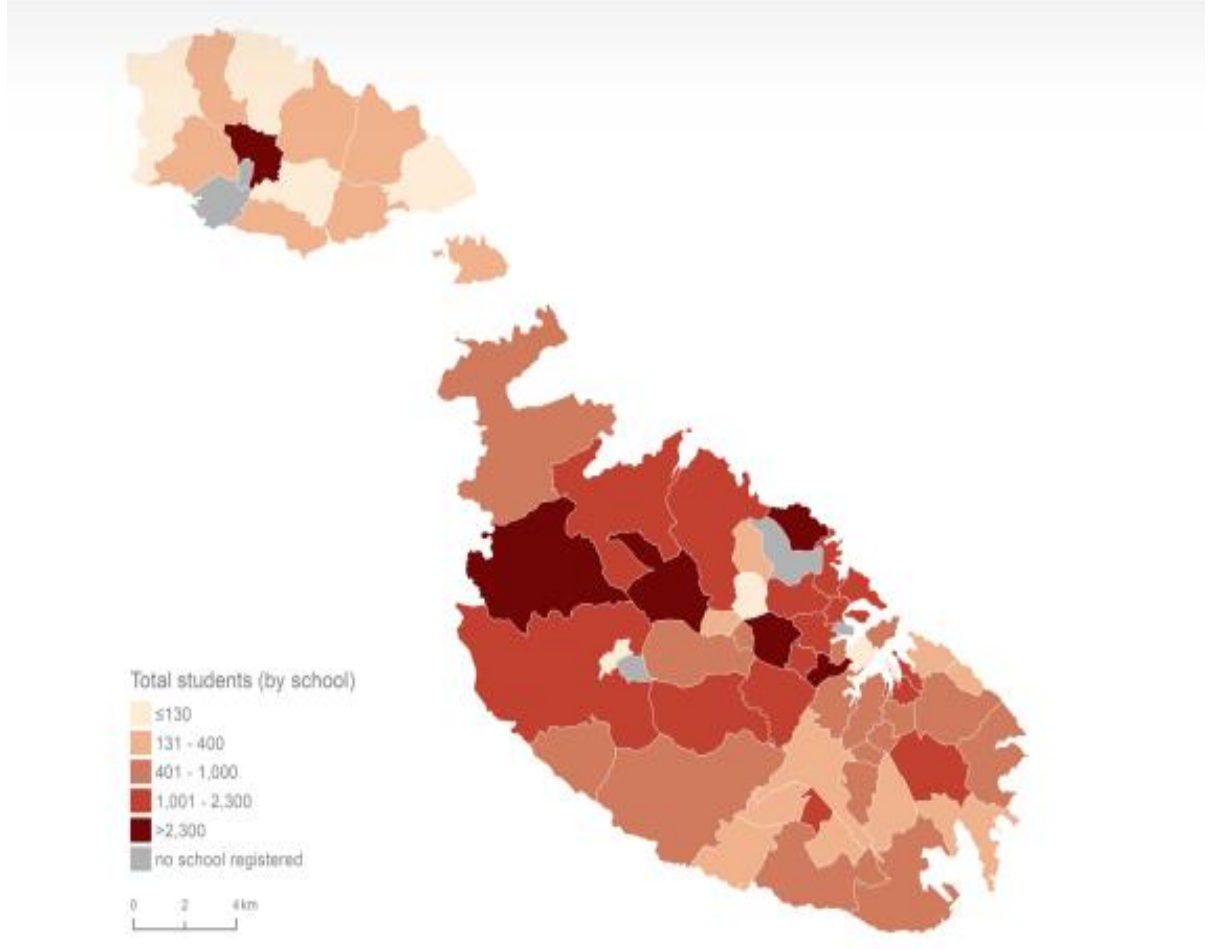
Maria Regina'da zorunlu eğitim yaşı olan 16 sonrasında da eğitim verilir. Farklı birçok engel grubunun devam ettiği okulda otizm spektrumlu öğrenci vardır. Gelişim gecikmesi bulunan 13 öğrenci, Down Sendromlu 32 öğrenci serebral palsi tanılı 8 öğrenci, global gelişim gecikmesi bulunan 14 öğrenci vardır. Okulun akademik müfredatını takip ederek öğrencilerin eğitim becerilerini ilerletmekle ilgilendikleri okul tarafından iletilmiştir. Tam zamanlı 14 öğretmeni bulunan okulun 48 öğrenme destek eğitmeni bulunur.

Tablo 7: Malta'da bulunan Özel Eğitim Kurumlarının Öğrenci ve Öğretmen Sayıları			
Okullar	Öğrenci Sayıları	Öğretmen Sayıları	Öğrenme Destek Eğitmeni
St. Clare San Miguel İlköğretim Kaynak Merkezi	40	10	19
Gozo Koleji Sannat İlköğretim kaynak merkezi	24	8	14
San Gorg Preca Koleji Koruyucu Melek Orta Öğretim Kaynak Merkezi	75	10	32
St. Benedict Koleji Helen Keller Kaynak Merkezi	33	7	16
Maria Regina Koleji Dun Manwel Attard Genç Yetişkinler Eğitim Kaynak Merkezi	107	15	48
Toplam	279	50	129

Kaynak: Malta Büyükelçiliği

Malta'da bulunan özel eğitim kurumlarının öğrenci ve öğretmen sayıları tablosu incelendiği zaman en yüksek öğrenci sayısının Maria Regina Koleji Dun Manwel Attard Genç Yetişkinler Eğitim Kaynak Merkezi'nde olduğu görülmektedir. Merkez Malta'da nüfusunun en yoğun olduğu kasabada yer alır. Ayrıca Maria Regina Koleji Dun Manwel Attard Genç Yetişkinler Eğitim Kaynak Merkezi Malta'da özel gereksinimli bireylerin 16 yaş sonrasında

devam edebilecekleri tek okul olma özelliği de taşımaktadır. Gozo Koleji Sannat İlköğretim Kaynak Merkezi Gozo adasında bulunan tek okuldur. Gozo adasının nüfusu 39.287'dir.

Harita 5: Malta Adası Öğrenci Nüfusu

Kaynak: Nso, Pre-Primary, Primary and Secondary Formal Education: 2020-2021

Malta adasında öğrencilerin sayısının haritasında öğrenci sayısının yüksek olduğu yerler gösterilmiştir. Öğrenci sayısının en fazla olduğu Mgarr ve Mosta illerinde herhangi bir özel eğitim okulu bulunmaz. Öğrenciler ikamet ettikleri yerlerdeki okullara kayıt olmak zorundadırlar. Adanın ortasında yer alan Birkirkara'da nüfus miktarının en fazla olduğu ildir. Öğrenci sayısının en yüksek olduğu illerden biridir ancak burada özel eğitim kurumu yer almaz. Malta adasının kuzey tarafında yer alan Pembroke şehri öğrenci sayısının en fazla olduğu yerlerden biridir. Pembroke şehrinde bir adet özel eğitim merkezi bulunur. St. Clare San Miguel İlköğretim Kaynak Merkezi bu şehirde yer alır.

Antalya ili merkezde 8 tane özel eğitim merkezi bulunmaktadır. Özel eğitim merkezlerinin 4 tanesi Antalya'nın Kepez ilçesinde yer alır. Antalya'da Kepez ilçesi nüfusun en fazla olduğu ilçesidir. Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu Muratpaşa ilçesinde 2 okul bulunmaktadır. Aksu ve Konyaaltı ilçelerinde ise birer okul bulunur.

Tablo 8: Antalya'da bulunan Özel Eğitim Kurumlarının Öğrenci ve Öğretmen Sayıları		
Okullar	Öğrenci Sayıları	Öğretmen Sayıları
Hüseyin Avni Bayaz Özel Eğitim Anaokulu	23	3
Kepez Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademe (İlkokul)	92	12
Mustafa Kemal Özel Eğitim Meslek Okulu	50	15
Kepez Özel Eğitim Meslek Lisesi (İşitme Engelliler)	56	16
Kepez Özel Eğitim Meslek Okulu (Zihinsel Engelliler)	70	18
Kepez Özel Eğitim Uygulama Okulu II. Ve III. Kademe	172	23
Ramazan-Hatice Savaş Özel Eğitim Uygulama Okulu I.-II. Ve III. Kademe	148	60
Dr. Günseli-Dr. Bülent Akınsal Özel Eğitim Ortaokulu ve Meslek Okulu (Ortaokul-Lise)	212	57
Toplam	823	204

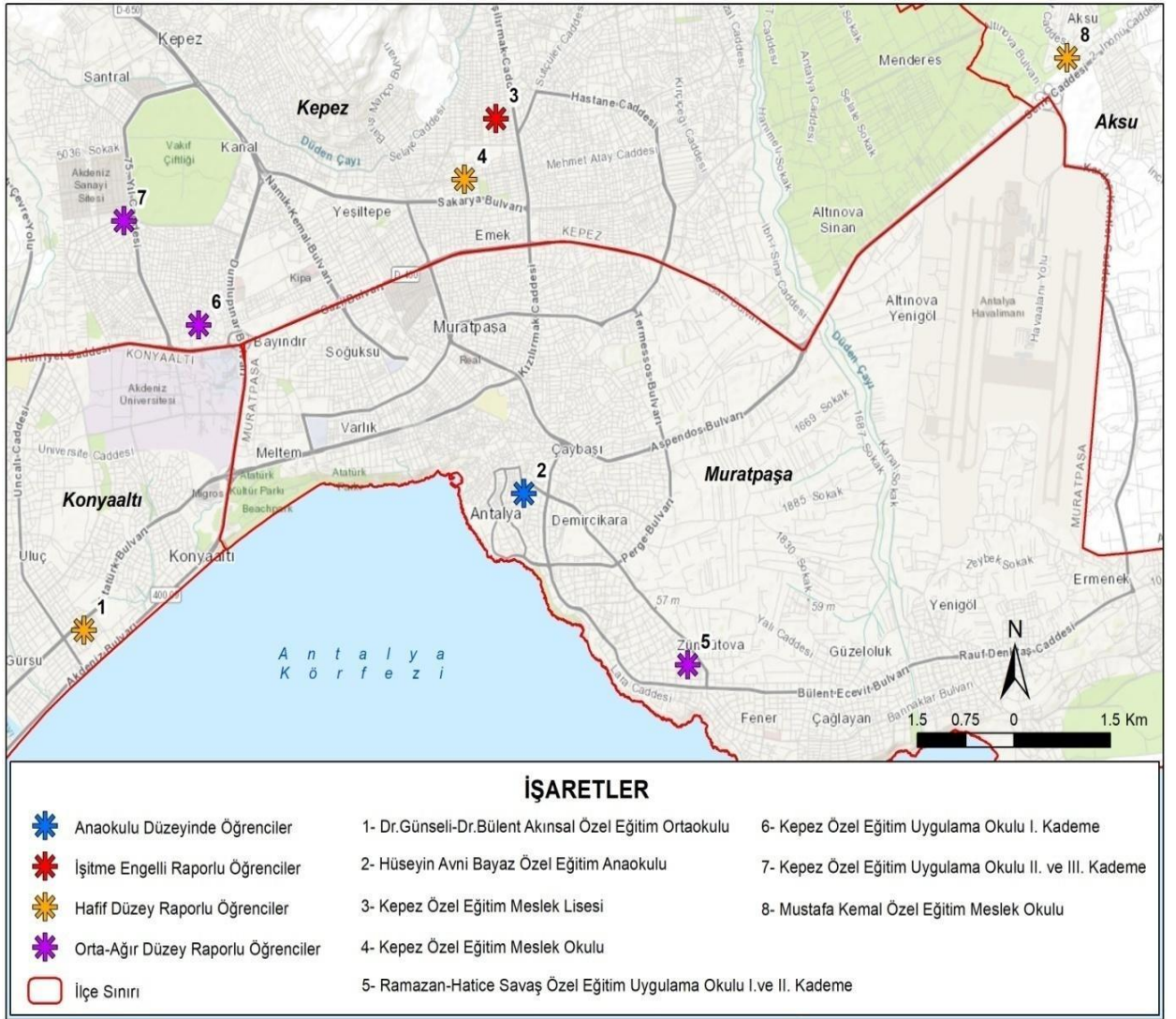
Kaynak: Milli Eğitim Müdürlüğü

Milli Eğitim Temel Kanunun 24. Maddesinde “İlköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulması esastır. Ancak imkân ve şartlara göre ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte de kurulabilir.” ifadesi yer alır.⁴⁸ Antalya merkez ilçelerinde bulunan üç özel eğitim okulunda ilçesinde farklı eğitim düzeylerinin aynı bina içerisinde verildiği görülmüştür. Kepez Özel Eğitim Uygulama Okulu ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilere, Ramazan-Hatice Savaş Özel Eğitim Uygulama Okulunda ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilere, Dr. Günseli-Dr. Bülent Akınsal Özel Eğitim Ortaokulu ve Meslek Okulu ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilere eğitim vermektedir.

⁴⁸Milli Eğitim Temel Kanunu, Resmi Gazete 14574 (24.06.1973) 5101/24 md

Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma Ve Ad Verme Yönetmeliği'nin kurum açma kapatma ile ilgili esasları 4. Maddede yer alır. Kurum açılacak yerleşim yerinde kurumun özelliğine uygun olarak binanın bakanlığa devredilmiş olması, engelli öğrenciler için erişimlerini kolayca sağlayacak şekilde mevzuata uygun olması ve kurum açılacak yerin imar kanunlarına göre, bataklık, dere yatağı, heyelan riskli alanlarda yer almaması gibi şartlarda bulunmaktadır.⁴⁹ Özel eğitim kurumları açılması için gerekli şartlarda yönetmelik de bahsedilmiştir. Bedensel engelli, işitme engelli, görme engelli bireylerin ihtiyacına uygun olacak şekilde destek ve bireysel eğitim odaları olması gibi birçok şart bulunmaktadır. Özel eğitim ilkokulu, özel eğitim meslek lisesi, meslek okullarında bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak minimum dört dersliğin, dil ve konuşma terapi odasının, müzik dersliğiyle, görsel sanatlar atölyesi ve fen dersliğinin bulunması zorunludur. Özel eğitim okullarında ise en az 8 dersliğin bulunması gerektiği yönetmelikte yer almaktadır.

⁴⁹ Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma Ve Ad Verme Yönetmeliği. Resmi Gazete 31262 (02.10.2020)

Harita 6: Antalya Merkez İlçeler Özel Eğitim Okullarının Lokasyonu

Hüseyin Avni Bayaz Özel Eğitim Anaokulu Antalya şehrinde bulunan tek anaokuludur. Malta'da özel eğitim anaokulu bulunmamaktadır. Malta anaokulu düzeyinde özel gereksinimi bulunduğu tespit edilen öğrencileri kaynaştırma yoluyla eğitim görmesi için normal anaokullarına yönlendirmesini yapmıştır. Hüseyin Avni Bayaz Özel Eğitim Anaokulunda otizm spektrumlu öğrenciler ve zihinsel yetersizliği tespit edilen öğrenciler bulunur. Erken çocukluk eğitimin ne kadar önemli olduğu düşünüldüğünde özel gereksinimleri tespit edilen öğrencilerinde devam edeceği anaokullarına ihtiyaç doğmaktadır. Harita incelendiğinde Hüseyin Avni Bayaz Özel Eğitim Anaokulunun Muratpaşa'da bulunan iki özel eğitim okulundan biri olduğu görülmektedir.

Kepez Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademe ile Kepez Özel Eğitim Uygulama Okulu II. Ve III. Kademe okulları ise orta ve ağır düzey öğrencilerin devam ettiği okullardır.

Özel yetişmiş personel ve eğitim programları ile öğrencileri sosyal hayata kazandırmayı hedeflemektedirler. Özel eğitim merkezinin I. Kademesinde ilkokul seviyesindeki öğrencilere eğitim verilirken, II. Kademe de ortaokul seviyesindeki öğrencilere, III. Kademe ise lise düzeyindeki öğrencilere eğitim verilmektedir.

Ramazan-Hatice Savaş Özel Eğitim Uygulama Okulu I. II. Ve III. Kademe de engelli bireylerin yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilmeleri amaçlanmaktadır. Orta ağır düzey öğrenciler ile otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde bu okulda eğitim görebilmektedir. Okulda engelli öğrenciler için sportif etkinlikler düzenlenir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için çeşitli becerileri kazanabilecekleri amaca uygun olarak tasarlanmış atölyelerde vardır. Özel eğitim okullarında el sanatları atölyesi, müzik dersliği, resim dersliği, yiyecek içecek hazırlama atölyesi ve uygulama evi gibi atölyeler vardır. Uygulama evinde öğrencinin bağımsız olarak yaşamlarını sürdürebilecekleri günlük yaşam becerilerinin kazandırılması amaçlanır. Ev içi becerileri temizlik, mutfakla ilgili beceriler, giysi temizliği gibi kazandırılması amaçlanır. Bu atölyeler diğer uygulama okullarında da yer almaktadır. Kepez Özel Eğitim Meslek Okulunda hafif düzey zihinsel yetersizliği olan öğrenciler eğitim almaktadır. Etkinlikler ve atölyeler ile öğrencileri sosyal hayata hazırlamak birinci önceliktir. Dr. Günseli-Dr. Bülent Akınsal Ortaokulu ve Dr. Günseli-Dr. Bülent Akınsal Meslek Okulunda hafif düzey zihinsel yetersizliği bulunan öğrenciler yoğunluktadır. Okulda verilen eğitimle, özel eğitim gereksinimi bulunan öğrencilerin kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler olarak yetiştirmek amaçlanır. Okulda birçok atölye bulunmaktadır. Konaklama Seyahat Atölyesi, Yiyecek ve İçecek Atölyesi, Güzellik ve Saç Bakımı Atölyesi, El Sanatları Atölyesi gibi alanları bulunmaktadır. Konaklama hizmetleri ile özel gereksinimli bireyleri iş hayatına hazırlamak amaçlanır. Öğrencilerin konaklama hizmetlerinde görev almaları sağlanır. Yiyecek ve İçecek Atölyeleri ile özel gereksinimli öğrencinin restoran ve işletmelerde çalışabilmesi için beceriler kazandırılır. Güzellik ve Saç Bakımı Atölyesi ile özel gereksinimli bireyler saç bakımını, kişisel bakımı, hijyeni öğrenmektedirler. Kuaförlük, berberlik gibi meslekleri mezun olduktan sonra yapabilirler.

Kepez Özel Eğitim Meslek Lisesinde işitme engeli bulunan öğrenciler eğitim görmektedirler. Antalya şehrinde az işitme yetersizliği olan 576 birey, total işitme yetersizliği olan işitme öğrenci vardır. Ancak Kepez Özel Eğitim Meslek Lisesi Antalya şehrinde bulunan işitme engeli bireylerin eğitim gördüğü tek okuldur. Okulda işitme engelli bireylerin bireyselleştirilmiş eğitim programları yoluyla, öğrencilere okuma yazma öğretmek, eğitim

teknolojileri ve işitme cihazlarını etkin kullanarak iletişim becerileri en üst seviyeye çıkarmak amaçlanmaktadır.

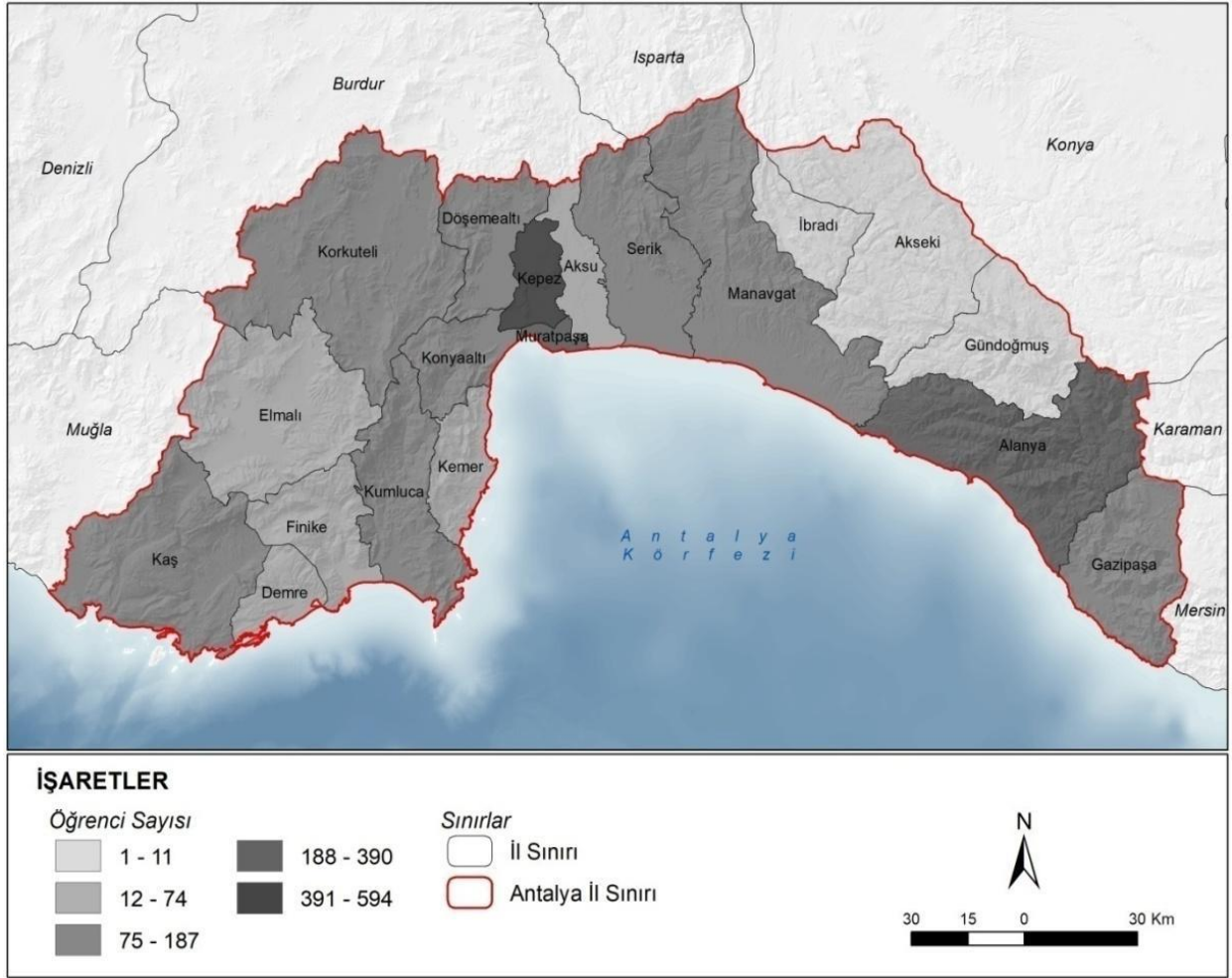
Antalya şehrinde özel eğitim okullarının yanı sıra özel gereksinimli bireyler için oluşturulmuş özel eğitim sınıfları da bulunmaktadır. Okul ve kurumlarda özel eğitim gereksinimi bulunan ve başka bir sınıfta eğitim görmesi gerektiren bireyler için yetersizlik türü, eğitim performansları ve özellikleri göz önünde bulundurularak, özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak oluşturulmuş sınıflardır. Özel eğitim ihtiyacı olan birey akranlarıyla birlikte öğrenebilmeleri için her tür ve düzeyde özel ve devlet okullarında eğitim görebilirler. Ailelerin başvurusu doğrultusunda, özel eğitim hizmetleri kurulu önerisiyle il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri özel eğitim sınıfı açılabilir. Süreç içinde özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından özel eğitim alacak öğrencilerin ihtiyaçları, yetersizliğin türü, özel eğitim sınıfı kurulmasına gereksinim olan kademeyle sınıfta işlenecek müfredat belirlenir. Milli eğitim müdürlüklerine önerilerde bulunulur. Sınıfların okul içindeki yerleri, öğrencilerin yetersizlik türlerine göre belirlenmektedir. Okul içinde özel eğitim ihtiyacı olan bireyin ders, yemek ve diğer etkinlik saatlerinde sosyal uyumu için çalışmalar ve düzenlemeler yapılır. Özel eğitime ihtiyaç duyan birey akranları ile bir arada bulunur. Özel eğitim sınıflarında aynı tür yetersizlikleri olan öğrenciler eğitim görmektedirler.⁵⁰

Antalya şehrinde toplam 296 okulda özel eğitim sınıfı bulunmaktadır. Okullardan 11 tanesi anaokulu düzeyinde, 126 tanesi ilkokul, 113 tanesi ortaokul, 11 tanesi lise düzeyinde okullardır. Özel eğitim sınıfına devam eden 2209 öğrenci vardır. Okullarda kadrolu 434 öğretmen görevlendirilmiştir. Ek ders geçici görevlendirilmiş öğretmenlerin sayısı da 357'dir. Mesleki Teknik ve Anadolu Liselerinde de açılmış özel eğitim sınıfları bulunur. Mesleki teknik ve Anadolu liselerinde ise toplam 25 tane okulda özel eğitim sınıfı yer alırken, Özel eğitim ihtiyacı belirlenmiş 371 öğrenci bu okullarda eğitim alır.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel tanılamaları Rehberlik Araştırma Merkezleri tarafından yapılır. Rehberlik araştırma merkezleri; rehberlik ve psikolojik danışman hizmetleri ve özel eğitim hizmetleri olmak üzere iki bölümden oluşur. Rehberlik araştırma merkezleri ailesi tarafından veya öğretmeni tarafından yönlendirilen öğrenciler için eğitsel değerlendirme ve tanılama yapar. Öğrenci için destek eğitim önerilmesi durumunda

⁵⁰ Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Resmi Gazete 28360 (21.07.2012) md. 26

bireyin engel türü ve derecesine göre eğitim programları düzenleyerek aile ile görüşme yaparlar. Doğru kararların alınması için uzmanlar işbirliği içinde çalışırlar.⁵¹

Harita 7: Antalya İlinde Özel Gereksinimleri Olan Öğrencilerin İlçelere Dağılımı
Kaynak: Milli Eğitim Müdürlüğü

Özel eğitim ihtiyacı belirlenerek tanımlanmış öğrencilerin sayısı harita ile gösterilmiştir. Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu Kepez ve Muratpaşa ilçesidir. Kepez ve Muratpaşa ilçeleri merkez ilçelerdendir. Özel gereksinimleri belirlenmiş öğrencilerin sayısının en fazla olduğu ilçelerdir. Kepez ilçesi öğrenci sayısının en fazla olduğu ilçedir. Kepez ilçesinde 5 yaş üstü çocuk nüfusu 139.284'tür. Kepez ilçesinde bir adet Rehberlik araştırma Merkezi yer alır. Muratpaşa ilçesinde 101.323 okul çağı çocuk nüfusu vardır. Merkez ilçelerden Konyaaltı ve Döşemealtı ilçeleri de özel eğitim ihtiyacı belirlenmiş öğrenci nüfusunun yüksek olduğu ilçelerdir. Konyaaltı ve Döşemealtı ilçelerinde nüfus artan bir eğilim göstermektedir. Konyaaltı ilçesinde okul çağı çocuk sayısı 42.606, Döşemealtı okul çağı çocuk sayısı ise

⁵¹ Millî Eğitim Bakanlığı, Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Yönergesi

16.993'dür. Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde birer tane Rehberlik Araştırma Merkezi bulunurken Döşemealtı ilçesinde bulunmaz. Harita incelendiğinde Aksu ilçesinin diğer merkez ilçelere göre daha açık renk ile renklendirilmiş. Aksu ilçesinde diğer merkez ilçelere göre özel eğitim ihtiyacı belirlenmiş daha az öğrenci vardır.

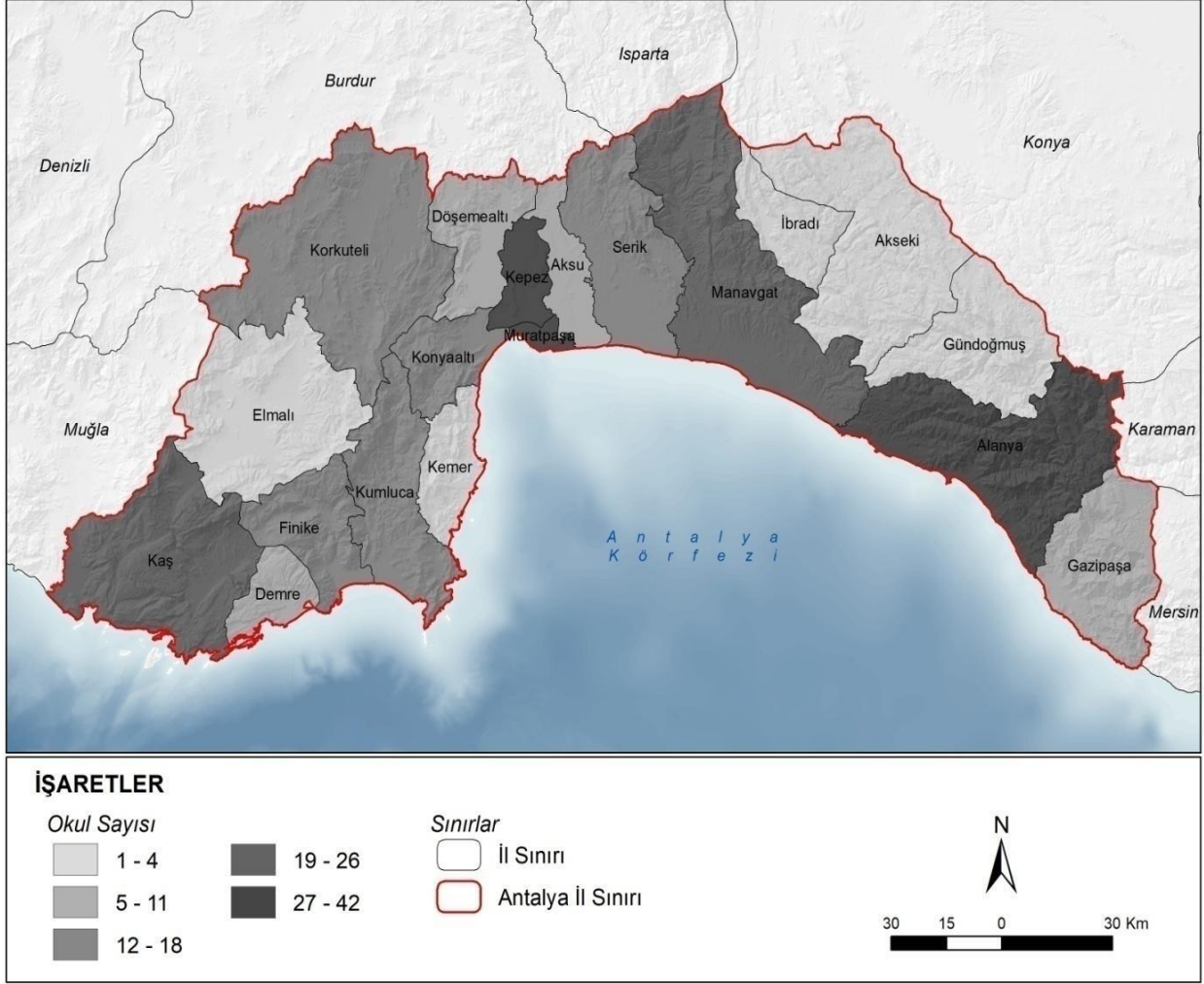
Antalya'nın Alanya ilçesi de özel eğitim ihtiyacı belirlenmiş olan öğrenci sayısının yüksek olduğu ilçelerden biridir. Alanya ilçesinde 5 yaş üstü çocuk nüfusu 78.930'dur. İbradı, Akseki ve Gündoğmuş ilçelerinde özel eğitim ihtiyacı belirlenen öğrenci sayısı en azdır. Bu ilçeler nüfus yoğunluğunun en az olduğu ilçelerdir. Çocuk nüfusu da bu ilçelerde düşüktür. Akseki ilçesinde 5 yaş üstü çocuk nüfusu 1072'dir. İbradı da 5 yaş üstü çocuk nüfusu 348, Gündoğmuş ilçesinde 876 şeklindedir. Nüfus yoğunluğunun az olduğu ilçelerde yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 yaş üstü nüfus oranları daha fazladır. Merkez ilçelerde yaşlı nüfus oranları daha düşük, genç nüfus oranları daha yüksektir. Akseki'de 65 yaş üstü nüfus miktarı 31.178, Gündoğmuş ilçesinde 2.231, İbradı ilçesinde 790'dır.

Manavgat ve Serik ilçelerinde nüfus miktarının fazla olduğu ilçelerdir. Serik ilçesine göre Manavgat ilçesinde nüfus miktarı daha yüksektir. Serik ilçesinde 5 yaş üstü okul çağı çocuk sayısı 30.735'tir. Nüfus miktarının yüksek olduğu Manavgat ilçesinde ise okul çağı çocuk sayısı 56.970'dir. Manavgat ve Serik ilçelerinde Rehberlik Araştırma Merkezleri bulunur. Çocuklar bu sayede tanılanarak özel eğitim ihtiyaçları belirlenir.

Gazipaşa ilçesinde toplam 10.783 öğrenci bulunmaktadır. Gazipaşa ilçesinde özel eğitim gereksinimlerinin belirleneceği Rehberlik Araştırma Merkezleri yoktur. Gazipaşa ilçesine en yakın Rehberlik Araştırma Merkezi Alanya ilçesindedir. Harita üzerinde Korkuteli ve Kumluca ilçelerinin aynı renkte verilmiştir. Özel eğitime gereksinim duyan öğrenci sayıları bu iki ilçede birbirine yakındır. Ancak Kumluca'da özel eğitime devam eden öğrenci sayısı daha fazladır. Kumluca ilçesinin okul çağı çocuk sayısı 16.144'tür. Korkuteli'nde ise 10.870 okul çağı çocuk vardır. Kumluca ilçesinde bir adet Rehberlik Araştırma Merkezi bulunur ancak Korkuteli ilçesinde bulunmamaktadır. Korkuteli ilçesinde öğrencilerin özel eğitim ihtiyacının tanılanması için merkez ilçelere gelmeleri gerekir.

Harita da gösterildiği üzere Kaş ilçesinde de özel eğitim öğrenci nüfusu fazladır. Ancak Kaş ilçesinde özel eğitim okulu bulunmamaktadır. Özel eğitim sınıfları ile özel gereksinimli öğrencilere eğitim verilmektedir. Kaş ilçesinde mevcut Rehberlik Araştırma Merkezi de bulunmaz. Kaş ilçesinin öğrenci nüfusu 12.726'dır. Özel eğitim sınıflarında eğitim gören 117 öğrenci vardır.

Finike, Elmalı ve Demre harita üzerinde aynı renk ile renklendirilmiş ilçelerdir. Finike ilçesinin nüfusu diğer iki ilçeye göre daha fazladır. Finike ilçesinde öğrenci nüfusu 10.186, Elmalı ilçesinde 7.161, Demre ilçesinde ise 5.885'tir. Üç ilçede de Rehberlik Araştırma Merkezi bulunmaz. İlçelere en yakın Rehberlik Araştırma Merkezi Kumluca ilçesinde yer alır.

Harita 8: Antalya İlinde Özel Gereksinimli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Okulların İlçelere Dağılımı

Kaynak: Milli Eğitim Müdürlüğü

Antalya şehrinde bulunan yedi adet Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından yapılan incelemelere göre Antalya şehrinde toplam 10.477 çocuğun özel eğitime ihtiyacı vardır ve bu öğrencilere destek eğitim önerilmiştir. Antalya şehrinde bütün ilçeler dahil olmak üzere toplam özel eğitim okulu sayısı 43'tür. Merkez ilçeler nüfus yoğunluğu ve öğrenci nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu yerlerdir. Özel eğitim okulları ve özel eğitim ihtiyacı bulunan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarının Kepez ilçesinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Kepez ilçesinde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim görebileceği 4 adet özel eğitim kurumu vardır. Ayrıca normal okullarda açılmış özel eğitim sınıfları da bulunur. Kepez ilçesinde 42 adet okulda özel eğitim sınıfı bulunur. Kepez ilçesinde özel eğitim sınıfında okuyan öğrenci sayısı 506'dır. Ayrıca Mesleki Teknik ve Anadolu Liselerinde açılan özel eğitim sınıflarından 6 tanesi Kepez ilçesinde bulunur. Bu okulda eğitim gören öğrenci sayısı 88'dir. Kepez ilçesindeki okullar içinde Şehit Kahraman Çelikbaş Ortaokulu özel eğitim sınıfına devam eden öğrenci sayısının en çok olduğu okuldur. Şehit Kahraman Çelikbaş Ortaokulu özel eğitim sınıfına kayıtlı 56 öğrenci vardır. Şehit Kahraman Çelikbaş Ortaokulu Kepez ilçesinin Hüsnü Karakaş mahallesinde yer alır. Mahallenin nüfusu 18.439'dur. Mahalle de başka bir özel eğitim sınıfı olan okul yoktur. Bazı mahallelerde birden fazla özel eğitim sınıfının açıldığı okul vardır.

Muratpaşa ilçesinde açılan 2 adet özel eğitim okulu ile 38 okulda açılan özel eğitim sınıfı vardır. Özel eğitim okullarından Ramazan-Hatice Savaş Özel eğitim Uygulama Okulu üç kademe birleştirilmiştir. İlkokul, ortaokul ve lise öğrencileri aynı okulda eğitim görürken, özel eğitim sınıflarında 357 öğrenci eğitim görmektedir. Üçüncü kademe olan Mesleki Teknik Anadolu liselerinde açılmış 1 adet özel eğitim sınıfı da Muratpaşa ilçesinde bulunur. Buradaki okula özel eğitim ihtiyacı olan 33 öğrenci devam eder.

Konyaaltı ilçesinde iki kademe birleştirilmiş 1 adet özel eğitim okulu vardır. Konyaaltı ilçesinde bulunan 13 okulda özel eğitim sınıfı açılmıştır. Bu okullarda toplam 112 öğrenci eğitim görmektedir. İlkokul kademesinde 8 tane okulda özel eğitim sınıfı açılırken, ortaokul kademesinde 5 okulda açılmıştır. Konyaaltı ilçesinde lise düzeyinde hiçbir okulda özel eğitim sınıfı açılmamıştır. Konyaaltı'nda bulunan özel eğitim okulu üçüncü kademe de eğitim vermektedir.

Döşemealtı ilçesinde özel eğitim okulu bulunmamaktadır. Ancak 8 okulda öğrenciler için özel eğitim sınıfı açılmıştır. Bu okullara devam eden öğrenci sayısı 76'dır. Kadrolu olarak 23 öğretmen, ek ders görevlendirme öğretmen sayısı ise 7'dir. Okullarda bulunan özel eğitim sınıflarındaki öğrenci sayıları ortalama 10 kişiden oluşur. Ayrıca üç öğrenci için açılmış özel eğitim sınıfı da bulunur. Okullardan 4 tanesi ilköğretim düzeyindeki öğrencilere eğitim verirken, 4 tanesi de ortaokul düzeyindeki öğrencilere eğitim vermektedir. Döşemealtı'nda 1 adet üçüncü kademe de açılmış özel eğitim sınıfı bulunur. Mesleki Teknik ve Anadolu lisesinde açılan özel eğitim sınıfına 20 öğrenci devam etmektedir.

Merkez ilçelerden Aksu ilçesinde 1 adet özel eğitim okulu bulunur. Aksu ilçesinde gerekli görülen 11 okulda özel eğitim sınıfı açılmıştır. Özel eğitim sınıfı açılan okullardan 3 tanesi ilkokul, 8 tanesi ortaokul düzeyindedir. Bu okullarda özel eğitim sınıflarına kayıtlı öğrenci sayısı 55'dir. Kadrolu olarak 17 öğretmen, görevlendirilmiş 13 öğretmen vardır. Lise düzeyinde açılmış bir özel eğitim sınıfı bulunmamaktadır. Aksu özel eğitim okulu üçüncü kademe de eğitim verir.

Alanya özel eğitim öğrenci sayısının en yoğun olduğu ilçelerden biri olması nedeniyle burada açılan özel eğitim okulları sayısı da diğer ilçelere göre fazladır. Alanya da açılmış beş adet özel eğitim okulu bulunur. Sakine Nesibe Zamanoglu Özel Eğitim Uygulama Okulu I. II. Ve III. Kademe birleştirilmiş olarak eğitim verir. Alanya da bir tane de özel eğitim anaokulu bulunmaktadır. Alanya da bulunan özel eğitim okullarında 157 öğrenci eğitim görür. Alanya ilçesinde 36 okulda özel eğitim sınıfı bulunur. Özel eğitim ihtiyacı belirlenmiş 263 öğrenci bu okullarda eğitim görür. Ayrıca üçüncü kademe de açılmış özel eğitim sınıfları da vardır. 3 adet Mesleki teknik ve Anadolu lisesinde, 1 adet Anadolu lisesinde olmak üzere özel eğitim sınıfları bulunur. Bu özel eğitim sınıflarına kayıtlı 25 öğrenci vardır.

Harita incelendiğinde Manavgat ilçesinin özel eğitim okulları ve var olan özel eğitim sınıflarının sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Manavgat ilçesinde beş adet özel eğitim okulu bulunur. Dr. Hüseyin Vural Özel Eğitim İlkokulu ve Dr. Hüseyin Vural Özel Eğitim Ortaokulu birleştirilmiştir. Aynı şekilde Gevher Nesibe Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademe ve II. Kademe de birleştirilmiş olarak hizmet verir. Manavgat ilçesinde 25 okulda özel eğitim sınıfı vardır. Okullardan 12 tanesi ilkokul düzeyinde, 1 adet anaokulu düzeyinde, 11 tanesi de ortaokul düzeyinde, 5 tanesi de mesleki teknik ve Anadolu lisesi düzeyindedir. Özel eğitim sınıflarında eğitim gören toplam 187 öğrenci vardır.

Kaş ilçesinde özel eğitim okulu bulunmadığı için gerekli görülen okullarda ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerince açılmış özel eğitim sınıfları bulunmaktadır. Kaş ilçesinde 26 okulda özel gereksinimli çocuklar için açılmış özel eğitim sınıfı vardır. Üçüncü kademe özel eğitim sınıfı da üç okulda bulunur. Bir öğrenci içinde il/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından özel eğitim sınıfı açılabilmektedir. Kaş ilçesinde 9 okul da özel eğitim sınıflarında 1 öğrenci bulunmaktadır. Kaş ilçesinde özel eğitim sınıflarına kayıtlı toplam 117 öğrenci vardır

Serik ilçesinde 4 adet özel eğitim okulu vardır. Serik Özel Eğitim Uygulama Okulu I. II. Ve III. Kademe birleştirilmiş olarak eğitim verir. Serik ilçesinde 15 okul da özel eğitim sınıfı bulunur. Özel eğitim gereksinimleri belirlenmiş 123 öğrenci bu özel eğitim sınıflarında

eğitim görmektedirler. Özel eğitim sınıfları ilkokul ve ortaokullarda yer alır. Lise düzeyinde bir özel eğitim sınıfı bulunmamaktadır. Öğrenciler mezun olduktan sonra lise düzeyinde olan özel eğitim uygulama okullarına kayıt yaptırırlar.

Kemer ilçesinde özel eğitim okulu yoktur. Özel eğitim okullarının bulunmadığı ilçelerde ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerince özel eğitim sınıfları ile öğrenciye destek verilir. Kemer ilçesinde biri anaokulu düzeyinde, bir ilkokul, biri ortaokul, iki tanesi de lise düzeyinde olmak üzere 5 özel eğitim sınıfının bulunduğu okul vardır. Toplam 63 öğrenci bu okullarda eğitim görmektedir.

Korkuteli ilçesinde özel eğitim okulu bulunmaz. Ancak Korkuteli ilçesinde ikisi teknik lise bünyesinde olmak üzere, toplam 19 okulda özel eğitim sınıfı vardır. Özel eğitim sınıflarına devam eden öğrenci sayısı 125'tir.

Kumluca ilçesinde 4 adet özel eğitim okulu vardır. Bir okulda ilkokul ve ortaokul iki kademe birleştirilmiş olarak eğitim verilir. Özel eğitim tanısı konulan öğrencilerin tüm düzeylerde gidebilecekleri okulları bulunur. Anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde özel eğitim okulu vardır. Kumluca ilçesinde 16 okulda açılmış özel eğitim sınıfları bulunur. 98 öğrenci özel eğitim sınıflarına kayıtlıdır. Özel eğitim sınıfında görev yapan kadrolu öğretmen sayısı 12, geçici görevlendirilmiş öğretmen sayısı ise 23'tür.

Antalya şehrinin Finike ilçesinde ise dört adet özel eğitim merkezi bulunur. Okullardan birinde ilkokul, birinde ortaokul, ikisinde de lise düzeyinde eğitim verilmektedir. Finike ilçesinde 12 okulda özel eğitim sınıfı açılmıştır. Bu özel eğitim sınıflarına devam eden 71 öğrenci bulunur.

Gazipaşa ilçesinde iki özel eğitim okulu bulunur. Ancak okullar birleştirilmiştir. 12 dersliği bulunan okulda ilkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrenciler birlikte eğitim görürler. Gazipaşa ilçesinde 11 okulda özel eğitim sınıfı bulunur. Özel eğitim sınıfına giden toplam öğrenci sayısı 70'tir.

Demre ilçesinde özel eğitim okulu bulunmaz. Demre ilçesinde özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için özel sınıflar açılmıştır. Demre'de 10 okulda özel eğitim sınıfı vardır. Okullardan birinde anaokulu düzeyindeki öğrenciler için, birinde ise lise düzeyindeki öğrenciler için açılmıştır. Özel eğitim sınıfına devam eden 56 öğrenci vardır.

Elmalı, İbradı, Akseki, Gündoğmuş ilçeleri özel eğitim okul ve özel eğitim sınıflarının sayılarının en az olduğu ilçelerdir. Elmalı ilçesinde 1 adet özel eğitim okulu bulunurken, diğer

ilçelerde özel eğitim okulu bulunmamaktadır. Elmalı ilçesindeki özel eğitim okulunda anaokulu düzeyindeki öğrenciler için açılmıştır. Elmalı ilçesinde bir adet teknik meslek lisesinde, bir adet ilkokul bir adette ortaokul düzeyindeki okullarda açılmış özel eğitim sınıfı bulunur. Elmalı ilçesinde özel eğitim sınıfına kayıtlı 64 öğrenci bulunur. Akseki ilçesi ve İbradı ilçelerinde birer okulda özel eğitim sınıfı açılmıştır. Akseki ilçesinde ortaokul düzeyinde, İbradı ilçesinde ilkokul düzeyinde açılmıştır. Gündoğmuş ilçesinde ise 5 okulda özel eğitim sınıfı vardır. Toplam 11 öğrenci özel eğitim sınıfında eğitim görür.

SONUÇ

Aynı coğrafya da bulunan iki Akdeniz ülkesi Malta ve Türkiye'nin eğitim sistemlerinin karşılaştırılması yapıldığı zaman iki ülkenin eğitim sistemlerinde benzerlikler olduğu görülmüştür. Her iki ülkede de eğitim ücretsiz olarak sunulmaktadır. Devlet okullarına tüm öğrenciler kasaba ve köyler fark etmeksizin erişebilir. Eğitim materyalleri kitaplar ve diğer okul malzemeleri, öğrencilere ücretsizdir. Ancak velilerin okul uniformalarını satın almaları gerekir. Eğitimin zorunlu ve parasız olması gerektiği yasalarla belirtilerek devletin rolüne atıf yapılır. Malta ve Türkiye'de eğitim ve öğretim devletin sorumluluğundadır. Eğitim bakanlıkları en üst düzey yetkili makamdır. Her iki ülke de okul sistemi merkezidir. Eğitim bakanlıkları devlet okulu ve özel okul ayırt etmeksizin ülkedeki müfredat ve eğitim hizmetlerinin standardını belirleyerek eğitim politikalarını uygularlar. İki ülkede eğitimin her vatandaş için ırk, cinsiyet, dil, din ayırt edilmeksizin verileceği yasalarla güvence altına alınıp her vatandaşın eğitim hakkına vurgu yapılmıştır. Eğitim bakanı cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilmektedir.

Türkiye ve Malta'da özel eğitim gereksinimi duyan öğrencinin ihtiyacına yönelik destek hizmetler sunulmaktadır. Malta ve Türkiye'de okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Ancak Malta da 5 yaşında başlayan zorunlu eğitim, Türkiye'de 6 yaşında başlar. Malta'da zorunlu eğitim 16 yaşına kadar devam ederken Türkiye'de 14 yaşında sona ermektedir. Türkiye'de 12 yıllık zorunlu eğitim süreci üç kademeye ayrılmıştır. Türkiye'de ilköğretim 4 yıl, ortaöğretim 4 yıl, lise eğitimi 4 yıl şeklindedir. Malta eğitim süreleri farklılık gösterir. İlköğretim 6 yıl, ortaöğretim ise iki aşamaya ayrılmıştır. 5 yıllık ortaöğretimin ilk iki senesi birinci düzey olarak anılırken, ortaöğretimin ikinci aşaması gelir bu da üç yıllık bir süredir. Malta'daki ortaöğretimin ikinci aşaması olarak isimlendirilen bölüm Türkiye'de liseye denk gelir.

Araştırma da Türkiye'de Antalya ili ile Malta'da bulunan özel eğitim kurumlarının coğrafi dağılışının nüfus yoğunluğu ile ilişkili olup olmadığı üzerinde durulmuştur. Saint George Preca Koleji Koruyucu Melek Kaynak Merkezi ise başkent Valletta'da yer alır. Malta'da Valletta başkent olmasına rağmen nüfusun en fazla olan şehri Birkirkara şehridir. Valletta Güney Harbour bölgesinde yer alır. Güney Harbour bölgesinde yer alan Birkirkara'dan sonra Sliema şehri gelir. Sliema, kilometre kare başına yaklaşık 20.000 kişi ile Malta'nın en yoğun nüfuslu şehri olmuştur. Bu, nüfus yoğunluğunu Eurostat verilerine göre Avrupa'nın en yoğun nüfuslu şehri olan Paris'in hemen altında yer alır. Malta'nın en yoğun nüfuslu kasabası ilse St. Paul's Bay Kasabasıdır. Malta adasının

kuzeyinde bulunan kasaba da toplam 32.042 kişi yaşamaktadır. Maria Regina Koleji Dun Manwel Attard Genç Yetişkinler Eğitim Kaynak Merkezi bu kasabada yer almaktadır. Kuzey bölgesinin toplam nüfusu 93.755'tir. St. Clare College San Miguel İlköğretim Kaynak Merkezi ise Pembroke şehrinde yer alır. Şehir ülkenin en yoğun nüfuslu bölgesi Kuzey Harbour da yer alır ve yoğun nüfusa bir sahip şehridir. Şehrin nüfusu 3.545'tir. Gozo Koleji Sannat İlköğretim ve Özel Birim Kaynak Merkezi Gozo adasında bulunan tek kaynak merkezidir. Gozo adasının en yoğun nüfuslu şehri 7.242 kişinin yaşadığı Rabat'tır. Nadur (nüfusu 4.548) ve Xewkija (nüfusu 3.555) idari merkezleri adanın en yoğun nüfuslu diğer yerleridir. Kaynak merkezi ise Sannat'ta yer alır. Sannat'ın nüfusu 2.186'dır. St. Benedict Koleji Helen Keller Kaynak Merkezi ise Qrendi şehrinde yer alır. Malta'nın Güney bölgesinde bulunan şehrin nüfusu 3.148'dir. Veriler incelendiğinde Malta'da özel okullarının coğrafi dağılışının nüfus yoğunluğu ile ilgisi olmadığı görülmüştür. Maria Regina Koleji Dun Manwel Attard Genç Yetişkinler Eğitim Kaynak Merkezi hariç diğer 4 kaynak merkezi bulundukları bölgeler yoğun nüfuslu bölgelerde bulunmalarına rağmen bölgenin en düşük nüfuslu şehirlerinde yer almaktadır.

Antalya şehrinde ise sekiz adet özel eğitim okulu vardır. Özel eğitim okullarının üç tanesinde eğitim kademeleri birleştirilmiş tek bir okulda öğrenciler öğrenim görmektedirler. Özel eğitim okullarının dört tanesi Antalya'nın Kepez ilçesinde yer alır. Bunlar Kepez Özel Eğitim Meslek Lisesi, Kepez Özel Eğitim Meslek Okulu, Kepez Özel Eğitim Uygulama Okulu I. Kademe, Kepez Özel Eğitim Uygulama Okulu II. Ve III. Kademe özel eğitim okullarıdır. Kepez Özel Eğitim Uygulama Okulu II. Ve III. Kademe okulunda ortaokul ve lise aynı bina içinde yer alır. Kepez, Antalya şehrinde nüfus miktarının en fazla olduğu ilçesidir. Kepez ilçesinin nüfus miktarı 608.675 kişidir. Kepez ilçesinde km² başına 1.872 kişi düşer. Özel eğitim okullarının iki tanesi ise Muratpaşa ilçesinde yer almaktadır. Muratpaşa Antalya'nın nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu ilçesidir. Muratpaşa ilçesinde 526.293 kişi yaşar. Muratpaşa Antalya ilinin nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu ilçesidir. Muratpaşa'da km² başına 5. 783 kişi düşer. Muratpaşa ilçesinde ise Hüseyin Avni Bayaz Özel Eğitim Anaokulu ile Ramazan-Hatice Savaş Özel Eğitim Okulu I. II. Ve III. Kademe okulları yer alır. Hüseyin Avni Bayaz Özel Eğitim Anaokulu Antalya şehrinde bulunan tek anaokuludur. Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde bulunan yetkililerle görüşmemiz sonucunda Muratpaşa haricinde başka ilçelerde de özel eğitim anaokulu açılması gerekliliği olduğu halde arazi noksanlığı nedeniyle bunun mümkün olamadığı bilgisine ulaşılmıştır. Gereklilik olduğu halde özel eğitim okulunun açılması özel mülkiyetler sebebiyle bu mümkün olamamaktadır. Konyaaltı ilçesinde kamulaştırmaya uygun alanların tespiti sonucunda en uygun araziler

kamulaştırılarak özel eğitim anaokulu yapılması çalışmalarına başlanmıştır. Ramazan-Hatice Savaş Özel Eğitim Okulu I. II. Ve III. Kademe okulunda ilkokul, ortaokul ve lise birlikte kurulmuştur. Milli Eğitim Temel Kanunun 24. Maddesinde yer aldığı gibi ilköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul bağımsız olması gerektiği maddesi yer alır. Ancak imkan ve şartların uygun olmaması durumunda ilkokul, ortaokul ve liselerin birlikte kurulabileceği yazar. Muratpaşa ilçesinde uygun arazi noksanlığı nedeniyle üç kademe birlikte aynı mekan içinde yer alır. Merkez ilçelerinden biri olan Aksu ilçesinde ise bir adet özel eğitim okulu bulunur. Mustafa Kemal Özel Eğitim Meslek Okulu bu ilçede yer alır. Aksu ilçesinin nüfus miktarı 77.623'tür. Aksu ilçesi de beş merkez ilçe içerisinde nüfus miktarının en fazla olduğu dördüncü ilçesidir. Antalya Konyaaltı ilçesinde de bir adet özel eğitim okulu yer alır. Dr. Günseli-Dr. Bülent Akınsal Özel Eğitim Ortaokulu ve Meslek Okulu bulunur. Bu kurumda da iki kademe birleştirilmiş olarak yer alır. İlçe 204.795 nüfusa sahiptir. Veriler incelendiğinde Malta'da özel eğitim okullarının dağılışının nüfus yoğunluğu ile ilgisi olmadığı görülürken, Antalya şehrinde bulunan özel eğitim okullarının dağılışının nüfus yoğunluğu ile ilgisi olduğu görülmüştür.

Çalışmada her iki ülkede de öğrencinin özel gereksinimleri belirlenir. Değerlendirme sonucunda kaynaştırma yoluyla eğitim alacağı ya da özel eğitim kurumuna gideceği konusunda aileler yönlendirilir. Özel eğitim kurumlarına yönlendirilen öğrencilerin engel grupları üzerinde durulmuştur. Malta kaynaştırma uygulamalarına büyük önem verir. Özel eğitim gereksinimleri belirlenen öğrencilerin büyük bir çoğunluğu normal okullarda akranları ile eğitim görür. Devlet engelli çocukların normal okullara gittiği kapsayıcı eğitim sistemine büyük yatırımlar yapar. Malta'da özel eğitim ihtiyacı belirlenmiş 2.971 öğrencinin sadece 122'si kaynak merkezlerine yönlendirilmiştir. Antalya şehrinde yedi adet Rehberlik Araştırma Merkezi vardır. Antalya şehrinde 2022 yılında Rehberlik Araştırma merkezleri tarafından 15.509 öğrenci incelemeye alınmıştır. İnceleme sonunda özel eğitim destek eğitime ihtiyacı olan 10.477 öğrenci belirlenmiştir. Öğrencilerin 6.147'sine bireysel eğitim, 4225 öğrenciye ise bireysel-grup eğitimleri önerilmiştir. Özel eğitim okulları ve özel eğitim sınıflarına giden toplam öğrenci sayısı 4180 olan şehirde, 6.297 öğrenci ise kaynaştırma eğitiminden faydalanmaktadır. Veriler incelendiğinde Malta ve Türkiye'de bulunan özel eğitim okullarında eğitim gören öğrencilerin daha zorlu ihtiyaçları bulunduğu görülmüştür. Kaynaştırma yoluyla eğitim alamayacak durumdaki öğrenciler; zihinsel yetersizlikler, bedensel yetersizlikler, görme ve duyma engelleri, otizm spektrum bozukluğu, down sendromu, iletişim problemleri gibi daha özel ihtiyacı olan çocuklar özel eğitim kurumlarına

alındıkları gözlenmiştir. Her iki ülkede kaynaştırma uygulamaları ve kapsayıcı eğitim faaliyetleri üzerine çalışmalar devam etmektedir.

Bireylerin özel eğitime ihtiyacında farklılıklar olduğu bilinmektedir. Her iki coğrafya da özel eğitim okullarında sınıflandırılma yapılırken engel gruplarının göz önüne alınıp alınmadığı konusu değerlendirilmiştir. Malta tanısı konulmuş öğrencilerin özel eğitim okullarına yerleştirilmelerinde engel gruplarına göre sınıflandırılma bulunur ancak çok çeşitli engel grupları da bir arada yer almaktadır. Otizm spektrumlu öğrenciler için açılan San Gorg Preca Koleji Koruyucu Melek Orta Öğretim Kaynak Merkezinin 75 öğrencisi vardır. Merkezin öğrencilerin otizm spektrum bozukluğu olan 43 öğrenci tanıyken, 32 öğrenci farklı engel türlerine sahiptir. Çoklu gelişimsel bozukluğu olan öğrenciler aynı okulda eğitim görmektedir.

Malta ve Antalya şehri üzerinde yapılan çalışmada Antalya şehrinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının daha fazla olduğu savından yola çıkılmıştır. Malta'da bulunan beş özel eğitim kurumunun toplam öğrenci sayısı 279'dur. Malta özel eğitim okullarının kadrosunda öğretmenlerin yanında öğrenme destek elemanları görev alırlar. Öğrenme destek elemanları tam zamanlı olarak görev yaparlar ve çocukların özel ihtiyaçlarıyla bireysel olarak ilgilenirler. Öğretmen ile işbirliği yaparlar. Öğrenme destek elemanlarının sayısı 129'dur. Tam zamanlı olarak çalışan branş öğretmenlerinin sayısı ise 50'dir. Antalya'da özel eğitim okullarının toplam öğrenci sayısı 823'tür. Antalya şehrinde özel eğitim okullarında tam zamanlı olarak çalışan öğretmen sayısı 204'tür. Malta'da öğretmen başına 5 öğrenci düşerken, Antalya'da öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 4'tür. Veriler incelendiğinde Malta'da öğretmen başına düşen öğrenci sayısının Antalya'dan daha fazla olduğu görülmüştür.

Ortak coğrafi özelliklere mensup olan Malta ve Türkiye'de Antalya şehrinde benzer eğitim sistemleri ve öğrenciler arasında benzer özel ihtiyaçları olduğu üzerinde durulmuştur. Malta ve Türkiye'de Antalya şehrinde benzer eğitim sistemleri olduğu düşüncesi doğrulanmıştır. Malta'da engel türlerinde yoğunluğu otizm ve gelişimsel gerilikler olduğu gözlenmiştir. Malta'da özel eğitim kurumlarında görme yetersizliği olan öğrencilerin olmadığı görülmüştür. İşitme engeli bulunan bir öğrenci vardır. Antalya'da ise görme yetersizliği bulunan az gören 345 öğrenci varken, total görme yetersizliği bulunan 39 öğrenci vardır. İşitme yetersizliği bulunan total ve az işiten de dahil 627 öğrenci vardır. Otizm spektrum bozukluğu olan Malta'da 101 öğrenci vardır. Antalya şehrinde tanılanmış hafif düzey otizm spektrum bozukluğu bulunan 1829, orta düzey otizm spektrum bozukluğu olan 540, ağır düzey otizm spektrum bozukluğu 37 toplam 2406 kişi vardır. Malta'da zihinsel

yetersizliği bulunan 47 öğrenci varken Antalya şehrinde tanılama derecelendirilmiştir. Hafif düzey, orta düzey, ağır düzey ve çok ağır düzey şeklindedir. Toplam zihinsel yetersizliği tanılanmış öğrenci sayısı 5.576'dır. Malta'nın nüfus miktarı göz önüne alınarak yapılan değerlendirme de ortak coğrafi özelliklere mensup iki bölgede ortak özel gereksinimler olabileceği savı doğrulanamamıştır.

Malta ve Türkiye'de Antalya şehrinde özel eğitim gereksinimleri bulunan öğrenciler için bireysel eğitim programları hazırlanmaktadır. Özel gereksinimli bireyin ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanan bu plan için bir süre belirlenir. O sürede öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda kazanması gereken beceriler üzerine çalışılır. Antalya şehrinde bulunan okullarda Bireysel Eğitim Planı bir ekip tarafından hazırlanmaktadır. Ekip toplantılarla planı hazırlar öğrencinin performansını değerlendirirler. Ekip müdür veya müdür yardımcısı başkanlığında, rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, özel eğitim alan öğretmeni ya da öğrenciye dersini okutan bir alan öğretmeni, öğrencinin velisi ve öğrenciden oluşur. Malta'da özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenci için bireysel eğitim programı hazırlanır. Toplantı düzenlenir. Öğrenciyle çalışan bütün eğitim elemanlarını kapsar. Toplantıda okul yönetimi, öğretmen, öğrenme destek elemanı, ebeveyn ve bazen de çocuğun kendisi yer alır. Malta'da Türkiye ile aynı uygulama ile çocuğa destek hizmet sunar. Bazen ailenin kendisi bazen de öğretmenin tespiti sonucunda fiziksel, zihinsel, gelişimsel bozuklukları fark ederek özel eğitim kurumlarına müracaat ederler.

ÖNERİLER

1. Antalya her yıl nüfusu artan ve göç almaya devam eden bir şehirdir. Özel eğitim okulları nüfusun yoğunluğun olduğu yerlerde bulunur. Ancak nüfus miktarının yüksek olduğu bazı ilçelerde özel eğitim okullarının yetersiz olduğu görülmüştür. Özel eğitim sınıfları açılarak bu durum dengelenmeye çalışılmıştır. Ancak artan nüfus için öğrencilere yeni derslikler ve okullar tahsis edilmelidir. Arazi noksanlığı nedeniyle birçok okulda öğrenciler farklı kademelerde olsalar da aynı okulda eğitim görmektedirler. Eski okulların ve dersliklerin yenilenerek düzenlenmesi gereklidir.
2. Malta'da özel eğitim okullarında bazı kaynak merkezlerinde özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için çeşitli hizmetler yapıldığı görülmüştür. Bunlar hidroterapi havuzu, bilişsel seanslar, fizyoterapi, ergoterapi, hayvan terapisi, bahçıvanlık gibi çeşitli hizmetlerdir. Türkiye'de Antalya şehrinde özel eğitim uygulama okullarında atölyeler ile özel eğitime gereksinim duyan bireylere hizmet verilir. Özel eğitim okullarında da öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak özel eğitim hizmetleri çoğaltılabilir.
3. Türkiye'de özel gereksinimli bireylere ayrı okullarda ek destek eğitim verilir. Bunlar Özel eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleridir. Öğrencilerin aylık 8 seans ders alma hakları devlet tarafından verilmiştir. Ancak Malta'da böyle bir uygulamanın olmadığı görülmüştür. Malta'da öğrenciler okul içerisinde öğrenme destek elemanları ile destek eğitim alırlar. Malta'nın özel eğitim merkezlerinde destek eğitime ek olarak uygulamayı devreye alabilir.
4. Antalya şehrinde eğitsel değerlendirmeler sonucu özel yetenekli öğrenciler olduğu görülmüştür. Zihinsel olarak özel yetenekli öğrencilerin sayısı Antalya şehrinde 449, müzik alanında özel yetenekli olduğu tanılanmış 36, görsel sanatlar alanında özel yetenekli olduğu tanılanan 41 öğrenci vardır. Ancak Antalya şehrinde özel yetenekli bireyler için açılmış bir okul bulunmamaktadır. Özel yetenekli bireyler için okullarda bir bölüm açılabilir.
5. Malta'da okulöncesi eğitime başlama yaşı 3-4 yaş şeklindedir. Malta'da zorunlu eğitim 5 yaşında başlar. Eğitime erken başlama ve özellikle özel

eğitime gereksinim duyan öğrenciler için erken müdahale ve kritik dönemlerin önemlerine çalışmamızda yer verilmiştir. Türkiye’de eğitime başlama yaşı 2012 yılında 6 yaşa indirilmiştir. Okulöncesi eğitime katılım oranları artırılarak eğitim yaşı düşürülmesi konusunda çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). *Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni*. Erişim: <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/sayfalar/istatistikler/engelli-ve-yasli-istatistik-bulteni/> 05.03.2023

Akandere, O. (2019). Azerbaycan Sovyet Hükümeti'nin Milli Mücadele Yıllarında İngilizler Nezdindeki Bir Teşebbüsü: Malta'daki Türk esirlerinin Serbest Bırakılması Meselesi. *Atatürk Yolu Dergisi*, (65), 1-30.

Akça, Y. Şahan, G. Tural, A. (2017). Türkiye'nin kalkınma planlarında eğitim politikalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(Special Issue 2), 394-403.

Akış, A. (2007). Alanya'da Turizm ve Turizmin Alanya ekonomisine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 15-32.

Akış, A. (2011). Turizmin kentsel gelişim üzerine etkileri: bir örnek inceleme Antalya-Türkiye. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25, 193-206

Albeni, Y. ve Ongun, U. (2005). *Antalya turizmin Türk turizmi içerisindeki yeri ve krizlerin Antalya turizmi üzerindeki etkileri*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 10(2), 93-122.

Anglo Info Malta. (2019). *Children With Special Needs*. Erişim: <https://www.angloinfo.com/malta#> 24.02.2023

Aslan, H. ve Kılıç, D. (2022). Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin tespitinde yaşanan sorunlar. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 6(2), 105-121..

Aykanat, M. (2020). Engellilerin hakimlik yapması tartışmalarına Osmanlı hukukundan bir bakış. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1(42), 149-172.

Azarkan, E., ve Benzer, E. (2018). Birleşmiş Milletler engelli kişilerin haklarına dair sözleşme ve Türkiye'de engelli hakları. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(38), 3-29.

Bajada, G. Callus, A. M., ve Borg, K. (2022). *Unpretentious education: a Foucaultian study of inclusive education in Malta*. *Disability & Society*, 37(8), 1247-1271.

Bal, M. A. (2022). *İşgalcilerin Milli Mücadele'yi kadrosuz bırakma çabası: Malta sürgünleri (1919-1921)*. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 132(261), 327-368.

Balcı, S. (2013) *Osmanlı Devleti'nde engelliler ve engelli eğitimi sağır dilsiz ve körler mektebi*. İstanbul: Libra

Bartolo, P. (2010). The process of teacher education for inclusion: The Maltese experience. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 10, 139-148

Başaran, İ. E. (1982), *Eğitim psikolojisi*, Emel Matbaacılık, Ankara

Başdemir, H. Y. (2012). Türk eğitim sisteminin yapısal sorunları ve bir öneri. *Liberal Düşünce Dergisi*, (67), 35-52.

Baykoç Dönmez, N. ve Şahin, S. (2017) *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim: özel eğitimin tarihi gelişimi*. Ankara, Eğiten Kitap

Bernardie N. T. (2000) *Du port des galères au «hub» : l'évolution des fonctions portuaires de Malte à la croisée de nouvelles routes maritimes méditerranéennes//From the naval arsenal of the Knights to «hub»: the evolution of Maltese port functions at the cross-roads of new maritime routes in the Mediterranean*. In: *Annales de Géographie*, t. 109, n°616, 2000. pp. 597-612

Bezzina, C. (2000). Educational leadership for twenty-first century Malta: Breaking the bonds of dependency. *International Journal of Educational Management*.

Bezzina, C. ve Caruana, S. (eds.) (2019). *Teacher education matters. Transforming lives, transforming schools*, Faculty of Education 1978-2018. University of Malta

Bezzina, C. ve Camilleri, A. (2001). The professional development of teachers in Malta. *European journal of teacher education*, 24(2), 157-170.

Bezzina, C., Camilleri-Grima, A. ve Sultana, R. (2002). *Inside secondary schools a maltese reader*. Malta, Indigo Books

Bianco, L. (2009). *Valletta: a city in history*. Melita Theologica, 60(2), 3-20

Bonello, M. C. (2004). *The banking environment in Malta*. Raiffeisen Economic Forum. St. Julians, Malta: <https://www.bis.org/review/r040527e.pdf>.

Cassar, G. (2017). *The Compulsory Attendance Act and its immediate aftermath in Malta's educational development*. The Educator, 4, 53-68

Cassar, G. (2019). *The transformation of Maltese public education: 1940-1964*. Arkivju, 11-28.

Cavkaytar, A. Melekoğlu, M., ve Yıldız, G. (2014). Geçmişten günümüze özel gereksinimli olma ve zihin yetersizliği: Dünya'da ve Türkiye'de kavramların evrimi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*

Cefai, C. ve Cooper, P. (2006). Social, emotional and behavioural difficulties in Malta: An educational perspective. *Journal of Maltese Education Research*, 1, 2006, 18-36

Chapman, D. W. (2006). *Applying macro urban morphology to urban design and development planning: Valletta and Floriana*. Urban Morphology, 10(1), 23-40.

Chetcuti, D. (2007). *The use of portfolios as a reflective learning tool in initial teacher education: A Maltese case study*. Reflective Practice, 8(1), 137-149.

Cutajar, M. (2007). *Educational reform in the Maltese Islands*. Journal of Maltese Education Research, 5(1), 3-21

Çayır, K., Soran, M. ve Ergün, M. (2015). *Engellilik ve Ayrımcılık-Eğitimciler İçin Temel Metinler ve Örnek Dersler*. İstanbul: Karekök Yayıncılık

Çetin, B. İ. (2016). Antik Çağ'dan Sanayi Devrimi'ne Batı Dünyasında Engellilik Tarihi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, İİBF* 10. Yıl Özel Sayı, 167-184. DOI: 10.31795/baunsobed.662225

Çitil M. (2020). *Özel eğitim alanının kavramsal tarihsel ve yasal temelleri. Türkiye'de özel eğitim hizmetleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, (pp.11-45).

Çitil, M. (2009). *Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar Türkiye’de özel eğitim (1923-2007)*. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Demir, E. (2022). *Antalya’nın nüfusu ve sosyal özellikleri üzerine bir değerlendirme*. Turkish Academic Research Review, 7(1), 75-96.

Demirkaya, H. (2003). *Coğrafya öğretiminde 4mat öğretim sisteminin lise coğrafya derslerindeki başarı ve tutumlar üzerine etkisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara

Dimech, N. K. (2013). *Educational tourism in malta: an analysis of english foreign language (efl) students: motivation, learning preferences and experience* (Bachelor's thesis, University of Malta).

Dimelli, D. (2019). *Modern conservation principles and their application in mediterranean historic centers—the case of Valletta*. Heritage, 2(1), 787-796.

Doğan, A. ve Baykoç, N. (2015). Hastanede çocuk gelişimi birimine yönlendirilen çocukların değerlendirilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1 (2), 101-113.

Doğan, Ç. (2008). Engelliler: Postmodern kapitalizmin sakatları. *Birikim Dergisi*, 229, 36-44.

Doğan, M. (2018). Antalya Şehrinin (Muratpaşa, Kepez, Döşemealtı, Aksu, Konyaaltı) gelişmesinde etkili olan faktörler. *International Journal of Geography and Geography Education*, (38), 187-201.

Drury, M. (2022) *Discover our lost Maltese treasures: Valletta's iconic Royal Opera House*. Erişim: <https://www.guidememalta.com/en/discover-our-lost-maltese-treasures-valletta-s-iconic-royal-opera-house> (08.01.2023)

Duke, D. ve Landahl, M. (2011). *International studies in educational administration*. Commonwealth Council for Educational Administration & Management (CCEAM), 39(3), 91-114.

Ebejer, J. (2001). *An appreciation of Valletta as part of Malta's tourism product*. The Sunday Times, pp.38.

Education Malta. (2020). *Directorate for Educational Services*. Erişim: <https://edumalta.gov.mt/en/about> 05.04.2023

En Son Haber. (2018). *Avrupa'nın engelliler konusunda geçmişi kirlı*. Erişim: <https://www.ensonhaber.com/tarih-haberleri/1960-abdde-engelliler-icin-ortalikta-gorunmeyin-yasasi> 03.09.2022

Engelsiz Yaşama Derneği (2022). *Sayılarla Dünya'da ve Türkiye'de engellilik*. Erişim: <https://ey-der.com/ana-sayfa/turkiye-ve-dunyada-engelliler/> 05.08.2022

Erdoğan, N. I. ve Canbeldek, M. (2017). Erken ocukluk eğitiminde lme ve değerlendirme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1306-1327.

Ersoy, . ve Avcı, N. (2000). *zel gereksinimli çocuklar ve eğitimleri "zel eğitim"*. İstanbul:YA-PA Yayıncılık.

Euronews. (2019). *Zorunlu okul öncesi eğitim oranı: AB'de yüzde 95 Türkiye'de yüzde 55*. Erişim: <https://tr.euronews.com/2019/11/21/zorunlu-okul-oncesi-egitim-oran-ab-de-yuzde-95-turkiye-de-yuzde-55> 10.09.2022

Eurydice. (2006). *Eurybase Avrupa'daki Eğitim Sistemlerine İlişkin Bilgi Veritabanı*. Avrupa Komisyonu. Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü, 195

Eurydice. (2022). *Initial education for teachers working in early childhood and school education*. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school> 05.10.2022

Eurydice. (2022). *Organisation of the education system and of its structure*. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/organisation-education-system-and-its-structure#:~:text=Education%20in%20Malta%20is%20compulsory,from%20five%20to%20sixteen%20years> 07.11.2022

Eurydice. (2022). *Organisational aspects*. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/continuing-professional-development-teachers-working-early> 05.10.2022

Eurydice. (2022). *Special education needs provision within mainstream education*. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/special-education-needs-provision-within-mainstream-education> 11.05.2023

Eurydice. (2022). *Funding in Education*. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/> 07.11.2022

Eurydice. (2023). *Administration and governance at central and/or regional level*. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/italy/administration-and-governance-central-andor-regional-level> 03.06.2023

Eurydice. (2023), *Malta: Revised Inclusive Education Framework & Policy*. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/malta-revised-inclusive-education-framework-policy> 25.06.2023

Eurydice. (2023), *Organisation of private education*. Erişim: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/organisation-private-education> 16.02.2023

Eurydice. (2006). *Eurybase Avrupa'daki Eğitim Sistemlerine İlişkin Bilgi Veritabanı. Almanya'da Eğitim Sistemi*. Avrupa Komisyonu. Eğitim ve Kùltùr Genel Mùdùrlùđù.

Geography of Malta. (2011). *Gozo and Comino: limestone slopes, rugged landscape and plenty of beaches in the heart of the Mediterranean*. Erişim: <https://web.archive.org/web/20110925180939/http://www.malta.com/en/about-malta/geography>

Gökmen, F. (2007), Türkiye’de Özürlü Haklarının Gelişimi. *Öz-Veri Dergisi, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı*, 4(2): 1085-1106.

Göksoy, S. (2013). Türkiye Ve Avrupa Birliği Ùlkelerinde Zorunlu Eğitim Uygulamaları. *Asya Öğretim Dergisi*, 1(1), 30-41.

Gùltekinler, G. (2017) *Akdeniz'in turizm ùlkesi Malta*. Erişim: <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/4983> 13.12.2022

Güneş Gün, A. (2017). Malta’da Din ve Devlet İlişkileri. *Sùleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (28), 313-324.

Güngör, G. ve Göksu, A. (2013). Türkiye’de eğitimin finansmanı ve ülkelerarası bir karşılaştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 20(1), 59-72

Hamarat, E. (2019). *21. yüzyıl Becerileri Odağında Türkiye’nin Eğitim Politikaları*.

Hesapçıoğlu, M. (2009). Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde eğitim politikası ve felsefesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 121-138.

Hörner, W., Döbert, H., ve Reuter, L. R. (2007). *The education systems of Europe* (Vol. 7). Dordrecht: Springer.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Resmi Gazete 3579, (27.06.2019) Kanun No: 222 md. 3
Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.222.pdf> 14.02.2023

İNSAMER, *İnsani Sosyal Araştırmalar Dergisi* (2022) Ülke Profili Malta. Erişim: <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-malta/#> 12.11.2022

Kaya, Y. K. (1993). *Eğitim yönetimi. kuram ve Türkiye’deki uygulama*. 5. Basım, Set Ofset Matbaacılık, Ankara.

Keleş, H., Şahin, M., ve Aktaş, Ö.(2013). Tarih öğretmen adaylarının Türk denizcilik tarihi ile ilgili olayların önemine ilişkin düşünceleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*.

Kenan, S. (2013). *Türk eğitim düşüncesi ve deneyiminin dönüm noktaları üzerine bir çözümleme*. Osmanlı araştırmaları, 41(41), 1-31.

Kessel, R., Hrzic, R., ve Czabanowska, K.(2020). Autism and education—international policy in small EU states: policy mapping in Malta. *Cyprus, Luxembourg and Slovenia. European Journal of Public Health*, 30(6), 1078-1083.

Keyvan, Ö. Z. (2010). *Malta-Avrupa Birliği ilişkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılar, H. (2012). *Antalya kıyıları ve çevresinin zamansal değişiminin uzaktan algılama ve coğrafi bilgi sistemleri ile analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kocaömer, Y. (2008). *Engelliler tarihi*. Erişim: <https://engelsizerisim.com/yazi/engelliler-tarihi> 04.09.2022

Korolkov, D. (2017). *Scuba diving industry as a niche market and a destination stimulus: case study of Malta*. (Bachelor's thesis, University of Malta).

Kurtulmuş Y. G. (2018). Malta dili üzerine tarihsel bir bakış. *DTCF Dergisi*, 58 (2) 1837- 1861

Kurtulmuş, G. Y. (2021). Malta edebiyatı üzerine: Tarihsel bir bakış. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 801-818.

L-Universita ta' Malta. (2018), *Access-Disability Support Unit*. Erişim: <https://www.um.edu.mt/services/administrativesupport/access/> 28.03.2023

L-Universita ta' Malta. (2020), *Faculty of Education*. Erişim: <https://www.um.edu.mt/educ/aboutus/thefacultyofeducationatm/> 28.09.2022

Malta. (2011). *Economy of Malta: strong points and development of Maltese business and trade*, Malta. Erişim: <https://web.archive.org/web/20110925180935/http://www.malta.com/en/about-malta/economy> (15.11.2022)

Malta Daily. (2022). *There were 58,047 enrolled students in Malta for 2020/21*. Erişim: <https://maltadaily.mt/there-were-58047-enrolled-students-in-malta-for-2020-21/> 12.11.2022

METK, Milli Eğitim Temel Kanunu, Resmi Gazete 14574 (24.06.1973) Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> 21.02.2023

Mifsud, C. (1996). Preparation and competence of intending and beginning teachers in Malta. *Journal of Education for teaching*, 22(3), 283-296.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). *Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi, TBMM Plan Ve Bütçe Komisyonunda Görüşüldü*. Erişim: <https://www.meb.gov.tr> 08.09.2022

Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma Ve Ad Verme Yönetmeliği. Resmi Gazete 31262 (02.10.2020) Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6114.pdf> 22.02.2023

Millî Eğitim Bakanlığı, Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Yönergesi Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm> 09.06.2023

Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). *İlköğretim Okullarındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği, Resmi Gazete 31386 (5 Şubat 2021) md: 5 Erişim: 30.01.2023 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/02/20210205-1.htm>

Milliyet. (2023). *Malta Hakkında Bilgiler*. Erişim: <https://www.milliyet.com.tr/tatil/malta-hakkinda-bilgiler-malta-bayragi-anlami-2023-nufusu-baskenti-para-birimi-ve-saat-farki-6300303> (11.01.2023)

NSO. (2020). "Pre-Primary, Primary and Secondary Formal Education: 2020/2021" Erişim: <https://nso.gov.mt/mt/pre-primary-primary-and-secondary-formal-education-2020-2021/> 08.06.2023

NSO. (2022). Malta Census of Population and Housing 2021: Preliminary Report. Erişim: 12.06.2023

Ouden, G. D. (1975). *Development plan for Malta: 1973-1980: a strategy for independence and employment*.

Oymak, V, (1998). *Zeka Özürlü Çocukların Yetiştirilmesi Tanımlar-Kavramlar-Programlar*. Sabev Yayınları, Ankara.

Ölçme, Seçme Ve Yerleştirme Merkezi Hizmetleri Hakkında Kanun, Resmi Gazete 27863 (03.03.2011) Kanun No: 6114 md. 2 Erişim: 18.03.2023 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6114.pdf>

Öndül, G. (2015). *Engelli Bireylerin Konaklama İşletmesi Odaklı Turizm Algıları ve Engelli Turizm Pazarına İlişkin Öneriler: Antalya İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi

Özçağlar, A. (2000). *Coğrafya 'ya giriş*. Hilmi Usta Matbaacılık, Ankara. 98-99

Özdere, M. (2020). Türkiye’de eğitim finansmanı ve okul finansmanında okul yöneticilerinin görev ve sorumlulukları. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 6(23), 686-697

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Resmi Gazete 28360 (21.07.2012) md. 26 Erişim: 25.06.2023 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>

- Özer, S. (2015). *İslam Ve Diğer Medeniyetlerin Engelliye Bakışı*. Bilimname, 28(1).
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (2001). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Öztürk, C. (1993), "Dârülmua'llimîn", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/darulmuallimin> (21.02.2023).
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli Öğretmen Yetiştirmede Sorunlar Ve Çözümler: Özel Eğitim Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2) , 189-226
- Rich, S. A. (2007). *Scuba diving as Mediterranean Culture. preservation and presentation of gozo 's maritime heritage*.
- Sarı, C. (2007). *Antalya 'nın alternatif turizm kaynakları ve planlaması*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarpkaya, R. (2008). *Türk eğitim sisteminin amaçları ve temel ilkeleri*. Anı Yayıncılık, Ankara
- Scherrer, V, (2004), *Handicap International-Turkey Introduction To Occupational Therapy With Spine Cord Injury Persons, Physical Rehabilitation Technical Advisor*, www.handicapinternational.org/esperanza.
- Scol, J. (2004). *Malte : un archipel entre tourisme balnéaire et tourisme culturel au coeur de la Méditerranée*. In: Hommes et Terres du Nord, Malte, la nouvelle européenne: analyses géographiques. pp. 21-33
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim. kuramdan uygulamaya*. (21. Baskı). 3-5. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Smith, A. (2009). *The relationship between capital city monumentality and tourism in Valletta*. In City tourism: National capital perspectives (pp. 125-141). Wallingford UK: CABI
- Sucuoğlu, B. ve Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(01), 41-65.
- Şahin, V. (2015). Tekirdağ'ın eğitim coğrafyası üzerine bir inceleme. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20 (34), 43-60.

Şahsuvaroğlu, T. (2003). *Eğitilebilir zihinsel engeli olan ilköğretim II. Kademe öğrencileri için geliştirilen mesleki farkındalık eğitiminin değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Şimşek, K. (2017). *II. Abdülhamit dönemi Osmanlı Devleti'nde engelliler ve engelli politikaları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları

T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2022). *Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması*. Erişim: https://ab.gov.tr/erken-cocukluk-egitiminde-kalite-ve-erisimin-arttirilmesi_52480.html 10.09.2022

Tellioğlu, S. (2019). Türkiye’de engellilere yönelik sosyal hizmetlerin ve politikaların tarihçesi. *The Journal of Academic Social Science*, 88, 818-832

Tengilimoğlu, D. (Ed.). (2013). *Sağlık turizmi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Terzi, Ç. (2015). *Uyum sürecinde Türkiye eğitim politikalarının Avrupa birliği eğitim politikaları doğrultusunda değerlendirilmesi* (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey)).

Times of Malta. (2009), Special schools reform launched Erişim: <https://timesofmalta.com/articles/view/special-schools-reform-launched.264467> 08.05.2023

Times of Malta. (2022) *Malta needs 4,7 million tourists to achieve 80% year-long occupancy – study*. Erişim: <https://timesofmalta.com/articles/view/malta-needs-47m-tourists-achieve-80-yearlong-occupancy-study.982316> (18.12.2022)

Times of Malta. (2022) *Malta's tourist arrivals jump sevenfold, still far off pre-COVID levels*. Erişim: <https://timesofmalta.com/articles/view/maltas-tourist-arrivals-jump-sevenfold-still-far-off-pre-covid-levels.952942> (18.12.2022)

Torpiano, A. (2016). *Spaces for people: Lessons from Valetta*. Valletta Alive Foundation.

Tosunoğlu, Ş. (2014). Avrupa Birliği ülkelerinde kamu eğitim harcamaları. *Sakarya İktisat Dergisi*, 3 (3) , 145-181

Tuncel, M. (2003). *Malta*. TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.

Tunçeli, H. İ. ve Zembat, R. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişimin değerlendirilmesi ve önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-12.

TÜİK, "Eğitim Harcamaları İstatistikleri, 2021" Erişim: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Egitim-Harcamalari-Istatistikleri-2021-45553>
02.06.2023

Türker, H. (2021). *Malta Ülke Profili*. İzmir Ticaret Odası.

Türkiye’de Özel Eğitim Hizmetleri, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2020,
Erişim:https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/13143029_TURKYYEYDE_OZ_EL_EYYTYM_HYZMETLERY.pdf

Usta, M. (2010). Özel Eğitim Gerektiren Birey, Aile ve Din Eğitimi. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* (20), 83

Vandercook, T., York, J. ve Forest, M. (1989). The McGill Action Planning System (MAPS): A strategy for building the vision. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 14(3), 205-215.

World Bank. (2022), Government expenditure on education, total (% of GDP). Erişim: <https://data.worldbank.org/>

Yatmaz, A. (2019). *2023 Eğitim Vizyonu’nda okulların finansmanı*. Seta Perspektif, 231

Yıldız, N. G., Melekoğlu, M. A., ve Paftalı, A. T. (2016). *Türkiye’de özel eğitim araştırmalarında eğilimler*. İlköğretim Online, 15(4).

Yıldız, O. & Yıldız, T. (2016). Türkiye Cumhuriyeti Eğitim Politikaları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3 (1) , 24-41

Yılmaz, E., Uslu, B., Aslan, D., ve Parlatan, M. E. (2020). *Erken Çocukluk Eğitimine Giriş*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	Arsoy, İlsu
Uyruğu	T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri	
Medeni Hali	
Telefon	
Faks	
E-posta	

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Manavgat Lisesi	2013
Üniversite	Selçuk Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi/ Çocuk Gelişimi	2018
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi / Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü/Akdeniz Havzası Coğrafyası Araştırmaları	Devam ediyor

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
6 ay	Meydan Melekler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Öğretmen
4 yıl	Aydın Yüzler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Uzman Öğretici

Yabancı Dil:	İngilizce
--------------	-----------